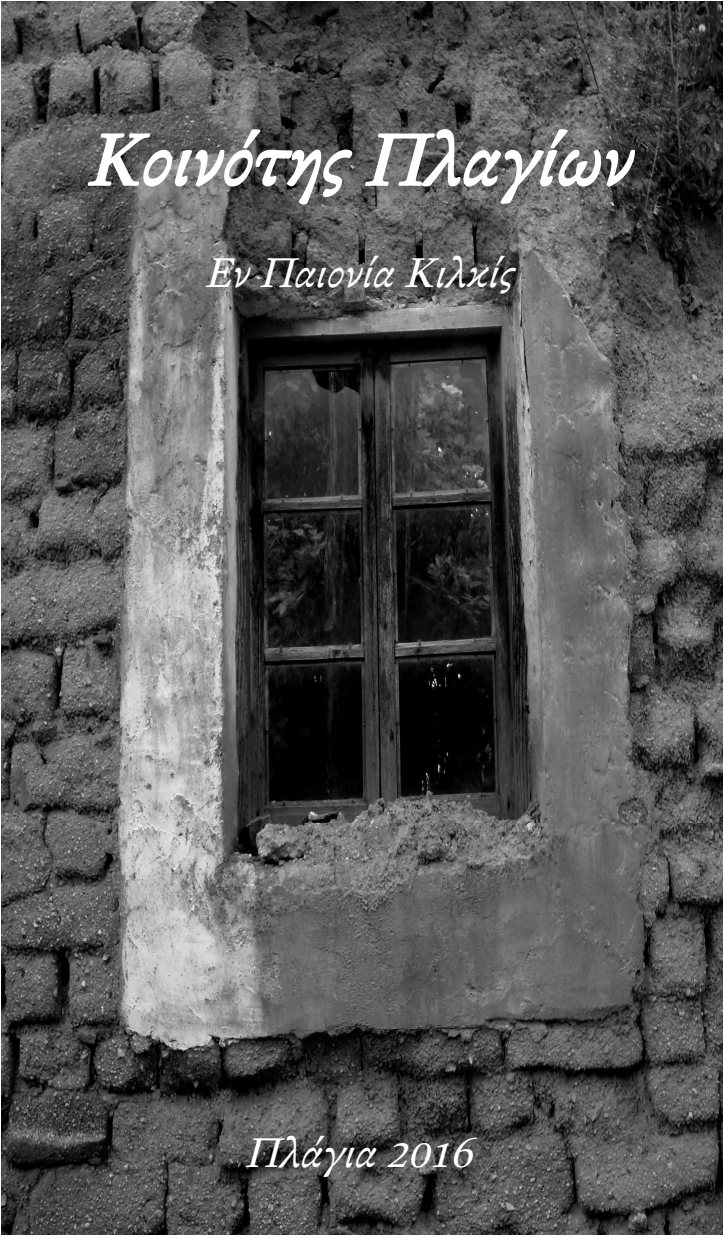

Κοινότης Πλαγίων

Εν Παιονία Κιλκίς

Πλάγια 2016

ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΠΛΑΓΙΩΝ – Εν Παιονία Κιλκίς
Πλάγια - Οκτώβριος 2016
Συντακτική επιμέλεια:
<http://plagia-paionias.blogspot.gr>

Συλλογή στοιχείων 2011- 2016.

Η ύλη του βιβλίου είναι δημοσιευμένη στο διαδίκτυο, στην ιστοσελίδα «ΣΤΑ ΠΛΑΓΙΑ ΠΑΙΟΝΙΑΣ».
<http://plagia-paionias.blogspot.gr>

Επιτρέπεται η αντιγραφή μέρους της ύλης του βιβλίου με την απαραίτητη προϋπόθεση αναφοράς της ιστοσελίδας ως πηγή.

ΠΛΑΓΙΑ (Καράσιναν)

Τοπογραφία

Τα Πλάγια είναι χτισμένα στο βόρειο τμήμα του δήμου Αξιούπολης στο νομό Κιλκίς, στην πλαγιά ενός υψώματος με υψόμετρο 412 μέτρων (ύψωμα «412») κοντά στα ελληνοσκοπιανά σύνορα.

Βόρεια από το χωριό και σε απόσταση 10 περίπου χιλιομέτρων (3 περίπου χιλιόμετρα σε ευθεία γραμμή) βρίσκεται το χωριό Χαμηλό (Αλτσάκ)¹. Ανάμεσα στα χωριά Πλάγια και Χαμηλό, στη σημερινή αγροτική περιοχή Χαμηλού, βρίσκονταν στις αρχές του 1900 οι οικισμοί Μπαρακλή μαχαλά και Χατζή Μπαρί μαχαλά.

Ανατολικά των Πλαγίων και σε απόσταση 6 χιλιομέτρων βρίσκεται το παραμεθόριο χωριό Ειδομένη (Σέχοβο) όπου βρίσκεται και ο ομώνυμος σιδηροδρομικός μεθοριακός σταθμός. Από την πλευρά της φυτομ, επίσης παραμεθόρια, βρίσκεται η κωμόπολη Γευγελή (Gevgelija).

Νοτιανατολικά και σε απόσταση 4 περίπου χιλιομέτρων βρίσκεται το χωριό Δογάνης (Σλώπνιτσα) ή (Σλοπ) και το ιστορικό ύψωμα Σεμέν ντε Φέρ. Το Σλοπ πήρε το τοπωνύμιο Δογάνης εις μνήμη του Ανθυπολοχαγού Ευστά-

¹ Μέσα σε παρένθεση αναγράφονται τα τοπωνύμια των χωριών όπως ήταν γνωστά πριν μετονομαστούν το 1926

θιου Δογάνη από τα Καλάβρυτα που φονεύθηκε στη μάχη κατά των Βουλγάρων, στο ύψωμα Σεμέν ντε Φερ, στις 24 Απριλίου 1917².

Νότια των Πλαγίων και σε απόσταση 4,5 χιλιομέτρων από τον παλιό δρόμο, βρισκόταν μέχρι την εποχή του εμφυλίου πολέμου το χωριό Πύλη (Δρέβενο). Ο παλιός δρόμος Πλαγίων – Αξιουπόλεως, 5,5 χιλιόμετρα χωματόδρομος, μη προσβάσιμος σε πολλά σημεία του από συμβατικά αυτοκίνητα, καταλήγει στην σύγχρονη επαρχιακή οδό Πλαγίων – Αξιουπόλεως, κι από εκείνη τη συμβολή των οδών η Αξιούπολη απέχει περίπου 6 χιλιόμετρα.

Δυτικά από τα Πλάγια και σε απόσταση 3 χιλιομέτρων βρίσκεται το χωριό Φανός (Μαγιαδάγ).

Ο κάμπος της περιοχής, που εκτείνεται Ανατολικά και σε απόσταση 3-5 χιλιομέτρων από το χωριό, και τον διασχίζει ο Αξιός ποταμός, είναι ο κατ' εξοχήν μη ορεινός και καλλιεργήσιμος χώρος της περιοχής και περιλαμβάνει τα χωράφια των χωριών Πλαγίων, Δογάνη, Ειδομένης.

Στο 4^ο χιλιόμετρο της επαρχιακής οδού Πλαγίων – Ειδομένης, ξεκινάει ο νέος δρόμος απόστασης 3,5 χιλιομέτρων

² Περιοδικό ΤΟΛΜΩΝ τχ.26 Απρίλιος Μάιος Ιούνιος 2008:
<http://www.tolmon.gr/pdf/t26.pdf>

που μέσω της γέφυρας του Αξιού οδηγεί στην Εθνική Οδό Ευζώνων Αθηνών.

Από την αντίπερα, ανατολική όχθη του Αξιού, περίπου 8 χιλιόμετρα βορειοανατολικά των Πλαγίων, βρίσκεται το χωριό Εύζωνοι (Ματσίκοβο). Έξω από το χωριό Εύζωνοι βρίσκεται ο ομώνυμος συνοριακός σταθμός στο Εθνικό Οδικό δίκτυο που οδηγεί στη FYROM. Νοτιότερα από το χωριό Εύζωνοι βρίσκονται σε απόσταση 5 χιλιομέτρων το χωριό Μικρό Δάσος (Σμόλ), και σε απόσταση 8,5 χιλιόμετρα το χωριό Πευκόδασος (Ορέβιτσα).

Διοικητικές μεταβολές της κοινότητας Πλαγίων

Στα Πλάγια κατοικούσαν Τούρκοι μέχρι το 1922. Το παλιό όνομα των Πλαγίων ήταν Καρασίναν.

Το Καρασίναν υπαγόταν διοικητικά, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, στο βιλαέτι Θεσσαλονίκης, στον Καζά Γευγελή (σύμφωνα με τον χάρτη βιλαέτιων Σκοπίων, Μοναστηρίου και Θεσσαλονίκης που τυπώθηκε το 1908 από το Istituto Geografico de Agostini της Ρώμης) και ενδέχεται να εποίκιστηκε με τούρκικο πληθυσμό (Κονιάρους) μετά το 1814 όπως θα περιγραφεί παρακάτω στα "Ιστορικά στοιχεία της ευρύτερης περιοχής Παιονίας". Έχουν βρεθεί αναφορές για το Καρασίναν με καταγεγραμμένη την ονομασία ως: Carachnan, Karasinanci, Kara Sinanci, Карасинанци.

Μετά την απελευθέρωση της περιοχής της Παιονίας, τον Οκτώβριο του 1912, και μέχρι την τελική παγίωση της εθνολογικής σύνθεσης των χωριών, η ελληνική πολιτεία οργάνωσε, μετά από συνεχείς διοικητικές αλλαγές, την επαρχία Παιονίας στη μορφή που υφίσταται σήμερα.

Τα Πλάγια, μέσα σ' αυτό το χρονικό διάστημα υπέστησαν τις συνέπειες του πολιτικού και κοινωνικού κλίματος που επικρατούσε στη Μακεδονία. Όταν, κατόπιν των παραπάνω γεγονότων και ιδιαίτερα μετά την ανταλλαγή πληθυσμών, παγιώθηκε η εθνολογική μορφή του χωριού, υπάχθηκε αρχικά στον Νομό Πέλλης, έπειτα στον Νομό Θεσσαλονίκης και στη συνέχεια στο Νομό Κιλκίς.

Παρακάτω φαίνονται όλες οι διοικητικές μεταβολές της κοινότητας Πλαγίων όπως καθορίζονται τα σχετικά ΦΕΚ (Φύλλα Εφημερίδας Κυβέρνησης):³

Στις 15 Φεβρουαρίου 1922, σύμφωνα με το ΦΕΚ 20Α - 15/02/1922 γίνεται σύσταση της Κοινότητας με την απόσπαση του οικισμού Καρασινάν από την Κοινότητα Μαγιαδάγ και τον ορισμό του ως έδρα της Κοινότητας Καρασινάν.

³ Τα στοιχεία ελήφθησαν από την ιστοσελίδα:

http://www.eetaa.gr:8080/metaboles/show_metaboles.jsp?ota_code=4240&Submit=go

Στις 15 Φεβρουαρίου 1922, σύμφωνα με το ΦΕΚ 20Α - 15/02/1922 ο οικισμός Δρέβενον αποσπάται από την Κοινότητα Μαγιαδάγ και προσαρτάται στην Κοινότητα Καρασινάν.

Στις 2 Σεπτεμβρίου 1924, σύμφωνα με το ΦΕΚ 212Α - 02/09/1924 η Κοινότητα Καρασινάν υπήχθη στο Νομό Θεσσαλονίκης από το Νομό Πέλλης.

Στις 8 Αυγούστου 1928, σύμφωνα με το ΦΕΚ 156Α - 08/08/1928 ο οικισμός Καρασινάν της Κοινότητας μετονομάζεται σε Πλάγια.

Στις 29 Μαΐου 1933, σύμφωνα με το ΦΕΚ 130Α - 29/05/1933 ο οικισμός Πύλη (Δρέβενον) αποσπάται από την Κοινότητα Πλαγίων και προσαρτάται στην Κοινότητα Αξιουπόλεως.

Στις 16 Μαρτίου 1935, σύμφωνα με το ΦΕΚ 87Α - 16/03/1935 η Κοινότητα Πλαγίων υπάγεται στο Νομό Κιλκίς από το Νομό Θεσσαλονίκης.

Στις 4 Δεκεμβρίου 1997, η Κοινότητα Πλαγίων καταργείται και συνενώνεται με το Δήμο Αξιουπόλεως. ΦΕΚ 244Α - 04/12/1997.

Στις 7 Ιουνίου 2010 με το Ν. 3852/2010, ΦΕΚ 87^Α, ο Δήμος Αξιουπόλεως, στον οποίο υπάγονταν τα Πλάγια, καταργείται κι ενσωματώνεται στο νεοσύστατο Δήμο Παιονίας με έδρα το Πολύκαστρο και ιστορική έδρα τη Γουμένισσα.

Μετακινήσεις προσφύγων στη Μακεδονία

Σχετικά με την ευρύτερη περιοχή, κατά το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα, ο ελληνικός στρατός απελευθερώνει την Μακεδονία από τον τουρκικό ζυγό, και διασφαλίζει τη βόρεια ελληνική γη από τις βουλγάρικες απειλές και διεκδικήσεις. Την απελευθέρωση της Μακεδονίας κατά τον Α΄ Βαλκανικό και στη συνέχεια κατά τον Β΄ Βαλκανικό πόλεμο ακολούθησαν στην περιοχή ανακατατάξεις ελληνικών, τουρκικών και βουλγάρικων πληθυσμών, που οφείλονταν:

α) στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο 1914 – 1918,

β) στους διωγμούς του ελληνισμού της Θράκης 1915 – 1918 κατά τη διάρκεια των οποίων εκπατρίστηκαν προς την Ελλάδα 250.000 Έλληνες από τον Πόντο, την Ανατολική Θράκη, την Ανατολική Ρωμυλία και τη Βόρεια Μακεδονία (περιοχές της όπως η Γευγελή, το Μοναστήρι κλπ έμειναν εκτός ελληνικής επικράτειας),

γ) στο προσφυγικό ρεύμα μετά τον ελληνοτουρκικό πόλεμο 1919 - 1922 που προκάλεσαν οι διωγμοί που υπέστη το ελληνικό στοιχείο και ο ξεριζωμός του από τις πατρογονικές του εστίες στη Μικρασία,

δ) στην ανταλλαγή των πληθυσμών το 1923 – 1925, ανταλλαγή που προέβλεπε η συνθήκη της Λωζάνης μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, και ε) στις εχθροπραξίες κατά την

περίοδο 1940 – 1950, στη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και του ελληνικού εμφυλίου πολέμου που ακολούθησε.

Σύμφωνα με το βιβλίο «ΘΡΑΚΗ» του Κωνσταντίνου Α Βακαλόπουλου, Εκδ. Αφοί Κυριακίδη - 1993: Με την έκρηξη του Β' Βαλκανικού πολέμου 15.000 περίπου Βούλγαροι, κυρίως από τις περιοχές Κιλκίς, Γουμένισσας, Δεμίρ Χισάρ και Σερρών, ακολούθησαν τα βουλγαρικά στρατεύματα που υποχωρούσαν.

10.000 Έλληνες μετανάστευσαν στην ελληνική Μακεδονία από τα μέρη της Μακεδονίας (καζάδες Μοναστηρίου, Γευγελής, Δοϊράνης, Ράζλογκ, Μελενίκου, Νευροκοπίου και Στρώμνιτσας), που είχαν παραχωρηθεί με τη συνθήκη του Βουκουρεστίου στη Σερβία και στη Βουλγαρία.

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα του Ιδρύματος Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα⁴ [Ιάκωβος Μιχαηλίδης «Πληθυσμιακές ανακατατάξεις στη σύγχρονη Μακεδονία»] Η απομάκρυνση από την Μακεδονία περίπου 140.000 Σλαβοφώνων και Μουσουλμάνων τη χρονική περίοδο 1912 - 1919, συνοδεύτηκε από παράλληλη μαζική άφιξη Ελλήνων προσφύγων από διάφορες περιοχές. Κατά τους υπολογισμούς του Πάλλη, οι Έλληνες που μετακινήθηκαν προς τη Μακεδονία την περίοδο 1913-1914 ανέρχονταν σε

⁴ <http://www.imma.edu.gr/imma/history/17.html>

155.000, από τους οποίους οι 80.000 προέρχονταν από την Ανατολική Θράκη, οι 40.000 από τη Δυτική Θράκη και οι 20.000 από τη Μικρά Ασία. Περίπου 5.000 Έλληνες πρόσφυγες ήρθαν επίσης από τη Σερβία και άλλοι 5.000 από τον Καύκασο. Σύμφωνα με μια συγκεντρωτική έκθεση, έως τις 12 Ιουλίου 1914 κατέφυγαν στην Ελλάδα 28.529 οικογένειες, που αριθμούσαν 108.601 άτομα.

Περιοχές προέλευσης	Οικογένειες	Άτομα	Χωριά προέλευσης (αριθμός)
Θράκη (Ανατολική και Δυτική)	14.552	54.292	232
Μικρά Ασία	6.817	24.771	276
Βουλγαρία-Σερβία	6.127	24.954	76
Βόρειος Ήπειρος	180	827	12
Καύκασος	853	3.757	-
Σύνολο	28.529	108.601	596

Αυτός ο ελληνικός προσφυγικός πληθυσμός ανέβηκε, έως τις 19 Αυγούστου του ίδιου χρόνου (1914), σε 117.090 άτομα. Αυτό σημαίνει ότι από τους 155.000 Έλληνες που, σύμφωνα με τον Πάλλη, έφτασαν στη Μακεδονία ως τα τέλη του 1914, οι 117.000 μετακινήθηκαν έως τις 19 Αυγούστου.

Διασώζονται αποσπασματικές πληροφορίες και για ορισμένα χωριά των νομών Φλωρίνης, Καστοριάς, Πέλλης και Κιλκίς, των οποίων κάτοικοι μετανάστευσαν για τη Βουλγαρία έως το 1925, βάσει της Συνθήκης του Νεϊγύ. Σύμφωνα με τα ανωτέρω, από το νομό Κιλκίς επρόκειτο να αναχωρήσουν για τη Βουλγαρία 125 οικογένειες από τη Γουμένισσα, 17 από τον Γρίβα, 11 από την Καστανερή και μία από τη Γοργόπη.

ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΛΥΤΡΩΤΕΣ ΠΑΤΡΙΔΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Σύμφωνα με το πόρισμα της επιστημονικής έρευνας του Καθηγητή Γενετικής Κωνσταντίνου Τριανταφυλλίδη, διατυπωμένο στη Θεσσαλονίκη το έτος 1993 υπό τον τίτλο «Η γενετική σύσταση των κατοίκων της Ελλάδας», αναφέρονται τα παρακάτω σχετικά με τον ελληνισμό των αλύτρωτων πατρίδων: «Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ζούσαν 2.000.000 περίπου Έλληνες στη Μικρά Ασία, έξω από τα σύνορα της σημερινής Ελλάδας. Η δημιουργία αυτού του ελληνικού πληθυσμού άρχισε από αποικίες που ιδρύθηκαν στα δυτικά παράλια της Μικράς Ασίας πριν από το 800 π.Χ. Με την πάροδο του χρόνου οι αποικίες εξαπλώθηκαν βορειότερα, κατά μήκος των ακτών της Μαύρης Θάλασσας. Ο αποικισμός αποτέλεσε και την απαρχή του εξελληνισμού αρκετών αυτοχθόνων πληθυσμών της Εγγύς Ανατολής. Αυτοί οι ελληνικοί πληθυσμοί διατήρησαν την ελληνική τους ταυτότητα και κατά την Οθωμανική κυριαρχία. Λόγω της Ορθόδοξης θρησκείας και της ελληνικής γλώσσας τους παρέμειναν διαχωρισμένοι από τους γειτονικούς πληθυσμούς.»

Η ζωή στις Αλύτρωτες Πατρίδες

Στοιχεία σχετικά με την απασχόληση των Ελλήνων στην Ανατολική Θράκη αναφέρουν⁵:

Η πληθυσμιακή υπεροχή των Ελλήνων στη Θράκη έναντι των άλλων εθνοτήτων επέφερε και την οικονομική ευρωστία. Έχοντας το μεγαλύτερο ποσοστό των εκτάσεων και σε συνδυασμό με την ευφορία του εδάφους, επιδόθηκαν στις καλλιέργειες, κυρίως δημητριακών, οσπρίων και σπωρικών.

Η γεωργική παραγωγή ήταν αρκετή όχι μόνο για την κάλυψη των δικών τους αναγκών, αλλά και για να εξαχθεί σε άλλες περιοχές. Ιδιαίτερα ανεπτυγμένη ήταν και η κτηνοτροφία, λόγω των απέραντων λιβαδιών, βοσκοτόπων και δασών, που διέθετε η περιοχή. Διατρέφονταν ζώα για κρεατοπαραγωγή, παραγωγή γαλακτοκομικών ειδών, για εκμετάλλευση μαλλιών και δερμάτων, αλλά και για μεταφορές. Κατά συνέπεια, αναπτύχθηκε η βιοτεχνία μάλλινων, αλλά και η μεταξουργία, η καλαθοπλεκτική, η σαρωθροποιία, η ψαθοποιία, η αργιλοπλαστική, η κεραμουργία και η χαλκουργία. Η έλλειψη, όμως, κεφαλαίων και οι νομοθεσίες της τουρκικής διοίκησης δεν ευνόησαν τη μετάβαση της βιοτεχνίας σε βιομηχανία.

⁵ Από την Πτυχιακή Εργασία (2011) της Ελένης Γκαλά: «Η εγκατάσταση των προσφύγων στο Δήμο Εορδαίας – Σύγκριση της γεωγραφίας του τόπου μεταξύ των δεκαετιών του 1920 και του 2000» από την ιστοσελίδα:

http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/1312/1/gala_ele ni.pdf

Όσον αφορά την αλιεία, αναπτύχθηκε ιδιαίτερα, λόγω της γεωγραφικής θέσης της περιοχής. Στην εποχιακή αλιεία δραστηριοποιούνταν, κυρίως, οι Κωνσταντινουπολίτες, οι Γανοχωρίτες, οι Αινίτες, οι Καλλιπολίτες ενώ το εισαγωγικό μεταξύ Ελλήνων και Εβραίων. Το σπουδαιότερο μέσο για την ανταλλαγή των προϊόντων ήταν οι εμποροπανηγύρεις, οι οποίες έφερναν μεγάλα έσοδα στους Θρακιώτες.

Διωγμοί

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα σημειώνονται βίαιες μετακινήσεις του ελληνικού στοιχείου είτε με τη μορφή αιματηρών διωγμών είτε με ανταλλαγή πληθυσμών από τις πατρογονικές τους εστίες της Μικρασίας, του Πόντου, της Ανατολικής Θράκης και της Ανατολικής Ρωμυλίας.

Οι πληθυσμοί των πατρίδων από τις οποίες κατάγονται οι Πλαγιώτες, προ της ανταλλαγής πληθυσμών, είχαν υποστεί διωγμούς στα μέσα την δεκαετίας του 1910.

Σύμφωνα με το βιβλίο «ΘΡΑΚΗ» του Κωνσταντίνου Α Βακαλόπουλου, Εκδ. Αφοί Κυριακίδη - 1993: «Μεγάλες διώξεις υπέστησαν και οι Έλληνες της επαρχίας Δέρκων, ιδιαίτερα μετά το 1914, όταν εκκενώθηκαν 15 χωριά και περισσότεροι από 10.000 Έλληνες εκτοπίστηκαν.

Οι τουρκικές πιέσεις υποχρέωσαν τους κατοίκους του Πύργου, του Καλφά, και του Ιμβροχωρίου να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους στα 1914, ενώ κατά τη χρονική περίοδο Ιανουαρίου – Αυγούστου 1915 είχαν εκδιωχθεί και οι Έλληνες των υπολοίπων 12 χωριών. Μετά την ανακατάληψη της Ανατολικής Θράκης από τους Τούρκους (Οκτώβριος 1922), πραγματοποιήθηκε νέα εκκένωση των ελληνικών χωριών της επαρχίας Δέρκων. Το 1924, με βάση την ελληνοτουρκική συμφωνία και την υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών, εκκενώθηκαν 24 χωριά και οι 16.000 κάτοικοί τους έφυγαν στην Ελλάδα.

Στο βιβλίο «Μαύρη Βίβλος Διωγμών και Μαρτυριών του εν Τουρκία Ελληνισμού - 1914–1918» Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως 1919, στην ενότητα «Στατιστική του εκδιωχθέντος ομογενούς πληθυσμού» στο κεφάλαιο Η' στη σελ.379 αναφέρονται τα εξής σχετικά με τους διωγμούς κατά των Ελλήνων στην Επαρχία Δέρκων:

Διωγμός κατά τον Ευρωπαϊκόν πόλεμον.

[Οι αριθμοί αντιστοιχούν σε διωγμένους Έλληνες]

Διοίκησις Πέραν

Βαθυρρύαξ 2387, Γενή Μαχαλέ 1725, Κεφιλίκιοϊ 129, Κιρέτσβουρνου 112.

Καζάς Μακροχωρίου

Άγιοι Πάντες 150, Αβάσσος 315, Βαξέκιοϊ 931, Δομούς Δερέ 606, Καλφάς 1218, Νύμφαι 104, Πύργος 3.459, Φαναράκιον 470, Σαφράς 574

Καζάς Μετρών

Αγιασματάκι 582, Λαζάρκιοϊ 679, Ιμβροχώρι 101.

Εν όλω κάτοικοι 13.542.

Στο κεφάλαιο 'Η στη σελίδα 386 του ίδιου βιβλίου αναφέρονται σχετικά με τους διωγμούς στην επαρχία Κυζίκου:

Διωγμός 1914 (κάτοικοι 8628)**Καζάς Αρτάκης**

Κιλίκ 310, Χ''Πογόν 340.

Καζάς Βάλιας

Βάλια 1140, Κοδζά Μπουνάρ 1805, Αλαδζά Μπαϊρ 323, Τοϊπελέν 950, Σουγιούτ 586, Τάς-κισέ 398, Υβρινδί 458.

Καζάς Αδραμυττίου

Αλάκλησα 453, Καραϊδίν 563.

Καζάς Πανόρμου

Κουπάση 78, Μανδήρι 799, Γενήκιοϊ 425.

Διωγμός κατά τον Ευρωπαϊκόν πόλεμον (κάτοικοι 7519)**Καζάς Βιγαδίτς**

Βαλάτ 350.

Καζάς Βαλούκεσερ

Κεπσίτ 108

Καζάς Βίγας

Χαβουτσί 390, Μουσάτσα 298.

Καζάς Πανόρμου

Καστέλι 985, Μηχανιώνα 1.760, Πέραμος 2.750.

Καζάς Μιχαλιτσίου

Κουρσουλή 878

Εν όλω κάτοικοι 16.147

Επαρχία Προικοννήσου**Διωγμός κατά τον Ευρωπαϊκόν πόλεμον****Καζάς Αρτάκης**

Μαρμαράς 4.594, Κλαζάκι 356, Παλάτια 3.742, Κούταλη 2.008, Αλώνι 2.490, Χουχλιά 1.910, Προάστειον 2.685, Αφθόνη 2.015, Γολιμή 1.987, Πασά λιμάν 3.013, Σκουπιά 3.093, Βορί 1.707.

Εν όλω 29.600 κάτοικοι.

Σχετικά με την τύχη των κατοίκων της Ανατολικής Θράκης αναφέρει η Μητρόπολη Δέρκων⁶:

Το 1924, στα πλαίσια της ανταλλαγής των πληθυσμών της Συνθήκης της Λωζάννης (1923), οι κάτοικοι των χωρίων της Μητροπόλεως Δέρκων: Αβάσσο ή Αβάσκιοι, Αγιασματάκι, Άγιος Γεώργιος (Αζατλή), Αη Πας, Άκαλαν, Αρναούτκιοι, Αμπαρλή, Βελιγράδι, Γαλατάρια, Γρύπες (Τσιφούτμπουργαζ), Ερμενίκιοι, Καλλιώς, Καλφά, Καστανιές, Κεφελίοι, Κιουτσούκιοι, Λαζάρκιοι, Λίτρες, Μακροχώρι, Μικρός Τσεκμετζές, Μπαχτσέκιοι, Μπογάζκιοι, Νιχωράκι, Ντομούζδερε, Νύμφαι, Οκλαλή, Πύργος, Σαφρά, Τζελέπκιοι, Τζεμπε-τζή, Τσιφλίκιοι και Φαναράκι αναγκάστηκαν να λάβουν το δρόμο της προσφυγιά στην Ελλάδα και να δημιουργήσουν νέα χωριά η να εγκατασταθούν σε υφιστάμενες κοινότητες και πόλεις.

Σύμφωνα με το βιβλίο του Κων/νου Σ. Ιορδανίδη «Οι εγκαταλειφθέντες εν Τουρκία το 1922 ελληνικοί οικισμοί» Αρχείο Πόντου, 34 οι ελληνικοί οικισμοί που εγκαταλείφθηκαν μετά το 1922 στην Ανατολική Θράκη ήταν:

Εκκλησιαστικές επαρχίες
14

Οικισμοί
281

⁶ Στοιχεία από την ιστοσελίδα της Ι.Μ.Δέρκων:
<http://imderkon.org/derkon.aspx>

Πριν το Καράσιναν στα Καϊλάρια (Πτολεμαΐδα)

Οι πρώτοι κάτοικοι των Πλαγίων -190 οικογένειες, 779 άτομα- ήταν πρόσφυγες που ήρθαν στο χωριό με την Ανταλλαγή Πληθυσμών. Οι μισοί πρόσφυγες ήρθαν από την Ανατολική Θράκη και τα χωριά Μπογάζκιοϊ, Μακρύκιοϊ, Πύργο, Αρναούτκιοϊ, Πάψο και την Κωνσταντινούπολη και οι υπόλοιποι από τη χερσόνησο της Κυζίκου και συγκεκριμένα από το χωριό Αρτάκη και Πάνορμος (Πάντερμο) της Μικράς Ασίας.⁷

Σχετικά με την εγκατάσταση προσφύγων από την Ανατολική Θράκη, στην περιοχή της Πτολεμαΐδας αναφέρονται τα παρακάτω⁸: Στο λεκανοπέδιο κυρίως της Εορδαίας (Πτολεμαΐδας) εγκαταστάθηκαν 2.000 περίπου οικογένειες ήτοι περίπου 12.000 Θρακιώτες στα παρακάτω χωριά:

Επαρχία Εορδαίας Πτολεμαΐδα (Καϊλάρια τότε), Δροσερό, Γαλάτεια, Περδίκκα, Ανατολικό, Άγιος Χριστόφορος, Καρυοχώρι, Πτελώνα και Χαραυγή.

Επαρχία Κοζάνης Άγιο Δημήτριο, Ρυάκιο, Τετράλοφο, Βοσκοχώρι, Άγιος Χαράλαμπος, Πολύμυλο, Καπνοχώρι, Κοιλάδα Γαλάνι και Δρέπανο.

Επαρχία Αμυνταίου Φιλώτα και Λεβαία (Λακκιά)

Επαρχία Φλωρίνης Κάτω Κλεινές.

⁷ Στοιχεία από την ιστοσελίδα του Δήμου Αξιουπόλεως:

http://www.axioupoli.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=48&Itemid=54

⁸ Αναφορά στους πρόσφυγες στην ιστοσελίδα:

<http://sinefo.pblogs.gr/217808.html>

Σε μεγάλους αριθμούς οικογενειών από τους εγκατασταθέντες προήρχοντο από τα χωριά της Ανατολικής Θράκης Επιβάτες, Εξάστερο, Γαλατά, Αγιασματάκι, Κερμένι των περιοχών Τυρολόης, Μέτρων, Σηλυβρίας, Στράντσας και Σαράντα Εκκλησιών. Αυτοί οι Θρακιώτες είναι από τους πιο μακριά από την Ανατολική Θράκη εγκατασταθέντες. Διάλεξαν το χώρο αυτό για το υγιεινό κλίμα, εδώ ήταν ακουστή μόνο η ελονοσία, υπήρχε ευχέρεια επιλογής χωριού εγκατάστασης πολλών συγχωριανών, αν όχι όλων, πλούσια γη και βοσκοτόπια, χειμώνας σχεδόν όμοιος με της πατρίδας τους κ.λ.π

Την όλη διαδικασία εγκατάστασης των προσφύγων αναλαμβάνει η Ε.Α.Π. (Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων), που λειτουργεί από το 1924 ως το 1930 και έχει 3 διευθύνσεις στην Ελλάδα (Μακεδονίας, Θράκης, Παλιάς Ελλάδας).⁹

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα του Δήμου Φιλώτα¹⁰, η ιστορία της προσφυγικής κοινότητας του Φιλώτα Νομού Φλώρινας διαγράφεται ανάγλυφα από τις προφορικές μαρτυρίες των ίδιων των κατοίκων.

⁹ Στοιχεία από την ιστοσελίδα:

http://1lyk-ptolem.koz.sch.gr/foto_ptol/foto_ptol.htm

¹⁰ http://www.filotas.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=42&Itemid=105

Οι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν στο χωριό Τσαλτζιλάρ (Φιλώτας) ξεριζωμένοι από τα χωριά:

Αυδήμι (Ανατολικής Θράκης)
 Σούρμενα, Οφισ (Πόντος)
 Μπογάζιοι (Ανατολικής Θράκης)
 Φλογητά Ικονίου Μικράς Ασίας (Κονιαληλιδες)
 Γιολτζίκ (Ανατολικής Θράκης)

Εγκαταστάθηκαν στον Φιλώτα μετά τη συμφωνία υποχρεωτικής Ανταλλαγής, που υπογράφηκε από την Ελλάδα και την Οθωμανική Αυτοκρατορία το 1923. αρχικά αποβιβάστηκαν στην Θεσσαλονίκη έμειναν για λίγο καιρό στην Καλαμαριά και στο Χαρμάνκιοϊ (Ελευθερία - Κορδελιό) και έπειτα επέλεξαν ως τόπο μόνιμης εγκατάστασης τους εδώ κι εβδομήντα τόσα χρόνια, φτωχοί και αλύγιστοι, τον Φιλώτα. Στον Φιλώτα κατοικούσαν Τούρκοι πριν έρθουν και εγκατασταθούν οι ξεριζωμένοι πρόσφυγες από την Θράκη, τον Πόντο και την Μικρά Ασία. Τα πρώτα χρόνια ήταν δύσκολα, γρήγορα όμως οι πρόσφυγες προσαρμόστηκαν στη νέα τους πατρίδα και άρχισαν να καλλιεργούν τα μουλσουμανικά κτήματα που τους παραχώρησε η Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων Ε.Α.Π. Έχτισαν σχολεία και αρκετές οικογένειες εγκαταστάθηκαν σε σπίτια που τους έχτισε η Ε.Α.Π. στο χωριό. Μαζί με τις άλλες μνήμες των χαμένων πατρίδων κουβαλούσαν από τον τόπο της γέννησης τους τα ιερά κειμήλια των εκκλησιών. Στο χωριό υπάρχουν τρεις εκκλησίες του Αγίου Γεωργίου, του Αγίου Βασιλείου και

της Αγίας Παρασκευής, όπου τοποθετήθηκαν οι παλιές εικόνες και τα ιερά κειμήλια. Η σημερινή εικόνα του χωριού δεν θυμίζει τίποτα από εκείνο τον προσφυγικό συνοικισμό του μεσοπολέμου, γεγονός που προδίδει την εργατικότητα και την προκοπή των κατοίκων.

Ιδιαίτερα για τους Πλαγιώτες, πηγές αναφέρουν πως ένα μέρος των προσφύγων αφίχθηκε αρχικά στην περιοχή της Λαμίας απ' όπου και προωθήθηκε στο Καρασινάν. Ένα άλλο μέρος των προσφύγων εγκαταστάθηκε αρχικά στην περιοχή των Καϊλαριών (Πτολεμαΐδας) αλλά λόγω των κακών κλιματικών συνθηκών και υγιεινής (ελονοσία κλπ) μετοίκησε στο Καρασινάν και στη συνέχεια ένα μέρος αυτών, από το Καρασιναν μετοίκησαν στο Πέτροβο (Άγιος Πέτρος) του Κιλκίς.

Σύμφωνα με το βιβλίο του Ευστάθιου Πελαγίδη «Η αποκατάσταση των προσφύγων στη Δυτική Μακεδονία» Εκδ. Αφοί Κυριακίδη – 1994, σχετικά με τους πρόσφυγες στη Μακεδονία και τη Θράκη, είναι πολύ πιθανόν ότι οι περισσότεροι θάνατοι των οποίων τα αίτια δεν έχουν διαγνωσθεί να οφείλονται στην ελονοσία.

Μια άλλη αναφορά για τους πρόσφυγες, δείχνει τη σχέση των Καρασινιωτών με πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στις περιοχές της Πέλλας και της Χαλκιδικής: Πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη που έφυγαν από το χωριό Αρναούτκιοϊ της περιοχής Τσατάλτζα - Μητροπόλεως

Δέρκων και Τυρολόης, που βρίσκεται 18 χλμ. δυτικά της Κωνσταντινούπολης, εγκαταστάθηκαν εκτός της Πέλλας και στο χωριό Διονυσίου της Χαλκιδικής.¹¹

Το 1925 οι πρόσφυγες ήρθαν σε 2 δόσεις κι εγκαταστάθηκαν στο χωριό Άγιος Πέτρος. Το 1929 ήρθαν οι λεγόμενοι Καρασινιώτες.¹²

Σύμφωνα με τον Ανακεφαλαιωτικό Πίνακα της ΕΑΠ/ Γενική Διεύθυνση Εποικισμού Μακεδονίας/ Γραφείο Στατιστικής, που περιλαμβάνεται στο βιβλίο του Ευστάθιου Πελαγίδη «Η αποκατάσταση των προσφύγων στη Δυτική Μακεδονία» Εκδ. Αφοί Κυριακίδη – 1994, οι εγκατεστημένες οικογένειες στην περιφέρεια του Κιλκίς μέχρι το τέλος του 1925 ήταν:

Υποδιόκιση Γουμενίτσης - Εγκατεστημένοι πρόσφυγες

Αριθμός συννοικισμών	Οικογένειες	Άτομα
27	2.793	10.000

¹¹ Αναφορά στην ιστοσελίδα:

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%AD%CE%BB%CE%B%CE%B1>

¹² Αναφορά στους Καρασινιώτες από την ιστοσελίδα:

<http://kassandra.afs.edu.gr/School/Ergasies/topoi/kilkis/Kilkis%20Pastaurou%20APetros.htm>

Υποδιοίκηση Κιλκίς - Εγκατεστημένοι πρόσφυγες

Αριθμός συνοικισμών	Οικογένειες	Άτομα
159	11.325	38.496

Σύμφωνα με το βιβλίο του Ευστάθιου Πελαγίδη «Η αποκατάσταση των προσφύγων στη Δυτική Μακεδονία» Εκδ. Αφοί Κυριακίδη – 1994, τα κίνητρα του Ν.4121 του Μαρτίου 1929 για την παραμονή των προσφύγων στις παραμεθόριες περιοχές:

Α) Διάθεση 120.000.000 δραχμών για τις ανάγκες των παραμεθορίων οικισμών Μακεδονίας Θράκης.

Β) Απαλλαγή από το φόρο γεωργικής παραγωγής, αιγο-προβάτων και χοίρων.

Γ) Με την προσκόμιση απόδειξης δαπάνης για ανέγερση σπιτιού, αγοράς ζώου κλπ, είσπραξη δανείου με επιτόκιο 6 %.

Δ) Απαλλαγή χρέωσης για δαπάνη κοινής ωφέλειας.

Ε) Οι πρόσφυγες που μετακινούνται αυθαίρετα από τη μεθόριο χάνουν τα δικαιώματά τους.

Πατρίδες που δεν ξεχνάνε οι Πλαγιώτες

Με τους τουρκικούς διωγμούς και την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Τουρκίας κι Ελλάδας, ξεκληρίστηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα ολόκληρος ο ελληνισμός της Ανατολής. Από τα περίχωρα της Κωνσταντινούπολης κατά μήκος του ποταμού Alibey, από περιοχές γύρω από το δάσος του Βελιγραδίου στα βόρεια της Πόλης, από τις ρωμαϊκές γειτονιές της Κωνσταντινούπολης, αλλά και από τις απέναντι από την Πόλη ακτές, της Μικράς Ασίας, όπου η χερσόνησος του Κυζίκου, σκορπίστηκαν διωγμένοι Έλληνες, χάνοντας τις πατρογονικές εστίες τους κι ήρθαν, πολλοί από εκείνους, σαν πρόσφυγες στα Πλάγια που τότε είχαν το τοπωνύμιο Καρασιναν.

Οι Πλαγιώτες που βρέθηκαν μακριά από τις πατρογονικές εστίες τους, έφεραν μαζί τους τις παραδόσεις και τα έθιμα των χωριών τους μαζί με τα λιγοστά κειμήλια που έμειναν να τους θυμίζουν την Κωνσταντινούπολη και την Κύζικο. Οι σύγχρονοι Πλαγιώτες που δεν έζησαν τον ξεριζωμό, γνώρισαν το Αρναούτκιοϊ, το Μπογάτζκιοϊ, τον Πύργο, την Πέργαμο, την Αρτάκη μέσα από τις ιστορίες των παππούδων τους. Παρακάτω παρατίθενται όσες πληροφορίες διατίθενται σήμερα στο διαδίκτυο για τις Αλησμόνητες Πατρίδες των Πλαγιωτών:

Περιοχές της Ανατολικής Θράκης

(Αρναούτκιοι ή Παψού, Μπογάζκιοι, Αγιασματάκι, Ιμβροχώρι, Άγιος Γεώργιος, Πύργος)

Στο βιβλίο «Μαύρη Βίβλος Διωγμών και Μαρτυριών του εν Τουρκία Ελληνισμού - 1914-1918» Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως 1919, στην ενότητα «Διωγμοί και μαρτύρια του εν Θράκη ομογενούς πληθυσμού» στο κεφάλαιο Η' «Επαρχία Δέρκων» σελ. 49 αναφέρονται τα εξής σχετικά με τα χωριά της Ανατολικής Θράκης από τα οποία προήλθαν οι ανταλλάξιμοι Πλαγιώτες:

«Το πλείστον της επαρχίας ταύτης, αριθμούσης 36 κοινότητας και πληθυσμόν 25.937 ψυχών, δεινώς δοκιμασθέν κατά τον πρώτον βαλκανικόν πόλεμον εμαράνθη κατά τε την εκπαιδευτικήν και την οικονομικήν αυτού ζωήν. Ιδιαιτέρων τα υπό των βουλγάρων κατάληφθέντα χωρία Ερμενίκιοι, Άκαλαν, Τσιφλίκιοι, Τσελέπκιοι, Λαζάρκιοι, Καστανέαι και Οκλαλή απεγυμνώθησαν τελείως των τε κοινοτικών και ιδιωτικών περιουσιών. Άλλα δε πάλιν ταύτα και ιδίως τα χωρία Αρναούτκιοι, Αγιασματάκιον, Ιμβροχώριον, Νροχωράκιον, Δέρκοι και Βογάζκιοι περιήλθον εις αφόρητον θέσιν συνεπεία της εκεί εγκαταστάσεως του τουρκικού στρατού, Βιαιοπραγείαι του τελευταίου τούτου εις βάρος των ημετέρων εσημειούντο καθ' εκάστην, πάσα δε διαμαρτυρία αυτών παρ' οίς έδει ημείβετο δι' απειλών, πιέσεων και δαρμών».

Τα επίμαχα χωριά δεν είχαν συμπεριληφθεί στην ελληνική ζώνη ελέγχου, όταν το 1920 η συνθήκη των Σεβρών παραχωρούσε στην Ελλάδα την Ανατολική Θράκη. Η υπόλοιπη περιφέρεια Κωνσταντινουπόλεως είχε τεθεί υπό τον έλεγχο της Αντάντ. Τα όρια της ελληνικής επικράτειας έφταναν μέχρι το χωριό Hadimkoy, απόσταση γύρω στα 15 χιλιόμετρα από τις δυτικότερες αλύτρωτες πατρίδες των Πλαγιωτών. Τον Ιούνιο του 1924 οι Έλληνες των παρακάτω χωριών, οι παππούδες μας, όπως και οι συμπατριώτες μας ολόκληρης της Ανατολικής Θράκης, ξεριζώνονται από τις πατρίδες που κατάγονταν, με την απόφαση για την ανταλλαγή των πληθυσμών, και ξεκινούσαν για την Ελλάδα.

Το Αρναούτκιοϊ ή Παπσού (Arnavutköy)

Ήταν ένα χωριό ελληνικό που προϋπήρχε από τον 19^ο αιώνα. Προ της ανταλλαγής πληθυσμών ανήκε στην Μητρόπολη Δέρκων. Το Αρναούτκιοϊ (Arnaout kevi σε χάρτη του 1850), (Arnautkioi σε χάρτη του 1890) είναι χωριό της περιοχής της Κωνσταντινούπολης και βρίσκεται σε υψόμετρο 158 μέτρων, 25 χιλιόμετρα βορειοδυτικά του αεροδρομίου Ataturk της Κωνσταντινούπολης με γεωγραφικό στίγμα: 41°11'8"N, 28°44'21"E. Η ευρύτερη περιοχή σήμερα υπάγεται στο νομό Κωνσταντινουπόλεως, και βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της επαρχίας Gaziosmanpasa. Το Αρναούτκιοϊ δεν πρέπει να συγχέεται με τη συνοικία της Πόλης, Αρναούτκιοϊ (Μέγα Ρέμα), της περιοχής Μπεσίκτας.

Είναι χτισμένο βόρεια του δάσους Samlar και υπάγεται στο βορειοδυτικό τμήμα της επαρχίας Gaziosmanpasa.

Σύμφωνα με την τουρκική ιστοσελίδα για το Αρναούτκιοι,¹³ υπήρχαν εγκατεστημένα στην «Παλιά πόλη» 180 ελληνικά νοικοκυριά (πιθανόν με την ανταλλαγή πληθυσμών να ήρθαν στην περιοχή Τούρκοι που ζούσαν στη Δράμα).

Κατά την ανταλλαγή πληθυσμών οι κάτοικοι του Αρναούτκιοι εγκαταστάθηκαν στο χωριό Πλάγια Παιονίας του Κιλκίς, στο χωριό Άγιος Πέτρος του Κιλκίς, στο χωριό Διονυσίου στη Χαλκιδική και στην κωμόπολη Πέλλα.

Σύμφωνα με το βιβλίο «ΘΡΑΚΗ» του Κωνσταντίνου Α Βακαλόπουλου, Εκδ. Αφοί Κυριακίδη -1993: «Από 50-70 μαθητές φοιτούσαν (στα τέλη του 19^{ου} αιώνα) σε καθένα από τα σχολεία του Ακαλάνη, του Αμπαρλή, του Αρναούτκιοι και του Βελιγραδίου». Στο ίδιο βιβλίο αναφέρεται ότι «Μικρός αριθμός Ελλήνων διαβιούσε στις αρχές της δεύτερης δεκαετίας του 20ού αιώνα στα χωριά Αη-Πάς, Αη-Γιώργης, Ακαλάνι, Αμπαρλή, Αρναούτκιοι, Γαλατάρια, Γενή Μαχαλέ και Γρύπες».

Στο βιβλίο «Μαύρη Βίβλος Διωγμών και Μαρτυριών του εν Τουρκία Ελληνισμού - 1914-1918» Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως 1919, στην ενότητα «Διωγμοί και μαρτύρια του εν Θράκη ομογενούς πληθυσμού» στο κεφάλαιο Η' «Επαρχία Δέρκων» σελ.50 αναφέρονται τα εξής σχετικά με το χωριό κατά την περίοδο του Α' βαλκα-

¹³ <http://www.arnavutkoyrehberi.com/eski-arnavutkoy-fg63.html>

νικού πολέμου: «Εισ το χωρίον Αρναούτκιοϊ επεκράτησε πλήρης τρομοκρατία. Ο Σωτήριος Ράλλης, ο Παναγιώτης Γεωργίου και ο Θεοδοσίος Αλεξάνδρου την 11^η Μαΐου μεταβάντες εις το δάσος του χωρίου προς κατασκευήν ανθράκων υπέστησαν επίθεσιν ενόπλων Τούρκων· και ο μεν πρώτος κατά την γενομένην νεκροψίαν εφονεύθη δια ξιφολόγχης, θραυσθέντος και του κρανίου αυτού, ο δεύτερος επυροβολήθη εκ των όπισθεν και εκτυπήθη δια μαχαίρας εις τον λαιμόν, από του σώματος δε αυτού εξήχθησαν τέσσαρα κυβερνητικά φυσίγγια, από δε του νεκρού του Θεοδοσίου εξήχθησαν τρεις σφαίραι. Εν τω αυτώ χωρίω εν διαστήματι δύο εβδομάδων εφονεύθησαν 14 οικογενειάρχαι. Ο Χαρίτων Εμμανουήλ τη 28 Ιουνίου 1914 μεταβάς ίνα ξυλευθή από του κοινοτικού δάσους παρά το οθωμανικόν χωρίον Σαμλάρ ετραυματίσθη δια πυροβολισμού υπό τριών ωπλισμένων Τούρκων, εκ των οποίων δύο στρατιώται και εις χωροφύλαξ».

Το Μπογάζκιοϊ (Boğazköy)

Προ της ανταλλαγής πληθυσμών ήταν αμιγώς ελληνικό χωριό κι ανήκε στην Μητρόπολη Δέρκων. Το Μπογάζκιοϊ δεν πρέπει να συγχέεται με το χωριό Bogazkoy της περιοχής Corum της Τουρκίας που βρίσκεται κοντά στην Άγκυρα, ούτε με τη συνοικία της Πόλης Μπογιατζίκιοϊ (Βαφειοχώρι).

Το Μπογάζκιοϊ είναι χτισμένο στην ανατολική όχθη του ποταμού Alibey, 2,8 χιλιόμετρα βορειοανατολικά από το Αρναούτκιοϊ και 23 χιλιόμετρα βορειοδυτικά του αεροδρομίου Ataturk της Κωνσταντινούπολης. Υπάγεται στο νομό Κωνσταντινουπόλεως, στην επαρχία Gaziosmanpasa και έχει γεωγραφικό στίγμα: 41°10'59"N, 28°46'20"E και υψόμετρο 69 μέτρα.

Στο βιβλίο «Μαύρη Βίβλος Διωγμών και Μαρτυριών του εν Τουρκία Ελληνισμού - 1914-1918» Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως 1919, στην ενότητα «Διωγμοί και μαρτύρια του εν Θράκη ομογενούς πληθυσμού» στο κεφάλαιο Η' «Επαρχία Δέρκων» σελ.49 αναφέρονται τα εξής σχετικά με το χωριό κατά την περίοδο του Α' βαλκανικού πολέμου: «Ο εκ των προκρίτων του χωρίου Βογάζκιοϊ Ιωάννης Σερετάκης, δαρείς ανηλεώς και αλυσσοδεθείς περιεφέρετο επί ώρας ολοκλήρους ανα τας οδούς του χωρίου ως ο έσχατος των κακούργων. Το αυτό υπέστησαν και δύο έτεροι των προκρίτων· δράσται της βιαιοπραγίας ταύτης υπήρξαν αυτοί ούτοι οι χωροφύλακες».

Στις 18 Ιανουαρίου του έτους 1920, Τούρκοι στρατιώτες συλλαμβάνουν στο Μπογάζκιοϊ Έλληνες ένοπλους χωρικούς. Το Πάσχα του έτους 1924 οι Τούρκοι σκοτώνουν

5 κατοίκους του χωριού που βρέθηκαν να βόσκουν τα ζώα τους στο βουνό.¹⁴

Κατά την ανταλλαγή πληθυσμών οι κάτοικοι του Μπογάζιοϊ εγκαταστάθηκαν στο χωριό Φιλώτας της Πτολεμαίδας, στο χωριό Πλάγια Παιονίας του Κιλκίς, στο χωριό Άγιος Πέτρος του Κιλκίς και στο χωριό Νέα Ραιδεστό της Θεσσαλονίκης.

Το Αγιασματάκι (Taşoluk)

Προ της ανταλλαγής πληθυσμών ανήκε στην Μητρόπολη Δέρκων. Βρίσκεται 2,5 χιλιόμετρα Βορειοδυτικά από το Αρναούτκιοϊ κα 26 χιλιόμετρα βορειοδυτικά του αεροδρομίου Ataturk της Κωνσταντινούπολης. Το Αγιασματάκι υπάγεται στο νομό Κωνσταντινουπόλεως, στην επαρχία Gaziosmanpasa κι έχει γεωγραφικό στίγμα: 41°11'57"N, 28°42'53"E και υψόμετρο 88 μέτρα.

Στο βιβλίο «Μαύρη Βίβλος Διωγμών και Μαρτυριών του εν Τουρκία Ελληνισμού - 1914-1918» Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως 1919, στην ενότητα «Διωγμοί και μαρτύρια του εν Θράκη ομογενούς πληθυσμού» στο κεφάλ-

¹⁴ Από το βιβλίο: «Σπύρος Κ. Αρβανιτάκης – Τετράδια Μνήμης» επιμέλεια Κωνσταντίνος Σ. Αρβανιτάκης – 2009 – εκδόσεις UNIVERSITY STUDIO PRESS.

λαιο Η' «Επαρχία Δέρκων» σελ.52 αναφέρονται τα εξής σχετικά με το χωριό κατά την περίοδο του Α' βαλκανικού πολέμου: «Νύμφες, Άγιοι Πάντες και Αγιασματάκι. Τα χωριά τούτα διεσκορπίσθησαν τήδε κακείσε μη δυνάμενα όπως συζήσωσι μετά των επελθόντων τούρκων μεταναστών».

Κατά την ανταλλαγή πληθυσμών οι κάτοικοι του χωριού Αγιασματάκι εγκαταστάθηκαν στα χωριά της περιοχής Πτολεμαΐδας.

Το Ιμβροχώρι (Imrahor)

Προ της ανταλλαγής πληθυσμών ανήκε στην Μητρόπολη Δέρκων. Βρίσκεται 3,7 χιλιόμετρα Βορειοδυτικά από το Αρναούτκιοϊ κα 28 χιλιόμετρα βορειοδυτικά του αεροδρομίου Ataturk της Κωνσταντινούπολης. Το Ιμβροχώρι υπάγεται στο νομό Κωνσταντινουπόλεως, στην επαρχία Gaziosmanpasa κι έχει γεωγραφικό στίγμα: 41°13'7"N, 28°44'38"E και υψόμετρο 87 μέτρα.

Στο βιβλίο «Μαύρη Βίβλος Διωγμών και Μαρτυριών του εν Τουρκία Ελληνισμού - 1914-1918» Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως 1919, στην ενότητα «Διωγμοί και μαρτύρια του εν Θράκη ομογενούς πληθυσμού» στο κεφάλαιο Η' «Επαρχία Δέρκων» σελ.52 αναφέρονται τα εξής σχετικά με το χωριό κατά την περίοδο του Α' βαλκα-

νικού πολέμου: «Την 18 Απριλίου 1914 Τουρκαλβανοί πρόσφυγες επιδραμόντες κατά του χωρίου κατεδυνάστευσαν παντοιοτρόπως τους κατοίκους εξαναγκασθέντας ίνα δωρεάν σχεδόν πωλήσωσι τα πράγματα αυτών και μεσταναστεύσωσιν εις Σιπζή».

Ο Άγιος Γεώργιος (Azatli)

Προ της ανταλλαγής πληθυσμών ανήκε στην Μητρόπολη Δέρκων. Βρίσκεται 11 χιλιόμετρα νότια από το Αρναούτκιϊ και 13 χιλιόμετρα βορειοδυτικά του αεροδρομίου Ataturk της Κωνσταντινούπολης. Ο Άγιος Γεώργιος υπάγεται στο νομό Κωνσταντινουπόλεως, στην επαρχία Gaziosmanpasa κι έχει γεωγραφικό στίγμα: 41°5'0"N, 28°45'0"E και υψόμετρο 114 μέτρα.

6. Ο Πύργος (Kemberburgaz)

Προ της ανταλλαγής πληθυσμών ανήκε στην Μητρόπολη Δέρκων. Βρίσκεται δυτικά από το Δάσος του Βελιγραδίου, 14 χιλιόμετρα ανατολικά από το Αρναούτκιϊ και 22 χιλιόμετρα βορειοδυτικά του αεροδρομίου Ataturk της Κωνσταντινούπολης. Ο Πύργος υπάγεται στο νομό Κωνσταντινουπόλεως κι έχει γεωγραφικό στίγμα: 41°9'34"N, 28°54'46"E και υψόμετρο 59 μέτρα.

Περιοχές της Μικράς Ασίας
(Αρτάκη, Πάνορμος)

Στο βιβλίο «Μαύρη Βίβλος Διωγμών και Μαρτυριών του εν Τουρκία Ελληνισμού - 1914–1918» Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως 1919, στην ενότητα «Οι Διωγμοί και τα μαρτύρια του εν Δυτική και Ανατολική Μικρά Ασία ομογενούς πληθυσμού» στο κεφάλαιο Κ' «Επαρχία Κυζίκου» σελ.124 αναφέρονται τα εξής σχετικά με τα χωριά της Μικρασίας από τα οποία προήλθαν οι ανταλλάξιμοι Πλαγιώτες: «Και την επαρχίαν ταύτην αριθμούσαν κοινότητας 43 και πληθυσμόν 43.331, δεν αφήκεν ανεπηρέαστον μήτε ο διωγμός, μήτε ο εμπορικός αποκλεισμός. Ομάδες πολυαρίθμων Τούρκων επι τούτω εντεταλμέναι περιέτρεχον νυχθημερόν τας κωμοπόλεις και τα χωρία και επεσκέπτοντο τα ομογενή καταστήματα εμποδίζουσαι δι ύβρεων και απειλών την εις αυτά είσοδον πελατών· ιεροσπουδασταί τούρκοι εκήρυττον τακτικότατα εντός των τεμενών εκστομίζοντες πλείστα όσα εναντίον του ημετέρου στοιχείου προς ενίσχυσιν του αποκλεισμού· έντυπα φυλλάδια διανεμόμενα εις τους συνοίκους μουσουλμάνους ενέσπειρον το μίσος και την έχθραν κατά παντός ελληνικού.

...πάντα τα χωρία της Κυζικηνής χερσονήσου και εν γένει της επαρχίας, κατοικούμενα υπό φιλησύχων και νομοταγών πληθυσμών, υπέστησαν λεηλασίας ουκ ολίγας. Ιδιαίτέρως όμως εδοκιμάσθησαν αι κοινότητες Αρτάκης, Συνδιργί, Πανόρμου και Βάλιας».

Αρτάκη (Erdek)¹⁵

Είναι παράλια πόλη στη θάλασσα του Μαρμαρά. Πριν τους τουρκικούς διωγμούς και την προσφυγιά των Ελλήνων, ανήκε στην Μητρόπολη Κυζίκου. Βρίσκεται νοτιοδυτικά της Κωνσταντινούπολης στα απέναντί της παράλια της θάλασσας του Μαρμαρά, 18 χιλιόμετρα Βορειοδυτικά από το Αεροδρόμιο της Πανόρμου και 110 χιλιόμετρα Δυτικά – Βορειοδυτικά της Προύσας (Bursa). Η Αρτάκη υπάγεται στο νομό Μπαλίκεσιρ (Balıkesir) κι έχει γεωγραφικό στίγμα: 40°23'52"N, 27°47'44"E και υψόμετρο 13 μέτρα.

Στο βιβλίο «Μαύρη Βίβλος Διωγμών και Μαρτυριών του εν Τουρκία Ελληνισμού - 1914–1918» Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως 1919, στην ενότητα «Οι Διωγμοί και τα μαρτύρια του εν Δυτική και Ανατολική Μικρά Ασία ομογενούς πληθυσμού» στο κεφάλαιο Κ' «Επαρχία Κυζίκου» σελ.128 αναφέρονται τα εξής σχετικά με την πόλη: «Την 2 Αυγούστου 1914 εν τη δεκάλεπτον της Αρτάκης απεχούσης αγροτική θέση «Μύλος» ευρέθη κυριολεκτικώς εσφαγμένος μείραξ 15ετής ονόματι Χρήστος Βασιλείου Σαρηγιοβάννη, αντί δε του ασυλλήπτου, γνωστού όμως κακούργου, εκρατείτο εν ταις φυλακαίς επί

¹⁵ Σχετική ιστοσελίδα για την Αρτάκη:

http://asiaminor.ehw.gr/Forms/fLemmaBody.aspx?lemmaId=3770#chapter_0

μήνας ολοκλήρους ο πατήρ του θύματος ως διαπράξας δήθεν την τραγωδίαν ταύτην.

Την 23 Οκτωβρίου 1914 ευρέθησαν εσφαγμένοι δια του μάλλον σκληρού και θηριώδους τρόπου εν τω ημίωρον της Αρτάκης απέχοντι μύλω αυτών ο Παναγιώτης Γεωργίου και ο υιός αυτού Γεώργιος.

Την 22 Νοεμβρίου 1914 εσφάγη εν τη οικία αυτού ο εξ Αρτάκης Ιωάννης Τρούπογλους.

Την 8 Δεκεμβρίου 1914 μουσουλμάνοι μετημφισμένοι εις στρατιώτας, επέδραμον τον πλησίον της Αρτάκης μύλον και δείραντες σκληρώς και μέχρι παραμορφώσεως του προσώπου τον μυλοθρών Παύλον Α. Κόμνου και τον παρ' αυτής φιλοξενούμενον Γεώργιον, απήλθον συναποκομίζοντες και το εν τω μύλω ευρεθέν άλευρον».

Πάνορμος (Bandirma)¹⁶

Είναι παράλια πόλη στη θάλασσα του Μαρμαρά. Οι κάτοικοι της πόλης την αποκαλούσαν Πάντερμο. Πριν τους τουρκικούς διωγμούς και την προσφυγιά των Ελλήνων, ανήκε στην Μητρόπολη Κυζίκου. Βρίσκεται νοτιοδυτικά της Κωνσταντινούπολης στα απέναντί της παράλια της

¹⁶ Σχετική ιστοσελίδα για την Πάνορμο:

<http://asiaminor.ehw.gr/Forms/fLemmaBody.aspx?lemmaid=569>

θάλασσας του Μαρμαρά, 3,8 χιλιόμετρα βόρεια από το Αεροδρόμιο της Πανόρμου και 54 χιλιόμετρα Δυτικά – Βορειοδυτικά της Προύσας (Bursa). Η Πάνορμος υπάγεται στο νομό Μπαλίκεσιρ (Balıkesir) κι έχει γεωγραφικό στίγμα: : 40°21'8"N, 27°58'36"E και υψόμετρο 46 μέτρα.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΣΤΑ ΠΛΑΓΙΑ

Κοινωνικές συνθήκες

Τα διαθέσιμα στοιχεία για την εγκατάσταση πληθυσμών στο χωριό έχουν ως αφετηρία τις αρχές του 19^{ου} αιώνα.

Σύμφωνα με πηγή του διαδικτύου¹⁷, εικάζεται πως κατά την τουρκοκρατία στη περιοχή μεταφέρθηκαν κι έζησαν πληθυσμοί Κονιάρων (Κονιαλίδων) από το Ικόνιο. Αυτοί κατοικούσαν στην ίδια θέση που βρίσκονται τα χωριά Πλάγια, Φανός, Χαμηλό. Ίσως να παρέμειναν στην περιοχή και λόγω του μεταλλευτικού πλούτου του υπεδάφους που διαπιστώθηκε από την αρχαιότητα στις περιοχές γύρω από το ρέμα Κοτζά Ντερέ που είχαν βρεθεί κατά καιρούς σιδηρούχα ορυκτά: αιματήτης, μαγνητίτης, λειμωνίτης κλπ.

Στην ιστοσελίδα του χωριού Φανός¹⁸ αναφέρεται ότι: Μετά την ίδρυση της Φιλικής Εταιρίας το 1814 η επανάσταση πια, έγινε πανελλήνια υπόθεση.

¹⁷Ιστοσελίδα:http://media.ems.gr/ekdoseis/makedonika/makedonika_10/ekd_pemk_10_Papageorgiou.pdf με στοιχεία της Μαρίας Παπαγεωργίου στις σελίδες 15 και 16.

¹⁸Ιστοσελίδα χωριού Φανός:
http://www.fanoskillis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=27

Η Τουρκία επειδή φοβήθηκε μήπως επεκταθεί η ελληνική επανάσταση, ξεσήκωσε πολλούς Τούρκους Κονιάρους (προφανώς καταγόμενους από το Ικόνιο της Μ.Ασίας) και τους μετέφερε στην κεντρική Μακεδονία. Πράγμα πού όχι μόνο διαφαίνεται από το σύνολο των αμιγών χωριών που υπήρχαν στον καζά Αβρέτ Χισσάρ (περιοχή Κιλκίς) που υπερτερούσαν των χριστιανών, αλλά και στα χωριά δυτικά του Αξιού Μαγιαντάγ (Φανό), Καρασινάν (Πλαγιά), Αλτσάκ (Χαμηλό) και Γκόρνιτσετ (Γιουγκοσλαβίας), που σχηματίστηκαν από αμιγή μουσουλμανικό πληθυσμό.

Κατά τον Αν. Κεραμόπουλο:¹⁹ «...από την συγκριτική μελέτην πολλών στοιχείων και από την σύμπτωσιν ορισμένων γεγονότων πολλών απόψεων φαίνεται καθαρά ό,τι και εις την περιφέρειαν Γευγελής μετεφέρθησαν πολλοί Τούρκοι Γιουρούκηδες ή Κονιάρηδες προφανώς καταγόμενοι εξ Ικονίου της Μικράς Ασίας και εγκατασταθέντες εις τα πέριξ της Γευγελής, εσχημάτισαν τα αμιγή οθωμανικού πληθυσμού χωρία Φανόν (Μαγιά Ντάγ), Πλαγιά (Καράσιναν), Χαμηλό (Άλτσιάκ) και Γκορνιτσέτ (Σερβίας), και τούτο λόγω του αποκλειστικού γνωρίσματος της ομοιομόρφου και ιδιαζούσης οθωμανικής γλώσσης και προφοράς των ως άνω τεσσάρων χωριών. Οι Τούρκοι κατά την επανάστασιν του 1821 ήσαν τόσον εξηγγιωμένοι κατά των Ελλήνων, ώστε πλην της μεταφοράς Τούρκων εκ Μικράς Ασίας κατέστρεψαν εις την κεντρικήν Μακεδονίαν 42 πόλεις και χωρία».

¹⁹ Άν. Κεραμόπουλος, «οι Βόρειοι Έλληνες κατά το 1821»
ιστοσελίδα http://yaunatakabara.blogspot.gr/2012/10/blog-post_9.html

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα της Αξιουπόλεως²⁰: στα Πλάγια κατοικούσαν Τούρκοι μέχρι το 1922. Το παλιό τοπωνύμιο των Πλαγίων, Καράσιναν, ίσως να πήρε αυτή την ονομασία προς τιμή του μεγάλου Τούρκου ζωγράφου Καράσιναν που γεννήθηκε και μεγάλωσε εκεί. Στις ορεινές πλαγιές του χωριού υπήρχαν πολλά αμπέλια τα οποία είχαν εγκαταλείψει οι τούρκοι κάτοικοι κατά την ανταλλαγή των πληθυσμών. Με τα χρόνια, οι κάτοικοι των Πλαγίων κατάλαβαν ότι ο τόπος τους ήταν κατάλληλος για αμπελοκαλλιέργεια και επιδόθηκαν στη συστηματική καλλιέργεια αμπελιών ευγενικών ποικιλιών Syrah, merlot, cabernet. Με την καλλιέργεια αυτή εμφανίστηκαν τα πρώτα κρασιά υψηλής ποιότητας για να επαληθεύσουν το παλιό τοπικό άσμα «...τσίπουρο από το Μαγιαντάγ (Φανός) και κρασιά από την Πλαγιά». Παλιότερα που η φαρμακευτική δεν ήταν τόσο ανεπτυγμένη, οι γιατροί πρότειναν σε ασθενείς με αναπνευστικά προβλήματα, διαμονή στο χωριό λόγω της ξηρότητας και γενικότερα της καταλληλότητας του κλίματος για τέτοιου είδους παθήσεις.

Φημισμένη ήταν επίσης η βρύση Χαμίτ Σογιού που κατά την παράδοση έπινε νερό ο σουλτάνος Χαμίτ Β' όταν επισκεπτόταν τη Θεσσαλονίκη.

²⁰ Ιστοσελίδα Αξιουπόλεως:

http://www.axioupoli.gr/index.php?option=com_content&task=view&id=48&Itemid=54

Οι πρώτοι κάτοικοι του χωριού. με πενιχρά μέσα, ασχολήθηκαν με τη γεωργία, την παρασκευή κάρβουνου²¹, το εμπόριο καυσόξυλων και την κτηνοτροφία.

Στις αλύτρωτες πατρίδες τους παράλληλα με τη γεωργία ασχολούνταν με την κτηνοτροφία και με το εμπόριο κάρβουνου το οποίο διοχέτευαν στην αγορά της Κωνσταντινούπολης. Οι Πλαγιώτες, στην πατρίδα, είχαν φυτεμένους μπαχτσέδες με λαχανικά, είχαν αμπέλια και καλλιεργούσαν στα χωράφια δημητριακά αυτές τις συνήθειες συνέχισαν και με την εγκατάστασή τους στο νέο χωριό.

Η ποικιλία των σταφυλιών «τσάμπουρνο», πρωτοήθε στην περιοχή την εποχή του Γαλλικού Μετώπου, από Γάλλους στρατιωτικούς, ως ένα από τα υβρίδια που δοκίμαζαν οι Γάλλοι αμπελουργοί σε υποβαθμισμένα χώματα.²²

²¹ Λεπτομέρειες για την παρασκευή κάρβουνου υπάρχουν στην ιστοσελίδα:

http://msofos.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=132&Itemid=179)

²² Διδακτορική Διατριβή της Φωτεινής Καραλίδου στη σελίδα 76, που βρίσκεται αναρτημένη στο διαδίκτυο, με θέμα: «Κοινωνικές σχέσεις, Ταυτότητες και Τοπική Αυτοδιοίκηση στο Δήμο Αξιούπολης και στο Δήμο Χέρσου του Νομού Κιλκίς» Θεσσαλονίκη – 2007

<http://invenio.lib.auth.gr/record/106851/files/gri-2008-1597.pdf?version=1>

Τα χρόνια από την εγκατάσταση των χωριανών στα Πλάγια μέχρι και το τέλος της δικτατορίας του Ιωάννη Μεταξά αποτέλεσαν μια εποχή φτώχειας αλλά παράλληλα κι ανασυγκρότησης της τοπικής κοινωνίας που προσπαθούσε να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα και να πορευτεί ανάλογα με τις περιστάσεις που δημιουργούνταν στην ελληνική επικράτεια.

Κατά τη δραματική δεκαετία 1940 – 1950 το χωριό είχε υποστεί τις αιματηρές συνέπειες του πολέμου. Οι Πλαγιώτες επιστρατεύθηκαν κατά τον ελληνοϊταλικό πόλεμο του 1940 και πολέμησαν στο Αλβανικό μέτωπο. Κατά τις μάχες σκοτώθηκαν δύο Πλαγιώτες (ο ένας στο μέτωπο, ο δεύτερος ήταν τραυματίας και υπέκυψε μετά την επιστροφή του στο χωριό).

Από τον Απρίλιο του 1941 η επαρχία Παιονίας όπως ολόκληρη η ελληνική επικράτεια, υπάγεται στις γερμανικές αρχές κατοχής.

Η πείνα του 1941, που προέκυψε από τον βρετανικό ναυτικό αποκλεισμό της κατεχόμενης Ελλάδας, δεν άφησε νεκρούς στα Πλάγια που, παρά τη μεγάλη φτώχεια των κατοίκων, συντηρούνταν λόγω γεωργικής αυτάρκειας.

Γερμανοί στρατιώτες εμφανίζονταν συχνά στους κατοίκους του χωριού για να εφοδιαστούν με τρόφιμα (γάλα, αυγά κλπ). Κάποιοι συγχωριανοί εντάχθηκαν σε ανταρτικές ομάδες που από το 1942 αναπτύχθηκαν και συνεργάστηκαν σε πανελλαδική κλίμακα κατά των δυνάμεων κατοχής συντονισμένες κυρίως από τη Μεγάλη

Βρετανία ή τη Ρωσία (πρώην Ε.Σ.Σ.Δ). Ο πληθυσμός του χωριού τροφοδοτούσε κρυφά τις αντάρτικες ομάδες με τρόφιμα και ζώα για τη μεταφορά οπλισμού στο βουνό παρά τις απειλές και τους ελέγχους των κατοχικών αρχών που είχαν έδρα την Ειδομένη.

Οι αντίξοες συνθήκες της εποχής οδηγούσαν σε επικίνδυνες περιστάσεις την καθημερινότητα με περιστατικά όπως:

α) Οι γερμανικές αρχές κατοχής σε καθημερινή βάση, καθόριζαν εκ περιτροπής από τον ανδρικό πληθυσμό των Πλαγίων, ομάδες χωρικών τις οποίες εξόπλιζαν και τις διέθεταν κάθε νύχτα για φύλαξη δύο φυλακίων στον κάμπο, για την αποτροπή σαμποτάζ στη σιδηροδρομική γραμμή Θεσσαλονίκης - Ειδομένης. Το πρώτο φυλάκιο, το υπ' αριθμ. 70, βρισκόταν στην περιοχή που εκβάλλει το ρέμα της Αγία-Παρασκευής στον Αξιό ποταμό και κάλυπτε τη γέφυρα της σιδηροδρομικής γραμμής από την οποία διέρχονταν οι αμαξοστοιχίες από Θεσσαλονίκη για Ειδομένη κι αντίστροφα. Κατά μήκος της σιδηροδρομικής γραμμής, στο ύψος της στάσης Δογάνη, βρισκόταν και το δεύτερο φυλάκιο υπ' αριθμ, 64 (;) που κάλυπτε άλλη γέφυρα ρέματος.

β) Συγχωριανοί οδηγήθηκαν από τις γερμανικές αρχές υπόδικοι στις φυλακές Παύλου Μελά στη Θεσσαλονίκη, επειδή είχαν παραχωρήσει τα υποζύγια τους στους αντάρτες και στη συνέχεια αυτά βρέθηκαν εγκαταλελειμμένα στην ύπαιθρο.

γ) Η ένοπλη συμπλοκή την 9/9/1942 στα σύνορα με τη Γευγελή μεταξύ Ελλήνων χωροφυλάκων του Τμήματος

Χωροφυλακής Ειδομένης και Βουλγάρων λαθρεμπόρων στρατιωτών που επιδίωκαν την παράνομη είσοδο στην Ελλάδα.²³

δ) Το 1944 οι αντάρτες σκότωσαν στην περιοχή του γηπέδου των Πλαγίων έναν Γερμανό στρατιώτη και το άλογό του. Για κάποιο διάστημα οι Γερμανοί χτυπούσαν, για αντίποινα, από την περιοχή της Ειδομένης, τον ορεινό όγκο του "412" με πυροβόλο προκαλώντας υλικές ζημιές και στα σπίτια του χωριού χωρίς να υπάρξουν θύματα.

ε) Τον Ιανουάριο του 1944, βουλγάρικος στρατός κατοχής πέρασε από την περιοχή, κατέστρεψε σχολεία και σπίτια και σκότωσε κατοίκους σε κάθε χωριό που συνάντησε, με κυριότερους στόχους τους παλιούς Μακεδονομάχους και το προσφυγικό στοιχείο της Μακεδονίας. Στρατιώτες του βουλγάρικου στρατού στη διαδρομή για το χωριό σκότωσαν έναν Πλαγιώτη που τον συνάντησαν στον κάμπο. Όταν ήρθαν στο χωριό έκαψαν αρκετά σπίτια και το σχολείο.

στ) Οικογένειες που έμειναν άστεγες από τις βουλγάρικες θηριωδίες του 1944, πήραν το δρόμο της προσφυγιάς σε χωριά που βρίσκονταν συγγενείς τους (Νέα Μηχανιώνα, Διονυσίου, 12 Απόστολοι κλπ). Όσοι άστεγοι δεν εγκατέλειψαν το χωριό κατασκήνωσαν πρόχειρα στην περιοχή της «κρυόβρυσης» και στην περιοχή των αμπελιών προς το ρέμα της «Αγίας Παρασκευής».

²³ Ιστορία ελληνικής χωροφυλακής 1936 – 1950 του Απόστολου Δασκαλάκη – Αθήνα 1973 - σελ.264

Προς το τέλος του 1943 και ιδιαίτερα στα μέσα του 1944 οι μεγάλες δυνάμεις (Μ. Βρετανία και πρώην Ε.Σ.Σ.Δ.) οδήγησαν τις ελληνικές ένοπλες ομάδες σε μεταξύ τους ρήξη, καθώς τα γεγονότα φανέρωναν την ήττα της Γερμανίας. Στόχος ήταν να ενταχθεί η χώρα, μετά την απελευθέρωση, στον έλεγχο ενός από τα δύο παγκόσμια μπλοκ της εποχής, το Δυτικό ή το Ανατολικό. Ο αγώνας των αντάρτικων οργανώσεων είχε πολιτικοποιηθεί ξεκάθαρα κι άρχισε η πρώτη φάση του εμφυλίου πολέμου με κύριους πρωταγωνιστές τον Ε.Λ.Α.Σ. από πλευράς Αριστεράς και των Ε.Δ.Ε.Σ., Π.Α.Ο. κλπ. από πλευράς Δεξιάς. Στην περιοχή της Παιονίας κυριαρχούσε ο Ε.Λ.Α.Σ. Στα μέσα του 1944 είχε οργανωθεί εντατικά ο αντάρτικος ανεφοδιασμός με επίταξη αγαθών από τους κτηνοτρόφους και τους αγρότες του χωριού. Με μέριμνα του Ε.Λ.Α.Σ είχαν συγκροτηθεί τα «Αετόπουλα», υπό μορφή προπαρασκευαστικής παιδικής οργάνωσης, όπου αντάρτες διαφωτιστές απασχολούσαν με ψυχαγωγικές δραστηριότητες όσα παιδιά σχολικής ηλικίας δέχονταν να τα στείλουν οι γονείς τους.

Μετά την απελευθέρωση άρχισαν να εντείνονται πλέον τα δεινά του εμφυλίου πολέμου. Κάποιοι χωριανοί, ενταγμένοι στις ανταρτικές ομάδες του ΕΛΑΣ, βγήκαν στο βουνό ενάντια στον κυβερνητικό στρατό, επιδιώκοντας την επιβολή κομμουνιστικού καθεστώτος, σχηματίζοντας τον Δ.Σ.Ε. Κάποιοι εντάχθηκαν στην Χωροφυλακή ως εθελοντές χωροφύλακες άνευ θητείας και την Εθνική Φρουρά προκειμένου ν' αντιμετωπίσουν την ανταρσία.

Τον Οκτώβριο του 1946 οι ένοπλες δυνάμεις της Εθνικής Φρουράς οργάνωσαν κι εξόπλισαν χωριανούς (Μάυδες) ενταγμένους στις ΜΑΥ (Μονάδες Αυτοάμυνας Υπαίθρου) για την άμυνα του χωριού κατά των ανταρτικών επιθέσεων. Οι Μάυδες (άντρες των ΜΑΥ) φύλαγαν σκοπιά τις νύχτες στην πλαγιά του υψώματος «412» κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου ή αλλιώς συμμοριτο-πολέμου όπως ήταν η επίσημη ονομασία του ως το 1980.

Τρεις Πλαγιώτες σκοτώθηκαν πολεμώντας στο πλευρό των ανταρτικών ομάδων του Ε.Λ.Α.Σ. κατά τη διάρκεια της Κατοχής ή του «Δημοκρατικού Στρατού» της Αριστεράς στον εμφύλιο πόλεμο. Πέντε Πλαγιώτες τους άρπαξαν οι αντάρτες της Αριστεράς μέσα από τα σπίτια τους, κατά το διάστημα 1946 – 1949, και τους εκτέλεσαν στην περιοχή «κόκκινη χαράδρα» που βρίσκεται στην ορεινή διαδρομή από τα Πλάγια προς το Σκρά, και δύο Πλαγιώτες (τον πρόεδρο και τον αγροφύλακα του χωριού) τους δολοφόνησαν σε ενέδρα, στο δρόμο για την Αξιούπολη. Δύο Πλαγιώτες δολοφονήθηκαν στην Αξιούπολη από επίθεση αντικομμουνιστικών ομάδων κι άλλοι δύο Πλαγιώτες σκοτώθηκαν στο Κιλκίς πολεμώντας στο πλευρό των ένοπλων αντικομμουνιστών στη μάχη κατά των ανταρτών της Αριστεράς το Νοέμβριο του 1944.

Από το 1949 σταμάτησαν οι εχθροπραξίες κι η χώρα κατεστραμμένη εντάχθηκε στο Δυτικό μπλοκ. Κάποιοι Πλαγιώτες, από όσους συμμετείχαν στις ανταρτικές δυνάμεις της Αριστεράς, υποχωρώντας βρέθηκαν ως πρόσφυγες στις χώρες του Ανατολικού μπλοκ όπου παρέ-

μειναν εκεί για ασφάλεια μέχρι τη δεκαετία του '80 που ολοκληρώθηκε ο επαναπατρισμός όσων επιθυμούσαν. Τέσσερις Πλαγιώτες, λόγω εμπλοκής τους στα έκτροπα του εμφυλίου πολέμου, οδηγήθηκαν για κάποιο χρονικό διάστημα στην εξορία λίγο μετά την ήττα των ανταρτών αλλά και κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής δικτατορίας (1967 – 1974).

Μετά τον πόλεμο ξεκίνησε η ανασυγκρότηση, πάντα μέσα στα πλαίσια της επαρχιώτικης φτώχειας. Οι κάτοικοι καταπιάνονται με την γεωργία (αμπελουργία, σιτηρά, μεταξουργία, καπνοκαλλιέργεια) ενώ οι γυναίκες του χωριού ύφαιναν χαλιά σε αργαλειούς που είχαν εγκαταστήσει στα σπίτια τους. Η υφαντουργία, που απαλείφθηκε από την περιοχή στα μέσα της δεκαετίας του '70, υπήρχε ως παράδοση στο χωριό Φανός από τον καιρό της εγκατάστασης των προσφύγων στο χωριό και διαδόθηκε σταδιακά στα Πλάγια μεταπολεμικά.

Οι ανέσεις που εξασφαλίζουν οι μεγάλες πόλεις βρίσκονται ακόμη μακριά, για παράδειγμα η ψυχαγωγία: Μετεμφυλιακά, έρχονταν κατά καιρούς στο χωριό στρατιωτικό συνεργείο παραστάσεων θεάτρου σκιών κι έστηνε δωρεάν παραστάσεις Καραγκιόζη είτε στην πλατεία, στον τοίχο της εκκλησίας, είτε στον τοίχο του παλιού σχολείου (στο χώρο του σημερινού γραφείου της κοινότητας).

Σχετικά με την οικονομική κατάσταση της τοπικής κοινότητας στα μεταπολεμικά χρόνια, για την αδυναμία αντιμετώπισης των αυτοδιοικητικών προβλημάτων του χωριού αναφέρονται τα παρακάτω²⁴:

[Όπως αναφέρθηκε ήδη, η οικονομική κατάσταση των κοινοτήτων στα ορεινά και ημιορεινά χωριά του δήμου Αξιούπολης είναι ακόμα πιο άσχημη, σε σχέση με τα πεδινά. Γενικά, η αντίληψη που επικρατεί μεταξύ των κατοίκων του δήμου, είναι ότι «τα ορεινά χωριά είναι έρημα και φτωχά». Στην κοινότητα Πλαγίων, του δήμου Αξιούπολης, βρίσκουμε υπομνήματα του προέδρου, με χαρακτηριστικές εκφράσεις «η κοινότης ημών τυγχάνει ορεινή και άγονος...» (Κοινότητα Πλαγίων προς τον υπουργό Εσωτερικών 16/10/1968) και «...παρακαλούμε να ενισχύσετε την κοινότητα για ν' αντιμετωπίσει της ανάγκες της, γιατί είναι ορεινή και γι αυτό δεν έχει πολλά έσοδα». (Κοινότητα Πλαγίων προς τον υπουργό Εσωτερικών 29/1/1986).] Με την μεταπολίτευση ξεκίνησε η κοινοβουλευτική περίοδος της κομματοκρατίας, του αναίμακτου διχασμού, που επηρέασε και την μικρή κοινωνία του χωριού μαζί με την οικονομική ανάπτυξη

²⁴ Διδακτορική Διατριβή της Φωτεινής Καραλίδου στη σελίδα 65, που βρίσκεται αναρτημένη στο διαδίκτυο, με θέμα: «Κοινωνικές σχέσεις, Ταυτότητες και Τοπική Αυτοδιοίκηση στο Δήμο Αξιούπολης και στο Δήμο Χέρσου του Νομού Κιλκίς» Θεσσαλονίκη – 2007.

<http://invenio.lib.auth.gr/record/106851/files/gri-2008-1597.pdf?version=1>

αλλά και την αστυφιλία. Η πόλωση για τα κομματικά συμφέροντα καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τις σχέσεις μεταξύ των οικογενειών του χωριού, σε σημείο που να διαχωρίζονται με κομματικά κριτήρια ακόμα και τα καφενεία. Στην παραπάνω διατριβή της Φωτεινής Καραλίδου²⁵ αναφέρονται εύστοχα οι συνήθειες των κατοίκων της Παιονίας, ιδιαίτερα των άμεσα εμπλεκόμενων με τις εκλογές, συνήθειες που ίσχυαν και για τους Πλαγιώτες όπως και για ολόκληρη την ελληνική επικράτεια κατά τις εποχές της κομματικής πόλωσης. Σχετικά με την Κυριακή των εκλογών²⁶ σημειώνονται:

Τη μέρα των εκλογών το Δημοτικό Σχολείο υποδέχεται τους τοπικούς κατοίκους αλλά κι αυτούς που κατάγονται από το χωριό αλλά ζουν στη Θεσσαλονίκη καθώς και σε άλλα χωριά και κωμοπόλεις του Κιλκίς κι έρχονται να ψηφίσουν. Πολλοί ηλικιωμένοι έρχονται υποβασταζόμενοι από τα παιδιά τους και με το σημειωμένο ψηφοδέλτιο στην τσέπη. Στην Αυλή του Σχολείου, οι υποψήφιοι που κατάγονται από το χωριό, χαιρετάνε τους συγχωριανούς τους, καταμετρώντας νοερά, τις ψήφους που θα συγκεντρώσουν.

²⁵ Διδακτορική Διατριβή της Φωτεινής Καραλίδου στη σελίδα 108, που βρίσκεται αναρτημένη στο διαδίκτυο, με θέμα: «Κοινωνικές σχέσεις, Ταυτότητες και Τοπική Αυτοδιοίκηση στο Δήμο Αξιούπολης και στο Δήμο Χέρσου του Νομού Κιλκίς» Θεσσαλονίκη – 2007.

<http://invenio.lib.auth.gr/record/106851/files/gri-2008-1597.pdf?version=1>

²⁶ Διαβάστε στη σελίδα 119 του παρόντος βιβλίου, στη σχετική ενότητα: «Αποτελέσματα εκλογικού τμήματος Πλαγιών».

Το βράδυ μέσα στο Σχολείο, οι εκπρόσωποι των συνδυασμών, η εφορευτική επιτροπή και ο δικαστικός αντιπρόσωπος καταμετρούν τις ψήφους, ενώ στην αυλή ο κόσμος περιμένει τα αποτελέσματα. Οι εκπρόσωποι των συνδυασμών επικοινωνούν κρυφά κι ενημερώνουν αυτούς που περιμένουν στην αυλή μέσω κινητών τηλεφώνων ή με χαρτάκια που γράφουν αποτελέσματα και δίνονται από το παράθυρο ή δείχνουν με νοήματα αν ο συνδυασμός κερδίζει ή χάνει. Οι υποψήφιοι σύμβουλοι (αν οι εκλογές είναι Δημοτικές) μετακινούνται διαρκώς μεταξύ των εκλογικών κέντρων και ενημερώνουν τους υποψήφιους δημάρχους για τ' αποτελέσματα.

Σήμερα στο χωριό ζουν μόνιμα περίπου 224 κάτοικοι οι οποίοι αποτελούν τα 109 νοικοκυριά του χωριού (απογραφή 2011) και λειτουργεί 2θέσιο δημοτικό σχολείο και κοινοτικό κατάστημα. Οι κυριότεροι λόγοι της πληθυσμιακής αποδυνάμωσης του χωριού είναι η μετανάστευση στο εξωτερικό (Γερμανία κλπ) τις δεκαετίες 1960 – 1970 και το ρεύμα της αστυφιλίας των δεκαετιών 1980 – 1990, όπου δεκάδες νέοι μετακινούνται στη Θεσσαλονίκη κατά κύριο λόγο και δευτερεύοντος στις κοντινές κωμοπόλεις του νομού Κιλκίς (Αξιούπολη, Πολύκαστρο, Γουμένισσα) για βιοποριστικούς λόγους. Ο πληθυσμός ασχολείται, σε μικρότερο βαθμό από το παρελθόν, με την κτηνοτροφία αμνοεριφίων κι αγελάδων. Ασχολήθηκε κατά τις προηγούμενες δεκαετίες με την καπνοκαλλιέργεια, με την καλλιέργεια δημητριακών και την μεταξοκαλλιέργεια. Την 10ετία του 2010 δοκιμάζεται από αρκετούς γεωργούς κι η καλλιέργεια ηλιόσπορων.

Η ταβέρνα, τα δύο παντοπωλεία και τα δύο καφενεία αποτελούν τη μικρή εμπορική δραστηριότητα των κατοίκων του χωριού. Την δεκαετία του 1980 ξεκινά στο χωριό η ανοικοδόμηση από συγχωριανούς που επιστρέφουν στο χωριό από το εξωτερικό και τη Θεσσαλονίκη. Παράλληλα αυξάνεται και η κατοχή ΙΧ αυτοκινήτων. Λόγω της υποχρεωτικής εννεαετούς φοίτησης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση οι μαθητές μεταβαίνουν καθημερινά με τη συγκοινωνία του ΚΤΕΛ στο Γυμνάσιο της Αξιούπολης. Με τη βελτίωση των συνθηκών συγκοινωνίας (ΙΧ και ΚΤΕΛ) κάποιοι νέοι του χωριού αρχίζουν να βρίσκουν περιστασιακή εργασία στην Αξιούπολη, σε βιοτεχνίες και στη νυχτερινή διασκέδαση. Η πολιτική κατάσταση (κομματοκρατία, ψηφοθηρικά ρουσφέτια κλπ) ευνόησε τον διορισμό στο δημόσιο αρκετών νέων της περιοχής –πράγμα αδύνατο μέχρι τότε για λόγους απόστασης των κατοίκων από τα κέντρα εξουσίας- όμως παράλληλα επιδείνωσε το πρόβλημα της αστυφιλίας. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 το χωριό και ολόκληρη η περιοχή αποτελεί κομμάτι της παραμεθόριας διαδρομής που χρησιμοποιούν χιλιάδες λαθρομετανάστες που εισρέουν μέσω της FYROM στην Ελλάδα από τις πρώην κομμουνιστικές χώρες της Ανατολικής Ευρώπης. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 άρχισαν να διαμένουν μόνιμα στο χωριό υπήκοοι της Αλβανίας, της FYROM και της Βουλγαρίας και να αποτελούν εργατικό δυναμικό στην γεωργία, την κτηνοτροφία και την οικοδομή. Λόγω της οικονομικής ευημερίας της δεκαετίας του 2000 η ανοικοδόμηση εξαπλώνεται κι έρχονται πλέον να κατοικήσουν στο χωριό

κι άσχετοι με την περιοχή συμπολίτες μας. Το ρεύμα της ανοικοδόμησης σταμάτησε άπότομα λόγω της οικονομικής κρίσης του 2009.

Το καθιερωμένο από 10ετίες παζάρι της Αξιούπολης, που γίνεται κάθε Τετάρτη, εξακολουθεί να αποτελεί κοινωνικό και οικονομικό πόλο έλξης για την περιοχή. Παράλληλα όμως με το παζάρι της Αξιούπολης, οι κάτοικοι της περιοχής άρχισαν κατά τη δεκαετία του 2000 να επισκέπτονται συχνότατα τη γειτονική κωμόπολη της FYROM Γευγελή για αγορά ειδών πρώτης ανάγκης, για παροχή ιατρικών υπηρεσιών αλλά και ψυχαγωγίας στα καζίνο. Η οικονομική αιμορραγία του τόπου προς τα καζίνο της Γευγελή δεν σταμάτησε ούτε εν μέσω οικονομικής κρίσης της δεκαετίας του 2010. Παρά την αύξηση της εγκληματικότητας στην περιοχή κατά τη δεκαετία του 2010 (κλοπές αυτοκινήτων και αγροτικών σύνεργων συγχωριανών, διαρρήξεις σπιτιών, εξαπατήσεις υπερηλίκων από επιτήδειους) γίνεται συγχώνευση των αστυνομικών τμημάτων, καταργείται το ΑΤ. Ειδομένης κι η αστυνόμευση της περιοχής γίνεται από το ΑΤ. Αξιούπολης. Το 2015 λόγω των συνθηκών που επικρατούν στην Ασία, (πόλεμος στη Συρία, εξάπλωση των Τζιχαντιστών κλπ) χιλιάδες προσφύγων ασιατικών χωρών εισρέουν από την Τουρκία στα ελληνικά νησιά, μεταφέρονται στην ηπειρωτική χώρα και μέσω της περιοχής της Ειδομένης και των γύρω χωριών προωθούνται προς τη FYROM για να μεταβούν στην κεντρική Ευρώπη.

Υποδομές

Στις αρχές της δεκαετίας του '50, απέναντι από το παλιό κτήριο του σχολείου, θεμελιώνεται και χτίζεται το νέο σχολείο του χωριού όπου υφίσταται μέχρι σήμερα.

Ο κεντρικός δρόμος Ειδομένης - Αξιουπόλεως που ασφαλιστοστρώθηκε κατά τη διάρκεια των ετών 1968 – 1969 διασχίζει το χωριό Φανός. Αρχικά, πριν από τις αρχές του αιώνα -με τη μορφή καρόδρομου- ο κεντρικός δρόμος παρέκαμπτε μέσα από τα Πλάγια (παραλείποντας το χωριό Φανός) διέσχισε το αγίασμα της Αγίας Παρασκευής, διέσχισε το εγκαταλειμμένο από τους κατοίκους του (κατά τις εχθροπραξίες στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου) χωριό Δρέβενο και συνέχιζε, όπως και σήμερα, διασχίζοντας το Μεγάλο Ρέμα (Κοντζά Ντερέ).

Μεταπολεμικά διαμορφώνεται ο χώρος του γηπέδου ποδοσφαίρου ανατολικά του χωριού, στην τοποθεσία που βρίσκονταν το παλιό μουσουλμανικό νεκροταφείο.

Επίσης μεταπολεμικά διαμορφώνεται κι ο χώρος της πλατείας του χωριού, που είναι μια αλάνα υπερυψωμένη σε σχέση με την εκκλησία της Αγίας Παρασκευής ενώ γύρω της λειτουργούν τα εμπορικά καταστήματα του χωριού (καφενεία και παντοπωλεία).

Το 1970 χτίζεται στα όρια του χωριού, σε χώρο παρακείμενο του γηπέδου, νηπιαγωγείο για τα παιδιά του χωριού

και των γύρω περιοχών το οποίο λειτούργησε μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '90.

Κατά τα μέσα της δεκαετίας του '80 μεταστεγάζεται το κατάστημα της Κοινότητας, από την περιοχή της εκκλησίας όπου στεγάζονταν προπολεμικά, και χτίζεται στην περιοχή του σχολείου, πάνω στο χώρο του παλιού σχολείου του χωριού.

Το έτος 2007 κατασκευάστηκε στη διαδρομή Πλαγίων – Ειδομένης ο νέος δρόμος 3,5 χιλιομέτρων και η γέφυρα του Αξιού που ενώνει την εθνική οδό Θεσσαλονίκης Ευζώνων με τα χωριά δυτικά του Αξιού ποταμού: Πλάγια, Ειδομένη και τα υπόλοιπα χωριά της περιοχής.

Στο χωριό λειτουργούν πέντε αποστακτήρια (τσίπουρου) και ένα παραδοσιακό οινοποιείο και μπορεί κανείς να προμηθευτεί παραδοσιακά εκλεκτά κρασιά, τσίπουρο και γράπα.

Ιερός Ναός Αγίας Παρασκευής

Ο Ιερός Ναός Αγίας Παρασκευής Πλαγίων διοικητικά υπάγεται στην Ιερά Μητρόπολη Γουμενίσσης, Αξιουπόλεως και Πολυκάστρου, ενώ πριν το έτος 1991 υπαγόταν στην Ιερά Μητρόπολη Πολυάνης και Κιλκισίου. Ο ναός είναι αφιερωμένος στην προστάτιδα του χωριού Μπογάζκιοϊ Ανατολικής Θράκης, Αγία Παρασκευή, το εικόνισμα της οποίας μετέφεραν από την αλύτρωτη πατρίδα κατά τον ξεριζωμό οι χωριανοί. Ο ναός είναι χτισμένος στο κέντρο του χωριού, στη θέση που στεγαζόταν, πριν την ανταλλαγή πληθυσμών, το μουσουλμανικό τέμενος του χωριού.

Όταν τον Ιανουάριο του 1944 πέρασε βουλγάρικος στρατός και λεηλάτησε σπίτια του χωριού, έκαψε και το σχολείο που βρισκόταν στη θέση που βρίσκεται σήμερα χτισμένο το νέο κατάστημα της κοινότητας, με αποτέλεσμα η διδασκαλία των παιδιών από τον δάσκαλο Σοφρώνιο Σουλτανίδη να γίνεται μέσα στην εκκλησία μέχρι την ανακατασκευή του σχολείου μεταπολεμικά.

Στις 21 Δεκεμβρίου 1990 η περιοχή πλήττεται από ισχυρό σεισμό μεγέθους 6R με επίκεντρο την Αριδαία. Από το σεισμό προκαλούνται υλικές ζημιές σε οικίες του χωριού. Σημαντικότερες ζημιές οδηγούν στο κλείσιμο του Ι.Ν. Αγίας Παρασκευής και για ένα μεγάλο διάστημα η τέλεση των θρησκευτικών μυστηρίων γίνεται σε παρεκκλήσι της Αγίας Παρασκευής που χτίστηκε για την προσωρινή μεταστέγαση στην πλατεία του χωριού.

Η αναστύλωση κι ανακαίνιση του Ι.Ν. Αγίας Παρασκευής τελικά ολοκληρώνεται το έτος 1993 και αγιογραφείται για πρώτη φορά στην ιστορία του το εσωτερικό του ναού.

Πληροφορίες

Ιερός Ναός Αγίας Παρασκευής (τηλ. 23430-91270)

Πλάγια (ΤΚ 614 00)

Εφημέριος του ναού π. Στογιανγκεχαγιάς Αναγνώστης
(τηλ. 23430-91158)

Χρήσιμες πληροφορίες για τα Πλάγια

Τα Πλάγια απέχουν 1 ώρα περίπου από τη Θεσσαλονίκη (80 χιλιόμετρα), και 20 λεπτά περίπου από την κωμόπολη Αξιούπολη (17 χιλιόμετρα). Πρόσβαση στο χωριό υπάρχει μέσω 3 διαδρομών:

α) Από τη Θεσσαλονίκη, απόσταση 78 χιλιομέτρων, μέσω της Εθνικής Οδού Θεσ/νίκης - Ευζώνων, όπου λίγο πριν το τελωνείο Ευζώνων, 16 περίπου χιλιόμετρα επί της Εθνικής Οδού από τη στροφή για το Πολύκαστρο (παλιά διόδια), υπάρχει πινακίδα: προς "ΕΙΔΟΜΕΝΗ" που κατευθύνει τους οδηγούς αριστερά, στο νέο δρόμο 3,5 χιλιομέτρων και στη συνέχεια, μετά τη γέφυρα του Αξιού ποταμού, στην παλιά Επαρχιακή οδό Ειδομένης - Πλαγίων.

β) Από τη Θεσσαλονίκη, απόσταση 88 χιλιομέτρων, μέσω της Εθνικής Οδού Θεσ/νίκης - Ευζώνων, όπου στο ύψος των παλιών διοδίων υπάρχει πινακίδα: προς "ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟ" που κατευθύνει τους οδηγούς δεξιά, στην παλιά Επαρχιακή Οδό απ' όπου για να φτάσουν στα Πλάγια διέρχονται από τις κωμοπόλεις Πολύκαστρο, Αξιούπολη και από το χωριό Φανός.

γ) Από την κωμόπολη του Νομού Πέλλης, Αριδαία, απόσταση 65 χιλιομέτρων, διασχίζοντας το όρος Πάικο, μέσω των χωριών Βορεινό, Νεοχώρι, Θηριόπετρα, Νότια, Περίκλεια, Αρχάγγελος, Σκρά, Φανός.

Για διαμονή υπάρχουν διαθέσιμα ξενοδοχεία στις παρακάτω περιοχές:

- α) στην περιοχή Κοτζά Ντερέ, στον επαρχιακό δρόμο Αξιουπόλεως – Πλαγίων, δίπλα στη γέφυρα του ομώνυμου ρέματος, περίπου 10 λεπτά από τα Πλάγια,
- β) στην κωμόπολη Πολύκαστρο, 25 περίπου λεπτά από τα Πλάγια,
- γ) στην κωμόπολη Γουμένισσα, 30 περίπου λεπτά από τα Πλάγια,
- δ) στο χωριό Εύζωνοι, 20 περίπου λεπτά από τα Πλάγια,
- ε) ενοικιαζόμενα δωμάτια στο χωριό Σκρά, 20 περίπου λεπτά από τα Πλάγια.

Στο χωριό λειτουργούν: ψησταριά, παντοπωλείο και καφενεία, όπου την κυνηγετική περίοδο γίνονται στέκια συνάντησης και φιλοξενίας των κυνηγών.

Τοπικά προϊόντα (κρασί, τσίπουρο, γράπα κλπ) διατίθενται στους ενδιαφερόμενους επισκέπτες από τους ίδιους τους παραγωγούς του χωριού.

Το γεωγραφικό στίγμα του χωριού είναι: 41.0763889°, 22.4891667°

Στο γειτονικό χωριό Ειδομένη εδρεύει μεθοριακός σιδηροδρομικός σταθμός στα κτήρια του οποίου στεγάζεται το Αστυνομικό Τμήμα Ειδομένης, οι υπηρεσίες του ΟΣΕ, οι υπηρεσίες του Τελωνείου και Ταχυδρομικό γραφείο.

Δίοδοι για να φτάσει κανείς στο γειτονικό κράτος της FYROM υπάρχουν: σιδηροδρομικώς μέσω της Ειδομένης και οδικώς μέσω των Ευζώνων.

Τοπικές εκδηλώσεις

Στις 26 Ιουλίου γιορτάζει το χωριό σε μεγαλόπρεπο πανηγύρι την πολιούχο Αγία Παρασκευή.

Κάθε χρόνο, κατά το μήνα Σεπτέμβριο, ο πολιτιστικός σύλλογος του χωριού διοργανώνει "Γιορτή Κρασιού".

Χρήσιμα τηλέφωνα

Δημοτικό Σχολείο Πλαγίων

Πλαγιά, Αξιούπολη, 61400, ΚΙΑΚΙΣ

Τηλέφωνο : 23430-91211

Κοινοτικό Κατάστημα Πλαγίων

Πρόεδρος Τοπικής Κοινότητας Πλαγίων

Παλαλάκης Κωνσταντίνος

Διεύθυνση: Κοινοτικό Κατάστημα Πλαγίων, Τ.Κ: 61400

Τηλέφωνο: 23430 – 91241

Ιερός Ναός Αγίας Παρασκευής (τηλ. 23430-91270)

Πλάγια (ΤΚ 614 00)

Εφημέριος του ναού π. Στογιαννεχαγιάς Αναγνώστης
(τηλ. 23430-91158)

Νομαρχιακό Γενικό Νοσοκομείο Κιλκίς - Γραμματεία:
 23410 38400
 ΙΚΑ Αξιούπολεως: 23430 31231
 ΙΚΑ Πολυκάστρου: 23430 23003
 Δήμος Παιονίας: 23433 50101
 Δασαρχείο Γουμένισσας: 23430 42002, 41207
 Αστυνομικό Τμήμα Αξιούπολης: 23430 31444
 Αστυνομικό Τμήμα Ειδομένης: 23430 91163
 Αστυνομικό Τμήμα Πολυκάστρου: 23430 23333
 Τμήμα Συνοριακής Φύλαξης Ειδομένης Διοικητής: 23430
 91288
 ΚΕΠ Αξιούπολης: 23430 20676, 23430 20677
 ΚΕΠ Πολυκάστρου: 23433 50820
 Σταθμαρχείο ΚΤΕΛ Αξιούπολης: 23430 31313
 Σταθμαρχείο ΚΤΕΛ Πολυκάστρου: 23430 22315
 Ταξί Αξιούπολης: 23430 31242
 Ταξί Πολυκάστρου: 23430 22380
 Ειδομένη, Σιδηροδρομικός Σταθμός: 23430 91111
 Τελωνείο Ειδομένης: 23430 91000
 ΕΛΤΑ Ειδομένης: 23430 91030
 Γενικά Αρχεία του Κράτους / Αρχεία Νομού Κιλκίς: 23410
 29895

Στοιχεία απογραφής του έτους 2001 από την Ε.Σ.Υ.Ε.
σχετικά με τα Πλάγια²⁷

Απογραφή πληθυσμού Πλαγίων

Έτος απογραφής	Πληθυσμός
1928	684 κάτοικοι
1940	749 -//-
1951	734 -//-
1961	618 -//-
1971	422 -//-
1981	334 -//-
1991	327 -//-
2001	257 -//-
2011	224 -//-

Συνολική επιφάνεια των Πλαγίων το έτος 2011: 13.650 στρέμματα, Υψόμετρο: 280 μέτρα, Πυκνότητα πληθυσμού ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο: 22,27 κάτοικοι/Km²

Απογραφή οικονομικά ενεργού πληθυσμού το έτος 2001

Σύνολο ενεργού πληθυσμού: 108 κάτοικοι

Απασχολούμενοι: 106 κάτοικοι

Άνεργοι συνολικά: 2 κάτοικοι

Άνεργοι νέοι: 2 κάτοικοι

Οικονομικώς μη ενεργοί: 189 κάτοικοι.

²⁷http://geodata.gov.gr/geodata/index.php?option=com_sobi2&catid=21&Itemid=10

Απογραφή Κτηνοτροφίας ετών 1999 – 2000

	Αριθμός εκμεταλλευτών	Κεφαλές ζώων
Βοοειδή συνολικά:	8	210
Βοοειδή θηλυκά:	7	100
Προβατοειδή:	8	704
Αίγες:	7	705
Χοίροι:	3	62
Ιπποειδή:	3	3
Κουνέλια:	4	46
Πουλερικά:	38	1110
Κυψέλες μελισσών:	0	0

Απογραφή Γεωργίας ετών 1999 – 2000

Εκμεταλλεύσεις και εκτάσεις αυτών κατά είδος καλλιέργειας

Χρησιμοποιούμενη γεωργική έκταση: 3.309,7 στρέμματα

	Αριθμός	Έκταση σε
Ετήσιες εκμεταλλευτών		στρέμματα
καλλιέργειες:	37	3003,7
Δενδρώδεις -//-	2	13
:	38	284,5
Αμπέλια:		
Μόνιμα λιβάδια	0	0
και βοσκότοποι:	0	0
Αγροαναπαύσεις:		
Οικογενειακοί	36	8,5
λαχανόκηποι:		
Φυτώρια		
καρποφόρων		
δέντρων και άλλες	0	0
πολύετες φυτείες:		

Πληθυσμός Δήμου Παιονίας (2011)²⁸

Κάτοικοι: 34.676

²⁸ <http://www.kallikratis.eu/apotelesmata-tis-apografis-plithismou-katikion-2011-dimotes/>

ΠΛΑΓΙΩΤΙΚΑ ΗΘΗ ΚΙ ΕΘΙΜΑ

Πανηγύρι του Ι.Ν. Αγίας Παρασκευής

Στις 26 Ιουλίου γιορτάζει το χωριό την πολιούχο Αγία Παρασκευή, την προστάτιδα του χωριού Μπογάζκιοϊ, την εικόνα της οποίας έφεραν ευλαβικά οι πρόσφυγες του χωριού και την τιμούν με ιδιαίτερη ευλάβεια κάθε χρόνο.

Οι πανηγυρικές εκδηλώσεις διατηρούνται ως έθιμο από το παρελθόν, από τότε που διαρκούσαν μέχρι και τρεις μέρες και προσέλκυαν το ενδιαφέρον ντόπιων και κοντοχωριανών που συμμετείχαν στις εκδηλώσεις μετακινούμενοι από τα χωριά τους με όποιο μέσο διέθεταν, ακόμα και με τα πόδια (ιδιαίτερα από τα χωριά Φανός και Χαμηλό που βρίσκονται πλησιέστερα).

Οι εκδηλώσεις γίνονται στην πλατεία και οργανώνονται από τους καταστηματάρχες που διατηρούν ψησταριές και καφεενία γύρω από το χώρο της πλατείας. Στα μέσα της δεκαετίας του 2000, πέρα από τις ερασιτεχνικές κομπανίες που έπαιζαν λαϊκή μουσική μέχρι αργά τη νύχτα για τη διασκέδαση των κατοίκων κι αποτελούνταν από μουσικούς του χωριού, παρουσιάζονται, ιδιαίτερα κατά την παραμονή της γιορτής, και τοπικοί παραδοσιακοί σύλλογοι γειτονικών περιοχών χορεύοντας στην πλατεία δημοτικούς χορούς.

Παλαιότερα οι Πλαγιώτες για να τιμήσουν την γιορτή της Αγίας Παρασκευής, διοργάνωναν αγώνες παραδοσιακής πάλης με συμμετοχή παλικάριών από τη γύρω περιοχή και έδιναν ως έπαθλα καλοθρεμμένα ζυγούρια.

Τα πανηγύρια των περιχώρων γιορτάζονται με την παρακάτω σειρά:

Στις 15 Αυγούστου γιορτάζει ο Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου του χωριού Εύζωνοι.

Στις 29 Αυγούστου γιορτάζει ο Ι.Ν. Αγίου Ιωάννου Προδρόμου του χωριού Φανός.

Στις 8 Σεπτεμβρίου γιορτάζει ο Ι.Ν. Γενεσίου της Θεοτόκου του χωριού Ειδομένης.

Στις 14 Σεπτεμβρίου γιορτάζει ο Ι.Ν. Υψώσεως Τιμίου Σταυρού του χωριού Χαμηλό.

Στις 26 Οκτωβρίου γιορτάζει ο Ι.Ν. Αγίου Δημητρίου του χωριού Δογάνης.

Στις 26 Οκτωβρίου γιορτάζει ο Ι.Ν. Αγίου Δημητρίου του χωριού Σκρά.

Αγίασμα Αγίας Παρασκευής

Σε απόσταση 2 χιλιομέτρων νοτιανατολικά από τα Πλάγια και σε ειδυλλιακή τοποθεσία, με πλατάνια και ρέμα, υπάρχει το αγίασμα της Αγίας Παρασκευής. Την κατάφυτη εκείνη τοποθεσία διέσχιζαν παλαιότερα οι κάτοικοι των χωριών της περιοχής που κατευθύνονταν στην Αξιούπολη.

Οι παλαιότεροι θυμούνται τα μεγάλα γλέντια που γίνονταν εκεί αλλά και τις προτροπές των γονέων τους να τους φέρουν αγίασμα να ραντίσουν τα χωράφια για να γίνουν πιο γόνιμα, τα ζώα πιο αποδοτικά και τις άτεκνες γυναίκες για να τεκνοποιήσουν.

Σύμφωνα με την παράδοση και με ισχυρισμούς πολλών κατοίκων του χωριού, η Αγία Παρασκευή πριν κάθε μεγάλο γεγονός (πολέμους, θεομηνίες κλπ) εμφανιζόταν πάντα για να εμψυχώσει και να προστατέψει τους κατοίκους από κάθε κακό.

Εκδηλώσεις για τη μνήμη των νεκρών

Σύμφωνα με την παράδοση που συνεχίζεται μέχρι σήμερα, την ημέρα της γιορτής του Σταυρού στις 14 Σεπτεμβρίου και την ημέρα της γιορτής των Αγίων Θεοδώρων που γιορτάζεται το πρώτο Σάββατο μετά την Καθαρά Δευτέρα (ψυχασάββατο), οι γυναίκες του χωριού πηγαίνουν και φροντίζουν τα μνήματα των νεκρών συγγενών τους, φτιάχνουν κόλλυβα και προσφέρουν αρτοσκευάσματα.

Ο ιερέας του χωριού βρίσκεται κι εκείνος στα μνήματα και διαβάζει ευχές σε κάθε μνήμα υπέρ των νεκρών.

Πρωτομαγιά

Κατά το έθιμο της πρωτομαγιάς οι χωρικοί συγκεντρωμένοι κατά συντροφιάς, με τις οικογένειές τους, κατέβαιναν στα "Πλατάνια", στην βρύση Δογάνη, για να "πιάσουν το Μάη" όπως λέμε, όπου διασκεδάζαν στρώνοντας καταγής, ψήνοντας κρέατα μετά μουσικής και χορού, από το πρωί μέχρι το απόγευμα της μέρας. Το απόγευμα της πρωτομαγιάς γινόταν "βόλτα" στον κεντρικό δρόμο στα "Πλατάνια" που άρχιζε μεταξύ βρύσης Δογάνη κι έφτανε σχεδόν κοντά στον σιδηροδρομικό σταθμό Ειδομένης.

Όσοι δεν είχαν τα μέσα μετακίνησης για να μετακινηθούν ως τα "Πλατάνια", έσπευδαν στο πευκοδάσος του χωριού, στο γήπεδο, ή στην πλαγιά του υψώματος του "412". Από τη δεκαετία του '90, πολλοί χωριανοί, την πρωτομαγιά, σπεύδουν για το έθιμο και στην περιοχή της γέφυρας του ρέματος Κοντζά Ντερέ και στη λίμνη Μεταλλείου.

Οι φωτιές του Αι Γιαννιού στις 23 Ιουνίου

Στις 24 Ιουνίου έχουμε την γενέθλια εορτή του Αϊ-Γιάννη του Πρόδρομου: «Τ' Αϊ-Γιαννιού του Λαμπαδάρη», εξ ου και το όνομα που δίνεται στον Ιούνιο «Αϊ-γιαννίτης» ή «Αγιογιαννίτης».

Η γιορτή του είναι ταυτισμένη με δύο κύκλους εθίμων: με τον Κλήδονα αλλά και με τις φωτιές που ανάβονται την παραμονή της εορτής στις 23 Ιουνίου. Στο χωριό, τις φωτιές τις άναβαν το απόγευμα της παραμονής του Αϊ Γιαννιού σε κάθε γειτονιά και ιδιαίτερα στον κεντρικό δρόμο του χωριού. Μέχρι αργά τη νύχτα, η νεολαία του χωριού ξεφάντωνε πηδώντας, σύμφωνα με το έθιμο, πάνω από τις αναμμένες φωτιές.

Αγίασμα του Προφήτη Ηλία στο «412»

Στην γιορτή του Προφήτη Ηλία, με παλλαϊκή συμμετοχή μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80, οι κάτοικοι του χωριού ανηφόριζαν το ύψωμα 412 κι έφταναν στην κορυφή του, όπου βρίσκεται στρατιωτικό φυλάκιο, στο χώρο του οποίου υπάρχει το αγίασμα και ναΐδριο του Προφήτη Ηλία. Στο φυλάκιο, τις πρωινές ώρες, οργανώνονταν θρησκευτικές εκδηλώσεις, με την έλευση ιερέα και βαθμοφόρων του στρατού. Στα πλαίσια των εκδηλώσεων, υπήρχε δυνατότητα να σεργιανίσουν οι επισκέπτες την ευρύτερη περιοχή μέσα από το παρατηρητήριο του φυλακίου με τη βοήθεια στρατιωτικού τηλεσκοπίου.

Το στρατιωτικό φυλάκιο του 412 σταμάτησε να λειτουργεί κι εγκαταλείφθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 2010.

Κυριακάτικη βόλτα

Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1980, συνηθίζονταν τ' απογεύματα τις Κυριακές να μαζεύεται η νεολαία του χωριού στην περιοχή του γηπέδου και να διοργανώνεται ερασιτεχνικός ποδοσφαιρικός αγώνας από τους σχετικούς με το άθλημα και όσους έπαιζαν σε ερασιτεχνικές ομάδες της Θεσσαλονίκης μιας και ένα μεγάλο μέρος των πλαγιωτών ζουν στη Θεσσαλονίκη και ιδιαίτερα στη δυτική πλευρά της πόλης.

Με τη λήξη του αγώνα, κι ενώ κατέφταναν και οι νεαρές πλαγιώτισες, ποδοσφαιριστές και θεατές του αγώνα έσπευδαν να ετοιμαστούν για την κυριακάτικη βόλτα.

Ο δρόμος της "βόλτας" ήταν το κομμάτι της διαδρομής Πλαγίων - Ειδομένης κι έφτανε, μετά το αμπέλι του Τζουρτζουκλή, μέχρι την πρώτη μεγάλη στροφή για την Ειδομένη. Το σούρουπο κάθε Κυριακής, το κομμάτι εκείνο του κεντρικού δρόμου γινόταν δύσκολα προσπελάσιμο από τα αυτοκίνητα λόγω της μεγάλης κοσμοσυρροής. Συγχωριανοί ανεξαρτήτως ηλικίας διάλεγαν τη "βόλτα" για την κυριακάτικη ψυχαγωγία τους, ενώ παράλληλα με τον κεντρικό δρόμο, έπαιρναν ζωή και οι κούνιες του παλιού νηπιαγωγείου και τα "Πεύκα", το παρακείμενο δασάκι όπου πλέκονταν τα τοπικά ειδύλλια. Εκείνο το κομμάτι του δρόμου, για όσους έζησαν τη "βόλτα", περνώντας το σήμερα θυμίζει ακόμα Κυριακάτικο απόγευμα!

Μαθητικές παραστάσεις

Οι μαθητές του σχολείου, τις εποχές που πλεόναζαν σε όλες τις τάξεις του Δημοτικού, κατά τις εθνικές γιορτές αλλά και κατά το τέλος της σχολικής χρονιάς, με μέριμνα των διδασκόντων, έδιναν παραστάσεις μπροστά στο κοινό, είτε σε μορφή θεατρικών δρώμενων μέσα στο κτήριο του σχολείου, είτε σε μορφή γυμναστικών επιδείξεων κατά την αποφοίτηση, στο χώρο του προαύλιου. Επίσης κατά τις εθνικές γιορτές παρέλαυναν στον κεντρικό δρόμο του χωριού μετά τις εκδηλώσεις κατάθεσης στεφάνου στο μνημείο πεσόντων που βρισκόταν παλαιότερα -απέναντι από το γραφείο της παλιάς κοινότητας- στο μέσο του χώρου της σημερινής παιδικής χαράς.

Παίζοντας ελληνο-κομίτατζη...

Το ελληνο-κομίτατζη ήταν ομαδικό παιχνίδι που έπαιζαν τις νύχτες παιδιά κι έφηβοι από τα χρόνια του μεσοπολέμου μέχρι και τη δεκαετία του '80. Ήταν παρόμοιο με το κρυφτό, με τη διαφορά ότι αποτελούνταν από δυο μεγάλες ομάδες παιδιών που οι μεν κρύβονταν κι οι δε τους αναζητούσαν. Πεδίο δράσης των ομάδων ήταν ολόκληρο το χωριό. Τις κρυψώνες αποτελούσαν οι προσβάσιμοι αχυρώνες, οι πλατφόρμες των τρακτέρ, οι κοτάρες (κατασκευές από ξύλο και συρμάτινο πλέγμα που χρησίμευαν στη φύλαξη καλαμποκιού), οι μπαξέδες, τα γεφύρια που σχηματίζονταν πάνω από τις υδρορροές για

τα βροχόνερα δίπλα στον κεντρικό δρόμο, τα προαύλια του σχολείου και του νηπιαγωγείου, τα ερείπια γκρεμισμένων σπιτιών κλπ. Οι δυο ομάδες διασκορπίζονταν. Κάθε ομάδα είχε έναν αρχηγό, αν οι αντίπαλοι ανακάλυπταν τον αρχηγό της ομάδας που κρυβόταν εμφανίζονταν ως ηττημένη ολόκληρη η ομάδα κι υποχρεούνταν εκείνη πια να αναζητά την αντίπαλή της. Οποιονδήποτε άλλον ανακάλυπταν από την ομάδα που κρυβόταν, εκείνος έμενε εκτός παιχνιδιού μέχρι να βρεθεί ο αρχηγός του.

Οι «καμένοι» συγκεντρώνονταν στην πλατεία και προσπαθούσαν κρυφά και φυσικά άτυπα, με προκαθορισμένα σημάδια και συνθηματικά να βοηθήσουν τις κινήσεις του αρχηγού τους για ν' αποφύγει την ανακάλυψή του από τους διώκτες του.

ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 1940 – 1950, η θύελλα που έπληξε ολόκληρη την Ελλάδα δεν άφησε ανέπαφη τη μικρή κοινότητα των Πλαγίων. Δεκαοχτώ άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους στη διάρκεια της παραγμένης δεκαετίας. Κάποιοι σκοτώθηκαν ενώ πολεμούσαν στα βουνά της Αλβανίας τους Ιταλούς ή ενώ βρέθηκαν στο δρόμο των Βουλγάρων κατακτητών τον Ιανουάριο του 1944. Κάποιοι δολοφονήθηκαν γιατί βρέθηκαν σε διαφορετικά ιδεολογικά στρατόπεδα στη διάρκεια των ετών 1944 – 1949 μεταξύ αυτών ο πρόεδρος κι ο αγροφύλακας του χωριού.

Δυστυχώς μέχρι σήμερα δεν έχουν αναγραφεί τα ονόματα των νεκρών συγχωριανών μας στο ηρώο πεσόντων της κοινότητας.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΙΟΝΙΑΣ

Μακεδόνες φύλλο ελληνικό

Σχετικά με τους κατοίκους της Μακεδονίας, αναφέρει το πόρισμα της επιστημονικής έρευνας του Καθηγητή Γενετικής Κωνσταντίνου Τριανταφυλλίδη, διατυπωμένο στη Θεσσαλονίκη το έτος 1993 υπό τον τίτλο «Η γενετική σύσταση των κατοίκων της Ελλάδας»: «Τα υπάρχοντα γενετικά στοιχεία επιτρέπουν να ρίξουμε φως και στην αντιδικία ανάμεσα στους Έλληνες και Σλαύους ιστορικούς σχετικά με την εθνική προέλευση των κατοίκων της Μακεδονίας. Είναι ενδιαφέρον ότι ανάμεσα στις γονιδιακές συχνότητες των κατοίκων της Μακεδονίας και του πληθυσμού της Βουλγαρίας, στατιστικώς σημαντικές διαφορές διαπιστώθηκαν συνολικά σε τέσσερα (PGM, ACPH, 6-PGD και ABO) από τα επτά συστήματα που εξετάστηκαν (PGM, ACPH, 6-PGD, ABO, AK, ADA και Hp).

Η πιθανότητα ότι οι παρατηρηθείσες διαφορές στις τέσσερις από τις επτά συγκρίσεις οφείλονται στην τύχη είναι πρακτικώς μηδέν. Τα αποτελέσματα αυτά καταρρίπτουν τους ισχυρισμούς των Σλαύων ιστορικών ότι οι σημερινοί κάτοικοι της Μακεδονίας δεν είναι Έλληνες αλλά Βούλγαροι ή γενικά Σλαύοι. Από τις εργασίες προκύπτει πως οι Τούρκοι και οι Βούλγαροι δείχνουν μεγαλύτερη συγγένεια με τη μογγολική ομάδα από όλους τους κατοίκους της Β. Μεσογείου, πράγμα που υποστηρίζει την καταγωγή τόσο των Τούρκων όσο και των Βουλγάρων

από την Κεντρική Ασία και τους διαχωρίζει από τους Έλληνες.»

Ο Δημήτριος Δημόπουλος στο βιβλίο του «Η καταγωγή των Ελλήνων, 1996, εκδ. Ελεύθερη Σκέψις» αναφέρει για την περιοχή: «...η ζώνη Μοναστηρίου Γευγελής Στρώμνιτσας, η πραγματική δηλαδή Βόρειος Μακεδονία, κατοικείται σε μέγιστο ποσοστό από Μεσογειακούς, από ανθρώπους άρα ελληνικής καταγωγής. Αυτή δε η Βόρειος Μακεδονία, η αρχαία Πελαγονία, (Η μακεδονική Πελαγονία ετυμολογείται, όπως και οι Πελασγοί (δηλ. η χώρα των παλαιών γόνων, των προγόνων. Σ' αυτήν διέπρεπαν ελληνικές πόλεις, όπως η Ειδομένη, η Ηράκλεια (Λυγκήστιδος), οι Στόβοι κ.α.) επεκτείνεται και ανατολικότερα, μέσα στην Βουλγαρία: Είναι η λεγομένη σήμερα «Μακεδονία του Πιρίν» (περιοχή Πετριτσίου, Τζουμαγιάς, Νευροκοπίου), μέχρι του όρους της Ροδόπης.»

Αρχαίοι χρόνοι

Κατά το 12^ο αιώνα π.Χ. η περιοχή της Παιονίας και Αμφαξίτιδας κατοικήθηκε από Κρήτες, που ονομάστηκαν Βοττιαίοι, λόγω του οικιστή Βόττωνα. Οι Βοττιαίοι ίδρυσαν, στην περιοχή την Αταλάντη (σημερινή Αξιούπολη), τη Γόρτυνα (σημερινή Γοργόπη) και την Ειδομένη.²⁹

Παίονες

Η περιοχή της Παιονίας πήρε το τοπωνύμιό της από τους αρχαίους κατοίκους της. Σχετικά με τους αρχαίους Παίονες η ιστοσελίδα της Θρακικής Εστίας Θεσσαλονίκης³⁰ αναφέρει:

Παίονες: Ισχυρότατη Θρακική φυλή, υποδιαιρούμενη σε πολλές μικρότερες φυλές : Σιροπαίονες, Γρααίοι, Λαιαίοι, Παίοπλες, Παναίοι. Κατοικούσαν βόρεια της Δοϊράνης Λίμνης, και στις δύο όχθες του Αξιού ποταμού. Προς Βορά συνόρευαν με τους Δαρδανούς και τους Αρδιαίους Θράκες,

²⁹ Στοιχεία από την ιστοσελίδα:

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%9A%CE%B9%CE%BB%CE%BA%CE%AF%CF%82

³⁰ <http://www.thrakikh-estia.gr/?cat=6>

εκτείνονταν ανατολικά μέχρι την Πρασιάδα λίμνη και πέρα από το Στρυμόνα ποταμό μέχρι το Παγγαίο όρος.

Κατά τους ιστορικούς, την παλαιά εποχή, οι Παίονες είχαν καταλάβει μεγάλο μέρος της σημερινής Νότιας Μακεδονίας την Κρηστωνίδα, τη Μυγδονία και μέρος της Χώρας των Αγριάνων (ιππομάχων=Πομάκων) μέχρι το Παγγαίο όρος. Είχαν εκστρατεύσει προς Ανατολάς μέχρι την Πέρινθο (Σημερινή πόλη Ηράκλεια της Ανατ. Θράκης). Συμμάχησαν με τους Αθηναίους αλλά και τους πολέμησαν υπό τον Φίλιππο Β ως σύμμαχοι και ηττημένοι το 355-354 π.χ. **Βασιλείς των Παίωνων:** Άγις, (σύγχρονος του Φιλίππου ο οποίος επιτέθηκε στους Παίονες μετά το θάνατο του Άγη), Λύγκειος 359-340 π.χ., Πατράος 340-315 π.χ., Αυδολέων, υιός του Πατράου, 315-286 π.χ., ο Αρίστων υιός του Αυδολέοντα και ο Δροπίων 279 π.χ. υιός του Δέοντα. Το όνομα Παίονες (κατά τον Παιουσ.Ε,1) επικράτησε από τον Παίωνα, υιό του Ενδυμώνα (εραστή της Σελήνης) από την Αρκαδία, ο οποίος Παίων απομακρύνθηκε στην πάνω από τον Αξιό Χώρα όταν ηττήθηκε στους Ολυμπιακούς αγώνες από τον αδελφό του Επειό.

Πόλεις των Παίωνων:

Αμυδών, Αρχαιότατη Θρακική πόλη μνημονευόμενη από τον Όμηρο καθώς και πηγή της Αία που έχυνε τα διαυγέστατα νερά της στον Αξιό ποταμό. Αργότερα ονομάστηκε Αβυδών. και καταστράφηκε από την οικογένεια Αργεαδών.

Από την Αμυδώνα ήρθαν οι Παίονες στον Τρωικό πόλεμο ως σύμμαχοι των Τρώων. Πύδνα (Στράβ. Ζ 330).

Δόβηρος ή Δόβειρα: Αρχαία Θρακική πόλη που έκτισαν οι Δόβηρες μεταξύ των ποταμών Αξιού και Εχέδωρου, περί τη σημερινή Δοϊράνη (Β.Πλ 400,45-Α.μ.460,40). Το 429 π.χ. καταλήφθηκε από τον Σιτάλκη, βασιλιά των Οδρυσών Θρακών στον αγώνα κατά του Περδίκκα των Μακεδόνων (Θουκιδ. Β, 99). Καταστράφηκε από τους Βουλγάρους και στη θέση της κτίστηκε η Δοϊράνη (Αχ. Σαμοθράκης Θρ. Λεξ.163)

Βυλαζώρα: Μεγάλη αρχαία Θρακική πόλη στη Χώρα των Παιόνων σε δεσπόζουσα θέση των διόδων του Αξιού, φρούριο κατά των Δαρδανών. (σημερινά Βελεσά).

Κίσσος: Πανάρχαια Θρακική πόλη, πλησίον της Χαλάστρας και της Αινείας, πατρίδα του ήρωα του Τρωικού πολέμου Ιφιδάμαντα τον οποίο (κατά τον Όμηρο) ο παππούς του Κισσεύς ανέθρεψε στη Θράκη. Το 315 π.Χ. καταστράφηκε από τον Κάσσανδρο των Μακεδόνων και οι κάτοικοι μεταφέρθηκαν στη Θεσσαλονίκη που είχε κτιστεί στην επίσης καταστραφείσα πόλη των Θρακών «Θέρμαι».

Γαρήσκος: Παρά τον ποταμό Εχέδωρο, μία εκ των 26 πόλεων που κατάστρεψε ο Κάσσανδρος για να εποικήσει τη Θεσσαλονίκη.

Στυβάρα (πλησίον του ποταμού Ερίγωνα που χύνεται στον Αξιό), **Γορτύνιον**, **Στόβοι**, **Βύζαμος**. Αναφέρεται ως Παιονική και η πόλις **Σίρις** (Σέρρες) ενώ αλλού αναφέρεται ως πόλις των Οδομάντων, Προφανώς σε άλλη εποχή. Επίσης ως Παιονική αναφέρεται και η πόλις **Σκούποι** (Σκόπια) ενώ αλλού αναφέρεται ως πόλη των Δαρδανών μάλλον για τον ίδιο λόγο.

Σχετικά με τους αρχαίους Παίονες αναφέρει και ο Δημήτριος Ε. Ευαγγελίδης στην ιστοσελίδα Εθνολογικά³¹: Παίονες: Ένα από τα μεγαλύτερα και ισχυρότερα φύλα των κεντρικών περιοχών της χερσονήσου του Αίμου, κατά την αρχαιότητα. Οι Παίονες μνημονεύονται από τον Όμηρο ως σύμμαχοι των Τρώων, με αρχηγό τον Πυραΐχμη (Ιλιάς, Β 848) «...που οδηγούσε τους Παίονες με τα κυρτά τόξα, μακριά από την Αμυδόνα, από τον πλατύ Αξιό...» και στην συνέχεια, μετά τον θάνατο του Πυραΐχμη από το δόρυ του Πατρόκλου (Π 284-293), τον γιο του Ίππασου, Απισάονα, (Ρ 347-351) «...τον κυβερνήτη του στρατού, που είχε έλθει από την εύφορη Παιονία...», ο οποίος σκοτώθηκε από τον Λυκομήδη. Βασιλιάς τους ήταν ο Αστεροπαίος, ο γιος του Πηλεγόνα, που τον γέννησε ο Αξιός.

³¹ <http://ethnologic.blogspot.com/2009/11/blog-post.html>

Ο Αστεροπαίος θα βρεί τον θάνατο από τον Αχιλλέα, όπως και άλλοι Παίονες που αναφέρονται ονομαστικά: Θερσίλοχος, Μύδων, Αστύπυλος, Μνήσος, Θράσιος, Αίνιος και Οφελέστης (Φ 139-212).

Ο Ηρόδοτος (Ιστορίαι, Ε' 1 και 12-17 Ζ' 113, 124) αναφέρει τους Παίονες ως κατοίκους της βόρειας περιοχής μεταξύ του Αξιού και του Στρυμόνα, καθώς και τα παιονικά φύλα των Αγριάνων, Λαιαίων, Παιόπλων, Σιριοπαιόνων και Δοβήρων.

Ο Στράβων (Γεωγραφικά, Ζ' αποσπ. 4 και 38) τους ταυτίζει με τους Πελαγόνες, τονίζοντας μάλιστα ότι οι Παίονες παλαιότερα λέγονταν Πελαγόνες και συσχετίζει το όνομα του πατέρα του Αστεροπαίου, του Πηλεγόνα (βλ. παραπάνω), με τους Πελαγόνες (Πηλεγόνας-Πελαγόνας), ενώ αναφέρει και την άποψη ότι οι Παίονες θεωρούνται άποικοι Φρυγών ή σύμφωνα με άλλους, αρχηγοί τους. Σε άλλο όμως σημείο (Ζ' απόσπασμα 11) τους θεωρεί Θράκες.

Τέλος, ο Θουκυδίδης (Ιστορία, Β' 96) αναφέρει τα παιονικά φύλα των Αγριάνων και Λαιαίων ως υπηκόους του βασιλιά των Οδρυσών, του Σιτάλχη.

Η νεώτερη έρευνα δεν έχει καταλήξει ακόμη οριστικά στο ζήτημα της καταγωγής των Παιόνων. Άλλοι τους θεωρούν Θράκες (βλ. Λεξικό Ελληνικής Αρχαιολογίας), άλλοι Ιλλυριούς (βλ. R. A. Crossland - Cambridge Ancient History, Vol. III part 1, σελ. 837), ενώ τελευταίως υποστηρίζεται η φρυγική καταγωγή των Παιόνων (βλ. Λεξικό Π-Λ-Μπ).

Κατά τον N. G. L. Hammond (Macedonian State, σελ. 40) οι Παίονες δεν ήσαν Ιλλυριοί ούτε Θράκες και φυσικά ούτε Έλληνες, αφού μιλούσαν μια διαφορετική γλώσσα από τους λαούς αυτούς.

Ο ίδιος συγγραφέας αναφέρει (βλ. C.A.H. Vol. III. part 3, σελ. 278-279) ότι οι Παίονες εκτόπισαν τους Ιλλυριούς και εξαπλώθηκαν σε μεγάλες εκτάσεις μεταξύ των ετών 750-530 π.Χ.

Για τους Παίονες αναφέρει κι η ιστοσελίδα Ελλήνων Δίκτυο³²: Μια επιγραφή που βρέθηκε στην περιοχή Τίκβες του κράτους των Σκοπίων και δημοσιεύθηκε πριν από μια εικοσαετία περίπου, αναφέρεται στον βασιλιά των Παιόνων Δροπίωνα το γιο του Λέοντος. Η επιγραφή αυτή έχει ως εξής:

«ΔΡΟΠΙΟΝΑ ΛΕΟΝΤΟΣ Π(ΑΤΕΡΑ?)
ΚΑΙ ΜΩΑΝΤΑ
ΒΑΣΙΛΕΑ ΠΑΙΟΝΩΝ
ΤΩΝ ΠΙ- ΑΠΕΤΗ»

Η γραφή της επιγραφής, που ήταν στην ελληνική, δεν εντυπωσίασε ιδιαίτερα την ιστορική κοινότητα. Εκείνο, όμως, που ανέτρεπε δεδομένα ήταν η αναφορά της στο βασιλιά της Παιονίας Δροπίωνα!

³² <http://www.hellinon.net/Paionia.htm>

Ο Δροπίων βασίλευσε περί το 279 π.Χ., και αναφέρεται από τον Πausανία. Έστησε, μάλιστα, στους Δελφούς, όπως αναφέρει, ως τιμητικό ανάθεμα, μια χάλκινη κεφαλή βίσωνος. Αξίζει εδώ να σημειωθεί πως σύμφωνα με τον Pausanία οι βίσωνες της περιοχής ήταν ιδιαίτερα δασείς (μαλλιαροί) στο στήθος και στη γενειάδα. (Paus. Θ, 21). Εντυπωσίασε, λοιπόν, το γεγονός της παρουσίας των Παιόνων στη μετααλεξανδρινή εποχή με ελληνική γραφή και ελληνικά ονόματα. Μέχρι τότε πιστεύονταν πως επρόκειτο για ένα βόρειο και άγριο λαό, σχεδόν βάρβαρο. Ήταν γνωστά, βέβαια, τα βασιλικά ονόματα των Παιόνων αλλά δεν γνωρίζαμε τίποτε σχετικά με τη γλώσσα και τη γραφή του λαού αυτού.

Οι μαρτυρίες του Ηροδότου, του Στράβωνα, του Pausanία ή ακόμη και του Θουκυδίδη, δεν ήταν πολύ κολακευτικές για τον λαό αυτόν.

Όταν όμως ανακαλύφθηκε το έτος 1877, στην Ολυμπία, το βάθρο ενός ανδριάντα στο οποίο υπήρχε ανάγλυφη επιγραφή που έγραφε πως είχε στηθεί από το Κοινό των Παιόνων προς τιμή του βασιλιά Δροπίωνα, τότε διασαφηνίστηκε πλήρως πως επρόκειτο για ένα αρχαίο ελληνικό φύλο.

Από την επιγραφή της Ολυμπίας:

“[Δρω]πίωνα Λέοντος

[βα]σιλέα Παιόνων

[κ]αὶ κτίστην τὸ κοινὸν

τῶν Παιόνων ἀνέθηκε

ἀρετῆς ἕνεκεν

καὶ εὐνοίας τῆς ἐς αὐτούς”

επιβεβαιώνεται πως οι Παίονες συμμετείχαν στους Ολυμπιακούς Αγώνες στους οποίους έπαιρναν μέρος μόνον Έλληνες.

Ελληνιστική περίοδος

Σχετικά με την ιστορία της περιοχής κατά την Ελληνιστική περίοδο αναφέρει η ιστοσελίδα e-ιστορία³³:

[Ηλίας Κ. Σβέρκος] Τα όρια του μακεδονικού βασιλείου στην εποχή του Αλεξάνδρου Α΄ (Θουκ. II.99).

Στους Μακεδόνες ανήκουν και οι Λυγκηστές και οι Ελιμιώτες και άλλα φύλα στην πάνω Μακεδονία, τα οποία είναι βέβαια σύμμαχα και υπήκοα, διοικούνται όμως από δικούς τους βασιλείς. Τη σημερινή όμως Μακεδονία, που είναι κοντά στη θάλασσα, πρώτοι κατέκτησαν ο Αλέξανδρος, ο πατέρας του Περδίκκα, και οι πρόγονοί του, οι Τημενίδες, οι οποίοι κατάγονταν αρχικά από το Άργος· και ανέλαβαν εκεί τη βασιλική εξουσία, αφού εξεδίωξαν κατόπιν μάχης τους Πίερες από την Πιερία, οι οποίοι αργότερα εγκαταστάθηκαν στις υπώρειες του Παγγαίου πέρα από το Στρυμόνα δημιουργώντας οικισμούς στο Φάγρητα και άλλα μέρη (ακόμα και σήμερα η χώρα από τους πρόποδες του Παγγαίου ως τη θάλασσα αποκαλείται

³³ <http://www.e-istoria.com/12.html>

Πιερική λεκάνη), τους Βοττιαίους από την ονομαζόμενη Βοττία, οι οποίοι σήμερα γειτνιάζουν με τους Χαλκιδείς. Επίσης κυρίεψαν μια στενή λουρίδα της Παιονίας, που αρχίζει από ψηλά και ακολουθώντας τις όχθες του Αξιού φτάνει στην Πέλλα και τη θάλασσα και πέρα από τον Αξιό μέχρι τον Στρυμόνα την περιοχή που ονομάζεται Μυγδονία, αφού εξεδίωξαν τους Ηδωνούς. Επίσης ξεσήκωσαν από την περιοχή που τώρα ονομάζεται Εορδία τους Εορδούς, εκ των οποίων οι περισσότεροι εξολοθρεύτηκαν —κάποιο μικρό μέρος απ' αυτούς εγκαταστάθηκε γύρω από τη Φύσκα— καθώς και τους Άλμωπες από την Αλμωπία. Αυτοί οι Μακεδόνες κυριάρχησαν και σε άλλα φύλα, την κυριαρχία των οποίων κατέχουν ακόμη και τώρα, δηλαδή τον Ανθεμούντα και την Γρηστωνία και τη Βισαλτία και μεγάλο τμήμα της χώρας των ίδιων των Μακεδόνων. Ολόκληρη η χώρα ονομάζεται Μακεδονία και ο Περδίκκας, ο γιος του Αλεξάνδρου ήταν βασιλιάς τους, όταν επιτέθηκε ο Σιτάλκης.

Βυζάντιο

Για την περιοχή, κατά τη βυζαντινή περίοδο, αναφέρει σχετικά η ιστοσελίδα της Ιεράς Μητροπόλεως Πολυάνης και Κιλκισίου³⁴: Στα μέσα του 10^{ου} αιώνα μ.χ. στην περιοχή αναφέρεται η Επισκοπή Πολυανής, στην οποία προσαρτίστηκε η Επισκοπή Λητής και Ρεντίνης (επανιδρύθηκε τον 18^ο αιώνα) και η Επισκοπή των Βαρδαριωτών Τούρκων. Πρόκειται για Ούγγρους της ίδιας φυλετικής καταγωγής με τους Τούρκους, που είχαν εγκατασταθεί στην περιοχή του Αξιού ποταμού και είχαν εκχριστιανισθεί.

Περίοδος της τουρκοκρατίας

Η ιστοσελίδα Βικιπαίδεια στη θεματική ενότητα «Αξιούπολη»³⁵ αναφέρει για την περίοδο της τουρκοκρατίας:

³⁴ <http://www.impk.gr/index.jsp?CMCCode=100203&extLang=>

³⁵ <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CF%8D%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7>

Το 1397, η περιοχή περιέρχεται στα χέρια των Οθωμανών. Περιγραφές Οθωμανών της εποχής (όπως ο χρονογράφος Χατζή Καλφά), αναδεικνύουν το Ελληνικό στοιχείο ως το μόνο στην περιοχή. Βαθμιαία, από τον 15^ο αιώνα, έρχονται στην περιοχή Βούλγαροι ως εργάτες στους αγρούς. Τους επόμενους 3 αιώνες εγκαθίστανται στην περιοχή πολλοί Βλάχοι, εκδιωγμένοι από τη Βόρειο Ήπειρο και Δυτική Μακεδονία από τις λεηλασίες των Τουρκαλβανών.

Αξιοσημείωτο είναι ότι οι κάτοικοι του Σκρα, της Ειδομένης και της Κούπας ομιλούν ένα βλαχοσλαβικό ιδίωμα, την Μογλενίτικη διάλεκτο, με πλήθος ελληνικών στοιχείων. Σύμφωνα με την ερευνήτρια Μαρία Παπαγεωργίου από το Σκρα, στη Μογλενίτικη διάλεκτο διατηρήθηκαν προφορικά, ως παραμύθια, έργα αρχαίων Ελλήνων ποιητών, που δε σώζονται σήμερα.

Στο τέλος του 17^{ου} αιώνα, ξεσπά επανάσταση στην περιοχή κατά των κατακτητών Τούρκων και πολλά χωριά καταστρέφονται από τα αντίποινα του οθωμανικού στρατού. Είναι αξιοσημείωτο ότι, βορείως του Σκρα, κοντά στα σύνορα Ελλάδας - ΠΓΔΜ, καταστράφηκε το χωριό Σελέστη και οι κάτοικοι αναγκάστηκαν να το εγκαταλείψουν. Πολλοί Σελεστιανοί εγκαθίστανται στο Σκρα, συνεχίζοντας όμως να θάβουν τους νεκρούς τους σε ξεχωριστό νεκροταφείο. Το νεκροταφείο της Σελέστης βρίσκεται βορείως του Σκρα και περιλαμβάνει τάφους έως το 1750. Οι μαρμάρινες πλάκες έχουν χαραγμένα ελληνικά ονόματα και κάποια σύμβολα, αλλά δεν έχουν

σταυρούς. Τα σύμβολα αυτά παραπέμπουν στην προ-χριστιανική περίοδο της περιοχής.

Διά φερμανίου της 3^{ης} Σιαμπάν 1117 τ. χ., ήτοι της 20ης Νοεμβρίου 1715 διετάχθη είσπραξη κεφαλικού φόρου και εκ των Ελλήνων της περιφέρειας Γευγελής³⁶

Το 1720, η Αξιούπολη επανιδρύεται από κατοίκους των γύρω χωριών, λόγω των εκτεταμένων καταστροφών που προκάλεσαν σε αυτά, τα τουρκικά αντίποινα. Η πόλη ονομάστηκε Μποέμιτσα λόγω της θέσης της στη δυτική όχθη του Αξιού. Διοικητικά ανήκε στο καζά της Γευγελής. Το 1873 είχε 30 μωαμεθανικές και 90 χριστιανικές οικογένειες, ενώ το 1903 οι κάτοικοί της ήταν 1413.

Το 1803 χτίζεται στη Γευγελή ο πρώτος χριστιανικός ναός (Αναλήψεως του Χριστού). Για τον ναό αναφέρει διεξοδικά ο Ιωάννης Ξανθός, Συνταξιούχος Δημοδιδάσκαλος και Μακεδονομάχος:³⁷

«Η εκκλησία αυτή ως εκ της θαυματουργού δυνάμεως της εικόνας της Αναλήψεως του Χριστού, απέκτησε μεγάλην φήμην και εγένετο το προσκυνητήριον όλων των χριστια-

³⁶ http://yaunatakabara.blogspot.gr/2012/10/blog-post_9.html

³⁷ Μελέτη του Ιωάννου Ξανθού Συνταξιούχου Δημοδιδασκάλου και Μακεδονομάχου "ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΕΓΕΛΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΑΥΤΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕ ΧΩΡΙΩΝ" Θεσσαλονίκη 1954.

νών των περίξ της Γευγελής χωρίων και κωμοπόλεων εις ακτίνα εξ και οκτώ ωρών μακράν αυτής, αδιακρίτως θρησκειύματος, άσοι άπέδιδον μεγάλην πίστην εις αυτήν. Προς φιλοξενίαν και περίθαλψιν των εκ διαφόρων μερών και κατά διαφόρους καιρούς προσερχομένων προσκυνητών, είχαν κτισθή περίξ της εκκλησίας διάφορα δωμάτια προς παραμονήν των προσκυνητών, άλλα τοιαύτα διά τους ασθενείς τους πάσχοντας από διάφορα νοσήματα και άλλα διά ψυχοπαθείς. Οι ασθενείς μετά παραμονήν τεσσαράκοντα ημερών και εκκλησιασμόν πρωίαν και εσπέραν, υγείς εγίνοντο «ω δήποτε κατείχοντο νοσήματι» ότως λέγει και το ιερόν Εύαγγέλιον. Είναι δε αξιοσημείωτον το γεγονός, ότι ουδείς των πασχόντων ανεχώρησεν έκκειθεν ασθενής. Ως και οι ψυχοπαθείς ακόμη ανέκτων το λογικόν των.».³⁸

Στην ιστοσελίδα του χωριού Φανός³⁹ αναφέρεται ό,τι: Μετά την ίδρυση της Φιλικής Εταιρίας το 1814 η επανάσταση πια, έγινε πανελλήνια υπόθεση. Η Τουρκία επειδή φοβήθηκε μήπως επεκταθεί η ελληνική επανάσταση, ξεσήκωσε πολλούς Τούρκους Κονιάρους (προφανώς καταγόμενους από το Ικόνιο της Μ. Ασίας) και τους μετέφερε στην κεντρική Μακεδονία.

³⁸ http://yaunatakabara.blogspot.gr/2012/10/blog-post_9.html

³⁹ http://www.fanoskilkis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=27

Πράγμα που όχι μόνο διαφαίνεται από το σύνολο των αμιγών χωριών που υπήρχαν στον καζά Αβρέτ Χισσάρ (περιοχή Κιλκίς) που υπερτερούσαν των χριστιανών, αλλά και στα χωριά δυτικά του Αξιού: Μαγιαντάγ (Φανό), Καρασινάν (Πλαγιά), Αλτσάκ (Χαμηλό) και Γκόρνιτσετ (Γιουγκοσλαβίας), που σχηματίστηκαν από αμιγή μουσουλμανικό πληθυσμό.

Μετά το 1878, δρουν στην ευρύτερη περιοχή σώματα ντόπιων οπλαρχηγών με σκοπό την άμυνα κατά των Βουλγάρων. Από την Ειδομένη δρουν τα σώματα των Νικόλαου Στοϊδή, Στοϊκού Στοϊδη και Δέλλιου Κοβάτση. Από τη Γευγελή (ΠΓΔΜ), ο Δημοσθένης Κύρου συντονίζει και οργανώνει την άμυνα των Ελλήνων σε όλη την περιοχή. Από τη Γευγελή επίσης, ενεργοποιούνται τα σώματα των Χρήστου Δέλλιου και Σίμου Μάλιου. Από τη Νεγόριτσα (Νεγκόρτσι, ΠΓΔΜ) τα σώματα των Αθανάσιου Γιαγκούλα, Ιωάννη Τάσκου και Πέτρου Χαρισιάδη. Στην περιοχή δρουν επίσης και οι ομάδες των Αθανάσιου Καπετανόπουλου και Πέτρου Αβραμίδη από τις Τίκφες (Καβαντάρτσι, ΠΓΔΜ). Σημαντική είναι τέλος, η προσφορά των οπλαρχηγών Νικόλαου Νικόλτσα, Γεώργιου Ξανθού και Δέλλιου Πέτκου Τοπάλη από τη Μαρζέντσα (Μαρζέντσι, ΠΓΔΜ).⁴⁰

⁴⁰ Στοιχεία από την ιστοσελίδα:

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BE%CE%B9%CE%BFCF%8D%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7>

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα Βικιπαίδεια⁴¹, το 1898 στο Πολύκαστρο σημειώνονται επεισόδια από τους εξαρχικούς που καταλαμβάνουν με τη βία το σχολείο και την εκκλησία του Προφήτη Ηλία. Μετά από εκκλήσεις της Ελληνικής κοινότητας επιστρέφονται το σχολείο και η εκκλησία και η λειτουργία τελείται πλέον εναλλάξ σε ελληνικά και βουλγαρικά.

20^{ος} Αιώνας

Φιλόπτωχος Αδελφότητα της Γευγελής

Στην ιστοσελίδα Βικιπαίδεια⁴² με θέμα τον Χρήστο Δέλλιο αναφέρονται: Λόγω της εντεινόμενης Βουλγαρικής βίας στην περιοχή της Γευγελής, ο Χρήστος Δέλλιος ίδρυσε το 1902 τη *Φιλόπτωχο Αδελφότητα*. Η Φιλόπτωχος Αδελφότητα της Γευγελής οργανώθηκε στα πρότυπα της Φιλικής Εταιρείας και ενώ φαινομενικά εμφανίζονταν στις Οθωμανικές αρχές ως φιλανθρωπικό ίδρυμα, δρούσε κρυφά ως ένοπλος πυρήνας προκειμένου να αντιμετωπίσει τις Βουλγαρικές βιαιότητες (δολοφονίες, καταστροφές οικιών

⁴¹<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CF%8D%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF>

⁴²http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A7%CF%81%CE%AE%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%82_%CE%94%CE%AD%CE%BB%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82

και καταστημάτων, απόσπαση χρημάτων κ.α.). Ο Χρήστος Δέλλιος μύησε στην αδελφότητα σημαντικούς και ικανούς Γευγελιώτες. Τα αρχικά στελέχη ήταν ο Αθανάσιος Αρβανίτης, ο Γεώργιος Τσολάκης, ο Χαρίσιος Χατζήζαφειρίου και ο Βασίλειος Σιωνίδης. Για να οργανώσει την ένοπλη ομάδα ο Χρήστος Δέλλιος φρόντισε να προμηθευτεί οπλισμό με ιδίους πόρους. Η πολιτοφυλακή αυτή, υπό την ηγεσία του Χρήστου Δέλλιου, έδρασε στην πόλη της Γευγελής και στα περίχωρά της και κατάφερε να αποτρέψει τη συνέχιση των δολοφονιών κατά των στελεχών του Ελληνισμού της περιοχής από μέρους του Βουλγαρικού κομιτάτου.

Το 1903 γεννιέται στη Γευγελή ο ποιητής Γεώργιος Βαφόπουλος. Η οικογένειά του μετακομίζει το 1917 στη Θεσσαλονίκη.⁴³

Τα γεγονότα του Ίλιντεν και η περιοχή

Ο Χρήστος Π. Ίντος στην ιστοσελίδα e-ιστορία⁴⁴ σημειώνει: Η κινητικότητα των κομιτατζήδων οπλαρχηγών

⁴³ Στοιχεία από την ιστοσελίδα:

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B5%CF%8E%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CE%92%CE%B1%CF%86%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BF%CF%82

⁴⁴ <http://www.e-istoria.com/243.html>

τις παραμονές του Έλιντεν, της εξέγερσης που προετοίμαζαν για την ημέρα του Προφήτη Ηλία, 20 Ιουλίου 1903 και που συνίστατο στη δολοφονία Πατριαρχικών προς εκφοβισμό και στην πίεση προσήλυτων να προσχωρήσουν στην Εξαρχία, εφαρμόσθηκε στα χωριά της Γουμένισσας αρχής γενομένης από εκείνα του όρους Πάικου, Όσιν (Αρχάγγελος), Κούπα και Λιούμνιτσα (Σκρα), όπως αναφέρει ο Βρετανός γενικός πρόξενος Sir Alfred Biliotti προς τον Βρετανό επιτετραμμένο J. B. Whitehead από τη Θεσσαλονίκη στις 26 Ιανουαρίου 1903. Δολοφονία εξέχοντα Πατριαρχικού είχαμε στο χωριό Γερακάρτσι (Γερακώνα) καθώς και απειλές κατά του ιερέα των Λιβαδίων παπα-Νικόλα. ...Τα χωριά στη νοτιοδυτική περιοχή της Γευγελής, Γοργόπη (Γοργόπη), Μποιέμιτσα (Αξιούπολη), Μπογδάντσα, Μπόρες (ή Μπόγρος), Στογιακόβο, Ματσούκοβο κ.λπ., (κάποια από αυτά ανήκαν και ανήκουν και σήμερα στην επαρχία της Γουμένισσας), είναι μόνο εν μέρει Εξαρχικά, αλλά τα χωριά του Γιανιτσέ Βαρδάρ, Κρίβα (Γρίβα), Μπαρόβιτσα (Καστανερή), Τσερναρέκα (Κάρπη), Πέτγκες (Πεντάλοφο), Ράμνα (Ομαλό), Πέτροβο (Άγιος Πέτρος) (όλα της επαρχίας Γουμένισσας), μαζί με τα Κοφάλια (ή Κορφάλια) (Κουφάλια) στη Θεσσαλονίκη είναι εξ ολοκλήρου Ορθόδοξα.

Στις 19 Ιουνίου του 1904, σύμφωνα με την ιστοσελίδα e-istoria⁴⁵, η Γουμένισσα απειλήθηκε από μεγάλη πυρκαγιά μετά από συμπλοκή μελών της ομάδας κομιτατζήδων του Αποστόλ Πέτκωφ⁴⁶ που καταγόταν από την Αξιούπολη, με ομάδα τούρκων οπλιτών. Οι κομιτατζήδες είχαν εισέλθει σε κατοικία βρισκόμενη στο δυτικό άκρο της κωμόπολης. Μόλις έγιναν αντιληπτοί ειδοποιήθηκε ο στρατός και άρχισε μεγάλη συμπλοκή, αποτέλεσμα της οποίας ήταν η μετάδοση πυρκαγιάς σε ένα από τα πλέον πυκνοδομημένα τμήματα της κωμόπολης. Περισσότερα από τριάντα σπίτια κάηκαν, οι ζημιές ξεπέρασαν τις 15.000 τουρκικές λίρες. Πολλοί κάτοικοι έμειναν γυμνοί και ανυπόδητοι, περισσότερο όμως πλήγηκε η κατοικία της οικογένειας Παζαρέντσου, η οποία ήταν εντυπωσιακή για το μέγεθος και τις εγκαταστάσεις της. Οι πρόκριτοι της Γουμένισσας με επιστολή τους προς το Ελληνικό Προξενείο Θεσσαλονίκης ζητούσαν την ηθική στήριξη και την υλική βοήθεια του Εθνικού Κέντρου, η οποία οφείλουμε να σημειώσουμε πως ήρθε σε μικρό χρονικό διάστημα. Υπάρχει αξιόλογο αρχειακό υλικό για το θέμα αυτό, το οποίο θα αναλυθεί και σχολιασθεί σε άλλη σχετική εργασία μας.

⁴⁵ <http://www.e-istoria.com/243.html>

⁴⁶ Σχετικά με τον Αποστόλ Πέτκωφ στην ιστοσελίδα:
http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%80%CE%BF%CF%83%CF%84%CF%8C%CE%BB_%CE%A0%CE%AD%CF%84%CE%BA%CF%89%CF%86

Η κατάσταση που επικράτησε στη Γουμένισσα και στην περιοχή της το καλοκαίρι του 1904 περιγράφεται με κάθε λεπτομέρεια πρωτοσέλιδα στο 36^ο φύλλο της 25^{ης} Σεπτεμβρίου του ιδίου έτους της εφημερίδας του Οικουμενικού Πατριαρχείου «Εκκλησιαστική Αλήθεια». Εμπρησμοί, δολοφονίες, καταστροφές, απειλές ήταν συνήθη φαινόμενα. Ο ανταποκριτής θέλοντας να υπογραμμίσει το μέγεθος των καταστροφών και των όσων υπέφεραν οι κάτοικοι σημειώνει: *...άλλο τί δέν πρέπει πράξωμεν άλλ' ή ύπομονή ήμῶν κατήντησε παροιμιώδης. Άλλοτε ἔλεγον ιώβειος τώρα θά εἴπωμεν καί θά λέγωμεν μακεδονική...*

Στις 14 Οκτωβρίου 1904 στο χωριό Γκρήτσιστα Γευγελής, οι Βούλγαροι κομιτατζήδες μετά από τετράωρη μάχη, έκαψαν ζωντανή την μαχόμενη μέσα στο σπίτι της δασκάλα Αικατερίνη Χατζηγεωργίου, εξαδέλφη του μακεδονομάχου Μιχάλη Σιωνίδη, μαζί με πέντε συγχωριανούς της για λόγους αντεκδικήσεως, γιατί την 11^η Σεπτεμβρίου οι κάτοικοι του χωριού, με την προτροπή της δασκάλας, αντιστάθηκαν κι έδιωξαν από το χωριό τη συμμορία του Αντωνίου Κιόσε^{47, 48}. Όταν ο καπετάν Μιχάλης επέστρεψε στο χωριό, συγκρότησε ένοπλη ομάδα

⁴⁷ Εφημερίδα ΣΚΡΙΠΤ – 24/10/1904 – σελ.3

⁴⁸ «Ο Μακεδονικός αγών και τα εις Θράκην γεγονότα» - 1979 – Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού
«Η Μακεδονική θύελλα» - Μ. Paillares – 1994 – Εκδόσεις Τροχαλία

και εισέβαλε στο χωριό Μερβίντσα, όπου κρύβονταν οι κομιτατζήδες.⁴⁹ Το 1939 ο δάσκαλος της Ειδομένης Γεώργιος Σιδηρόπουλος βρήκε στο νεκροταφείο της Γευγελής (εκτός ελληνικών συνόρων) το σταυρό της δασκάλας Αικατερίνης Χατζήγεωργίου. Πάνω έγραφε τα εξής: *«Υπέρ της εις τον Θεόν των Ελλήνων πίστεως αγωνιζομένη, πυρί υπό των Βουλγάρων παραδοθείσα, ενθάδε κείται, Αικατερίνη Χατζήγεωργίου διδάσκαλος, 14 Οκτωβρίου 1904»*. Το σταυρό αυτό μετέφερε στην Ειδομένη με μια πομπή που αποτελούνταν από ιερείς και μουσική εκ Γευγελής και τον τοποθέτησε στο προαύλιο του σχολείου, στο ηρώο.⁵⁰

Την 21 Νοεμβρίου 1904, έξω από την Γουμένισσα, συμμορία κομιτατζήδων του Αποστόλ Πέτκωφ δολοφόνησε⁵¹ τον Έλληνα δάσκαλο Ι. Πίτσουλα⁵².

Την Κυριακή 4 Δεκεμβρίου 1904, επιτροπή αποτελούμενη από 50 Έλληνες της Γευγελής και των γύρω περιοχών

⁴⁹ Στοιχεία από την ιστοσελίδα:

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B9%CF%87%CE%B1%CE%AE%CE%BB_%CE%A3%CE%B9%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B4%CE%B7%CF%82

⁵⁰ Στοιχεία από την ιστοσελίδα:

<http://idomeni.gr/arthra/images/sxoleio/dim%20sxoleio.htm>

⁵¹ Φωτογραφία του απαγχονισμένου δάσκαλου υπάρχει στην ιστοσελίδα:

<http://www.imma.edu.gr/imma/dbs/Artifacts/index.html?show=1&start=35>

⁵² Εφημερίδα ΣΚΡΙΠΤ (φύλλο της 4/12/1904)

συνέταξε επιστολή εναντίον των θηριωδιών των Βούλγαρων κομιτατζήδων και την επέδωσε στον Χιμλή Πασά.⁵³

Το Σάββατο 17 Δεκεμβρίου 1904 η συμμορία του κομιτατζή Αποστόλ Πέτκωφ επιτέθηκε στο χωριό Άγιος Πέτρος όπου δολοφόνησε τον ιερέα του χωριού και τρεις προκρίτους.⁵⁴

Το 1905 στην περιοχή πέρασε το σώμα του Γεωργίου Κακουλίδη (Καπετάν-Δράγου), το οποίο συγκρούστηκε στα χωριά του Μαγιδάγ, Πλάγια-Φανός Παιονίας με τον τουρκικό στρατό. Στον χώρο των γηγενών ιερωμένων, την εποχή εκείνη, ξεχώρισαν πολλοί για την προσφορά και των πατριωτισμό τους. Ενδεικτικά αναφέρονται τρία πολύ γνωστά ονόματα του παπα-Μανώλη από τον Άγιο Πέτρο, του παπα-Χρήστου Οικονόμου από τη Γρίβα και του παπα-Ζαφειρίου Σταματιάδη από την Ειδομένη.⁵⁵

Στις 13 Ιανουαρίου του 1905, σύμφωνα με την ιστοσελίδα Βικιπαίδεια⁵⁶, στο χωριό Σμόλι (Μικρόδασος), ο μακεδονομάχος οπλαρχηγός Μιχαήλ Σιωνίδης με το σώμα του, κατατρόπωσε τον κομιτατζή Αργύρη και την τσέτα του (σκοτώθηκαν 13 κομιτατζήδες).

⁵³ Εφημερίδα ΣΚΡΙΠΤ (φύλλο της 9/12/1904)

⁵⁴ Εφημερίδα ΣΚΡΙΠΤ (φύλλο της 20/12/1904)

⁵⁵ Στοιχεία από την ιστοσελίδα: <http://www.e-istoria.com/243.html>

⁵⁶ http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B9%CE%BA%CF%81%CF%8C%CE%B4%CE%B1%CF%83%CE%BF%CF%82_%CE%9A%CE%B9%CE%BB%CE%BA%CE%AF%CF%82

Την 1η Μαρτίου του ίδιου έτους οι τσέτες του Αποστόλ Πέτκωφ και του Σάββα Μιχαΐλοφ, οι οποίες αριθμούσαν 42 άνδρες, περικυκλώνονται στο Σμόλι από Οθωμανικό στρατό και μπασιμποζούκους. Μετά από 4-5 ώρες αιματηρών συγκρούσεων σκοτώνονται 36 μέλη από τις τσέτες μαζί με τον βοεβόδα Σάββα Μιχαΐλοφ. Σώζονται μόνον ο πληγωμένος στη φτέρνα Αποστόλ Πέτκωφ και 5 άνδρες.

Στη διάρκεια του 2^{ου} δεκαήμερου του Ιανουαρίου 1905, εισήλθε στο ελληνικό χωριό Γκρίτσιστα της Γευγελής, το Μακεδονικό Σώμα του καπετάν Ζήρια για να εκδικηθεί τον φόνο της δασκάλας Αικατερίνης Χατζηγεωργίου και των προκρίτων. Το Σώμα καταδίωξε βουλγάρικη συμμορία και φόνευσε δεκαπέντε μέλη της τσέτας των κομιτατζήδων και είκοσι δύο χωρικούς συνεργάτες τους.⁵⁷

Στις 29 Ιανουαρίου 1905 κοντά στη Γευγελή, το Σώμα του Καπετάν Ρούβα συνεπλάκη με βουλγάρικη συμμορία. Κατά τη συμπλοκή 2 Έλληνες τραυματίστηκαν και 4 βούλγαροι φονεύθηκαν.⁵⁸

Αρχές Φεβρουαρίου του 1905, στο χωριό Πέντζα της Γουμένισσας η 12μελής συμμορία κομιτατζήδων του Χρήστου Μπαμπιανλή συγκρούστηκε με τουρκικό απόσπασμα.

⁵⁷ Εφημερίδα ΕΜΠΡΟΣ (φύλλο της 25/1/1905)

⁵⁸ Εφημερίδα ΣΚΡΙΠΤ (φύλλο της 30/1/1905)

Τέσσερις έπεσαν νεκροί από τη συμμορία καθώς και ο αρχηγός της και τέσσερις τραυματίστηκαν. Από το απόσπασμα τραυματίστηκαν δύο στρατιώτες.⁵⁹

Σε δημοσίευμα της εφημερίδας ΕΜΠΡΟΣ της 12/2/1905 αναφέρεται ο απαγχονισμός του Βούλγαρου μουχτάρη του χωριού Γρίβα από τη συμμορία κομιτατζήδων του Χρήστου Μπαμπιανλή κατηγορώντας ως υπαίτιο τον μουχτάρη για κατάδοση των κινήσεών τους στους Τούρκους.⁶⁰

Στις 18 Μαΐου 1905 κάτω από το Γαντάτσι, την κορυφή του Πάικου στα βορειοανατολικά των Μεγάλων Λιβαδίων, πέφτει ηρωικά ο καπετάν Κόδρος μετά από μάχη που έδωσε με τις τουρκικές δυνάμεις. Και ενώ καταδίωκε την ομάδα του κομιτατζή Αντών Γιοβάν, ξαδέλφου του επίσης κομιτατζή της περιοχής Αποστόλ Πέτκωφ. Μαζί του πέφτει με άλλα παλικάρια και ο υπαρχηγός της ομάδας του, ο ανθυπολοχαγός Σπύρος Φραγκόπουλος (καπετάν Ζόγρας). Στις 23 Μαΐου του 1905 ο Λάμπρος Κορομηλάς τηλεγραφεί από το προξενείο της Θεσσαλονίκης προς τον υπουργό των εξωτερικών Αλέξανδρο Σκουζέ και του αναφέρει επακριβώς «περί της εν Λιβαδίσις επελθούσης ημίν συμφοράς.»⁶¹

⁵⁹ Εφημερίδα ΣΚΡΙΠΤ (φύλλο της 5/2/1905)

⁶⁰ Εφημερίδα ΕΜΠΡΟΣ 12/2/1905

⁶¹ http://vlahofonoι.blogspot.gr/2012/09/blog-post_30.html

Στις 24 Μαΐου 1905, στη Γουμένισσα, Έλληνες χωρικοί περικύκλωσαν κι εξόντωσαν 12μελή συμμορία του ανεψιού του Αποστόλ Πέτκωφ.⁶²

Στις 2 Οκτωβρίου 1905, στη Γρίβα Παιονίας, Μακεδονικό Σώμα μπήκε στο χωριό, συνέλαβε πέντε κομιτατζήδες κατοίκους του χωριού τους οποίους δίκασε δημόσια κι ακολούθως τους τιμώρησε παραδειγματικά.⁶³

Κατά το θέρος του 1907 το μικρό σώμα των αδερφών Δουγιάμα από την Μπαρόβιτσα (Καστανερή) προσέβαλε τους κομιτατζήδες του χωριού Κρίβα (Γρίβα) και τους προξένησε σοβαρές απώλειες.⁶⁴

Στις 15 Οκτωβρίου 1912, σύμφωνα με την ιστοσελίδα Βικιπαίδεια⁶⁵, το χωριό Γρίβα υπέστη σχεδόν ολοκληρωτική καταστροφή από πυρκαγιά που έβαλαν οι Τούρκοι κατά την απελευθέρωση κι ενσωμάτωσή του στο Ελληνικό Βασίλειο. Διασώθηκε το σχολείο και η εκκλησία του Αγίου Αθανασίου. Πολλοί κάτοικοι φονεύθηκαν.

⁶² Εφημερίδα ΣΚΡΙΠΤ (φύλλο της 25/5/1905)

⁶³ Εφημερίδα ΣΚΡΙΠΤ (φύλλο της 3/10/1905)

⁶⁴ Βιβλίο «Ο Μακεδονικός Αγών και τα εις Θράκην γεγονότα» Γ.Ε.Σ. 1979

⁶⁵ http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CF%81%CE%AF%CE%B2%CE%B1_%CE%9A%CE%B9%CE%BB%CE%BA%CE%AF%CF%82#.CE.99.CE.B5.CF.81.CF.8C.CF.82_.CE.9D.CE.B1.CF.8C.CF.82_.CE.91.CE.B3.CE.AF.CE.BF.CF.85_.CE.91.CE.B8.CE.B1.CE.BD.CE.B1.CF.83.CE.AF.CE.BF.CF.85

Στις 24 Οκτωβρίου 1912 εγκαταστάθηκαν στα χωριά Άγιος Πέτρος και Κουφάλια οι VI και IV Μεραρχίες του ελληνικού στρατού προκειμένου να εγκαταστήσουν τμήματα ασφαλείας μέχρι να κατασκευαστεί γέφυρα στον Αξιό ποταμό για την προώθηση του στρατού στην τουρκοκρατούμενη Θεσσαλονίκη.⁶⁶

Στις 17 Μαΐου 1913 βούλγαροι εκτελούν στην Γευγελή Έλληνες πατριώτες.⁶⁷

Καθοριστικές για την περιοχή αλλά και για ολόκληρη την Ελλάδα υπήρξαν οι μάχες του Κιλκίς-Λαχανά και της Δοϊράνης το καλοκαίρι του 1913 που διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια του Β' Βαλκανικού Πολέμου, μεταξύ του ελληνικού και του βουλγαρικού στρατού.⁶⁸

⁶⁶ http://www.scribd.com/fullscreen/111051992?access_key=key-2dndt7bl2t2mcgvpmjb9&allow_share=true&escape=false&view_mode=scroll

⁶⁷ <file:///D:/Downloads/442-2407-1-PB.pdf>

⁶⁸ Το ιστορικό της μάχης Κιλκίς – Λαχανά την 21 Ιουνίου 1913 την ιστοσελίδα Βικιπαίδεια.

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%AC%CF%87%CE%B7_%CE%9A%CE%B9%CE%BB%CE%BA%CE%AF%CF%82-%CE%9B%CE%B1%CF%87%CE%B1%CE%BD%CE%AC

Το ιστορικό της μάχης Δοϊράνης την 23 Ιουνίου 1913 Στην ιστοσελίδα Βικιπαίδεια.

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%AC%CF%87%CE%B7_%CE%94%CE%BF%CF%8A%CF%81%CE%AC%CE%BD%CE%B7%CF%82

1 Μαΐου 1917: Η μάχη του Ραβινέ

Από την ιστοσελίδα www.eidiseis.gr⁶⁹ παρατίθεται άρθρο του Νίκου Σιάνα, σχετικά με τη μάχη του Ραβινέ, στο οποίο μεταξύ άλλων αναφέρει: «Αρχές του 1917 το Μακεδονικό Μέτωπο εκτείνονταν από τις εκβολές του Στρυμώνα, λίμνη Δοϊράνη, Ακρίτα, Μεταμόρφωση, Φανός, Σκρα, Όσσιανη και Αρχάγγελος, μέχρι τη λίμνη Πρέσπα. Παρά όμως τους σκληρούς αγώνες μεταξύ Σεπτεμβρίου 1916 και αρχές του 1917 η γραμμή του Μακεδονικού Μετώπου έμεινε αμετάβλητη.

Τον Φεβρουάριο του 1917 οι σύμμαχοι αποφασίζουν να επιτεθούν εκ των νώτων στις εχθρικές θέσεις σ' όλο το μήκος του Μακεδονικού Μετώπου, η κύρια όμως επίθεση θα γινόταν στο κέντρο της Συμμαχικής διάταξης, δηλαδή μεταξύ Δοϊράνης και Σκρα προκειμένου να αποκατασταθεί η συννένωση των Σερβικών και Ελληνικών εδαφών. Στην περιοχή αυτή, οι Βούλγαροι είχαν δημιουργήσει προκεχωρημένες και πολύ καλά οχυρωμένες θέσεις, μια τέτοια οχυρότατη θέση είχαν και στο λόφο Ραβινέ. Ύστερα από την εκδίωξη των Βουλγάρων από τις θέσεις που κατείχαν στα χωριά Σλοπ (Δογάνη) Καρά Σινάτσι (Πλαγια), Τζέοβο (Ειδομένη) ξεκινά στις 22-23 Απριλίου (5 Μαΐου) η επίθεση κατά της οχυρότατης τοποθεσίας

⁶⁹ <http://www.eidisis.gr/arthrografia/nikos-sianas-i-maxi-toy-rabine.html>

Ραβινέ, αφού είχαν προηγηθεί προσπελάσεις και καταλήψεις θέσεων γύρω από αυτή, με διοικητή του 1ου Συντάγματος Σερρών τον Αντ/ρχη Ζαφειρίου Νικόλαο.

Η απόσταση μεταξύ Βουλγαρικών θέσεων και Ελληνικών ήταν μόλις 1200 μ. Μετά τις παραπάνω ενέργειες την κατάληψη του Ραβινέ ανέλαβε το 2ο Τάγμα του Συντ/τος υπό τον Λοχαγό Γουλιανό Γρηγόριο. Η επίθεση ξεκίνησε στις 4.35 το ξημέρωμα και κάτω από σφοδρό βομβαρδισμό του εχθρικού πυροβολικού και μέσα σε λίγα λεπτά το Ελληνικό Πεζικό αιφνιδιάζοντας με την ορμητικότητα του τους Βούλγαρους έγινε κύρος του λόφου, συλλαμβάνοντας αιχμαλώτους 60 άνδρες μεταξύ αυτών και 5 Γερμανούς. Οι Βούλγαροι συνέχιζαν τον βομβαρδισμό του Ραβινέ προκαλώντας τεράστιες απώλειες στο Ελληνικό Τάγμα, σχεδόν το 75% της δύναμης του είχε τεθεί εκτός μάχης, με λίγα πυρομαχικά και καθόλου νερό.

Γύρω στις 14.00 το μεσημέρι προσπάθησαν με αντεπίθεση να ανακαταλάβουν το Ραβινέ αλλά απέτυχαν συνέχισαν όμως τον βομβαρδισμό μέχρι τη νύκτα.

Η κατάληψη του λόφου Ραβινέ ήταν για τους συμμάχους σε πρώτη προτεραιότητα, οι Γερμανοί είχαν οχυρώσει και εγκαταστήσει παρατηρητήριο από το οποίο είχαν τη δυνατότητα να παρακολουθούν όλες τις κινήσεις και οργανώσεις των Συμμάχων. Οι απώλειες όμως των Ελλήνων ήταν βαρύτερες, 5 αξιωματικοί, 51 οπλίτες νεκροί, 9 αξιωματικοί 225 οπλίτες τραυματίες.

Σημειώσεις:

1. Στο χωριό Σλοπ ή Σλόπιτσα δόθηκε το όνομα Δογάνη προς τιμή του ανθυπολοχαγού Δογάνη Ευσταθίου ο οποίος σε αντεπίθεση με 17 άνδρες εναντίον 250 Βουλγάρων εφονεύθη, αποκρούοντας όμως την επίθεση των Βουλγάρων.
2. Ο λόφος Ραβινέ βρίσκεται λίγο έξω από το Χαμηλό, πρώην τουρκοχώρι Αλτσάκ Μαχαλά.

Στο περιοδικό ΤΟΛΜΩΝ⁷⁰, ο Γαβριήλ Ν. Συντομόρου παραθέτει τα παρακάτω:

...Είναι η στιγμή που ο Γάλλος Στρατηγός Ζενέν τηλεγραφεί δακρυσμένος στη Θεσσαλονίκη: «Είδα από ένα ολόκληρο ελληνικό τάγμα να μένουν πενήντα άνδρες όρθιοι. Τα τρία τέταρτα των αξιωματικών είναι εκτός μάχης». Αλλά και ο επιτελής της Μεραρχίας Συνταγματάρχης Κωνσταντίνος Μαζαράκης, ανέφερε: «Η σημερινή μάχη προς κατάληψιν του Ραβινέ ήτο αληθώς επική, άπαντες οι στρατιώται των τριών συμμετασχόντων λόχων του 1^{ου} Συν/τός μας, σχεδόν ετραυματίσθησαν ή φονεύθησαν, ο ηγέτωρ λοχαγός Γουλιανός Γρηγόριος ετραυματίσθη θανασίμως, δι ο και επρότεινα εις τον Μέραρχον να τον προτείνη προς προαγωγήν προ του θανάτου του ίσως, άτε επιδειξαμένου θρυλικήν γενναιότητα και ικανότητα. Λόγω των μεγάλων απωλειών παρουσιάσθησαν πολλά κενά και προς τούτο παρακαλώ, όπως ενεργήσητε αποστολήν ενισχύσεων προς συμπλήρωσιν των μονάδων μας».

⁷⁰ Σχετικό με τη μάχη άρθρο «Η μάχη στο Ραβινέ και στους πλησίον λόφους».

Βιβλιογραφία:

Η Ελλάς και ο πόλεμος στα Βαλκάνια 1914-1918 Γενικό Επιτελείο Στρατού 1958-1987.»

Περισσότερες αναλυτικές πληροφορίες για τη μάχη του Ραβινέ υπάρχουν στο παραπάνω άρθρο, στο περιοδικό ΤΟΛΜΩΝ τχ.26 Απρίλιος Μάιος Ιούνιος 2008 που διατίθεται ελεύθερα στο διαδίκτυο⁷¹.

17/30 Μαΐου 1918: Η μάχη του Σκρα

Στην ιστοσελίδα Βικιπαίδεια⁷² αναφέρονται σχετικά με τη μάχη τα εξής: Η Μάχη του Σκρα θεωρείται μια από τις σημαντικότερες νικηφόρες μάχες του ελληνικού στρατού στη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Συγκεκριμένα κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η περιοχή του Σκρα της ομώνυμης σήμερα περιοχής στο Νομό Κιλκίς είχε οργανωθεί αμυντικά από τους Βουλγάρους οι οποίοι και παρενοχλούσαν τα Συμμαχικά στρατεύματα ιδίως στην δυτικά του Αξιού ποταμού περιοχή. Έτσι αποφασίσθηκε από τον Γάλλο επικεφαλής, αρχιστράτηγο Γκυγιωμά η κατάληψη της περιοχής από μονάδες του ελληνικού Σώματος Στρατού Εθνικής Αμύνης, διοικητής των οποίων ήταν ο αντιστράτηγος Εμμανουήλ Ζυμβρακάκης.

⁷¹ Το περιοδικό διατίθεται ελεύθερα στη δ/νση: <http://www.tolmon.gr/pdf/t26.pdf>

⁷² http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%AC%CF%87%CE%B7_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CE%A3%CE%BA%CF%81%CE%B1

Η επίθεση διεξάχθηκε από πέντε συνολικά συντάγματα πεζικού, το 5^ο και το 6^ο της Μεραρχίας Αρχιπελάγους (υπό τον υποστράτηγο Ιωάννου), πλαισιούμενα δεξιά (Α) από το 7^ο και 8^ο της Μεραρχίας της Κρήτης (υπό τον υποστράτηγο Σπηλιάδη) και αριστερά (Δ) από το 1^ο σύνταγμα της Μεραρχίας των Σερρών (υπό τον υποστράτηγο Επαμ. Ζυμβρακάκη), με συνολικό αριθμό 14.546 μαχητές πεζικού, υποστηριζόμενοι από 287 βαρέα και ελαφρά πυροβόλα. Οι Βούλγαροι διέθεταν επίσης πέντε συντάγματα πεζικού υποστηριζόμενα από ισχυρό βαρύ και ελαφρό πυροβολικό.

[Η μάχη]

Στις 16 Μαΐου /29 Μαΐου του 1918 και από της 5^{ης} ώρας πρωινής άρχισε η προπαρασκευή του ελληνικού πυροβολικού για την καταστροφή των διαφόρων αμυντικών εγκαταστάσεων ενώ τα συντάγματα που ήταν έτοιμα για την επίθεση εξόρμησαν το πρωί της επομένης (17 Μαΐου) καλυπτόμενα από κινητό φραγμό του πυροβολικού.

Η Βουλγαρική αντίδραση ήταν επίσης ισχυρή πλην όμως η ορμή του ελληνικού στρατού ήταν τόση που υπερφαλάγγισε την βουλγαρική αντίσταση και στις 06.30 το Σκρα είχε καταληφθεί. Βέβαια οι Βούλγαροι υπερασπίσθηκαν με πείσμα τις θέσεις τους και το απόγευμα της 17ης Μαΐου επεχείρησαν λυσσώδεις αντεπιθέσεις ιδίως κατά του 5^{ου} Συντάγματος πεζικού της Μεραρχίας της Κρήτης που όλες όμως τελικά αποκρούστηκαν.

[Απώλειες]

Οι απώλειες όμως υπήρξαν βαρύτατες. Ο συνολικός αριθμός των απωλειών του ελληνικού στρατού ήταν νεκροί: 29 Αξιωματικοί και 412 οπλίτες, και τραυματίες: 69 Αξιωματικοί και 2.135 οπλίτες. Το μεγαλύτερο αριθμό απωλειών είχε η Μεραρχία Αρχιπελάγους με Αξιωματικούς νεκρούς 24, τραυματίες 54 και οπλίτες νεκρούς 314 και τραυματίες 1.723.

[Λάφυρα]

Οι ελληνικές Μεραρχίες παρά τις βουλγαρικές αντεπιθέσεις διατήρησαν το κατακτηθέν έδαφος. Αιχμαλώτισαν 2.045 Βουλγάρους και περιήλθαν σ' αυτές ως λάφυρα 32 πυροβόλα και 12 βομβιδοβόλα χαρακωμάτων του εχθρού.

[Αποτέλεσμα]

Η "Νίκη του Σκρα" όπως αναφέρεται στην ελληνική στρατιωτική ιστορία εξέπληξε τόσο τους συμμάχους όσο και τους εχθρούς. Με δεδομένο τη πολύ καλή οχύρωση των βουλγαρικών δυνάμεων που υποστηριζόταν με πολυάριθμο πυροβολικό, η θέση τους θεωρούνταν απρόσβλητη και ύστερα μάλιστα από την αποτυχία που είχε σημειώσει ένα χρόνο πριν, τον Μάρτιο του 1917, η 122^α γαλλική Μεραρχία στη προσπάθειά της να την εξουδετερώσει. Κανείς από τους συμμάχους δεν περίμενε να δει να διασπάται από την ορμή των ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων μια τέτοια οχύρωση σ' ένα μέτωπο μήκους 12

χλμ και βάθους 1-2 χλμ με συνέπεια την πλήρη κυριαρχία. Η Βουλγαρική διοίκηση παρά τις απεγνωσμένες προσπάθειες επανακατάληψης και τις σφοδρές αντεπιθέσεις της δεν κατάφερε να επανακτήσει τις θέσεις της. Η δε Γαλλική διοίκηση διαπίστωσε επίσης πως αν τελικά ο ελληνικός στρατός περιοριζόταν από την αρχή, μόνο στη κατάληψη της προεξοχής των βουλγαρικών θέσεων της Χούμας ίσως το αποτέλεσμα να είχε δώσει ακόμη και σημαντικά στρατηγικά αποτελέσματα.

Η νίκη του Σκρα θεωρήθηκε ισχυρότατο πλήγμα για τους Βουλγάρους και μέγα κατόρθωμα του ελληνικού στρατού. Συγκεκριμένα ο αρχιστράτηγος των συμμαχικών δυνάμεων στρατηγός Γκυγιωμά, που είχε εν τω μεταξύ αντικαταστήσει τον στρατηγό Σαράιγ από τον προηγούμενο Δεκέμβριο, χαρακτήρισε το ελληνικό πεζικό ως "πεζικό απaráμιλλης ανδρείας και έξοχης ορμητικότητας".

[Πηγές]

Νεώτερο Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό Ηλίου τ.17ος σ.32

Στρατιωτική Ιστορία νεώτερης Ελλάδος ΔΕΚ/ΓΕΣ εκδ. 1980

2^{ος} Παγκόσμιος πόλεμος

Από τον Απρίλιο του 1941 η επαρχία Παιονίας υπάγεται στις γερμανικές αρχές κατοχής. Οι αρχές κατοχής σε καθημερινή βάση, επέλεγαν και καθόριζαν εκ περιτροπής από τον ανδρικό πληθυσμό των Πλαγίων, ομάδες χωρικών τις οποίες εξόπλιζαν και τις διέθεταν κάθε νύχτα για φύλαξη δύο φυλακίων.

Το πρώτο, το υπ' αριθμ. 70 βρίσκονταν στην περιοχή που εκβάλλει το ρέμα της Αγία-Παρασκευής στον Αξίο ποταμό και κάλυπτε τη γέφυρα της σιδηροδρομικής γραμμής από την οποία διέρχονταν οι αμαξοστοιχίες από Θεσσαλονίκη για Ειδομένη κι αντίστροφα.

Κατά μήκος της σιδηροδρομικής γραμμής, στο ύψος της στάσης Δογάνη, βρίσκονταν και το δεύτερο φυλάκιο υπ' αριθμ. 64 (;) που κάλυπτε άλλη γέφυρα ρέματος.

Την 25 Ιανουαρίου 1941 κάτοικοι του χωριού Εύζωνοι και των γύρω χωριών αντιδρούν κατά της απόφασης του γερμανικού στρατού κατοχής να παραχωρήσει τη διοίκηση του χωριού στους Βούλγαρους. Στα επεισόδια που γίνονται σκοτώνονται 3 Έλληνες. Οι Βούλγαροι επιχείρησαν να συλλάβουν και να δολοφονήσουν τους κατοίκους των Ευζώνων όμως με παρέμβαση μονάδας του γερμανικού στρατού αποτράπηκε η σφαγή κι απελευθερώθηκαν όσοι κρατούνταν.⁷³

73

Τις πρωινές ώρες της 18 Ιουνίου 1941 Βούλγαροι Κομιτατζήδες επιτέθηκαν με ατομικά αυτόματα όπλα κατά του Σταθμού Χωροφυλακής Ευζώνων. Η συμμαρία απόκρούσθηκε από τους χωροφύλακες.⁷⁴

Τις νυχτερινές ώρες της 3 Δεκεμβρίου 1942 αντάρτες του ΕΛΑΣ Πάικου αιφνιδιάζουν την φρουρά της γέφυρας του Αξιού στην Αξιούπολη. Εξοντώθηκαν οι Γερμανοί στρατιώτες της φρουράς και ακολούθησαν τους αντάρτες οι Έλληνες φρουροί της γέφυρας.⁷⁵

Στην Έκθεση σχετικά με τη «Συμμετοχή ανδρών της Χωροφυλακής στην Εθνική Αντίσταση» του ε.α. Αντιστρατήγου Χωροφυλακής Κωνσταντίνου Μήτσου, αρχηγού της Π.Α.Ο. (Πανελληνίας Απελευθερωτικής Οργάνωσης) κατά την κατοχή, αναφέρεται: «Την 3 Αυγούστου 1943 ο οπλαρχηγός Δημ. Γεωργαντάς εξώντωσεν εξ ολοκλήρου ομάδα Βουλγάρικου Στρατού εκ 14 ανδρών παρά την Γευγελήν».

AC%CF%87%CE%B5%CF%82-
 %CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-
 %CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1/%CE
 %BC%CE%AC%CF%87%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-
 %CE%B5%CF%85%CE%B6%CF%8E%CE%BD%CF%89%CE%
 BD/

⁷⁴ Κωνσταντίνος Σ. Αντωνίου «Ιστορία της Ελληνικής Βασιλικής Χωροφυλακής 1833 – 1967» σελ. 1786

⁷⁵ http://istorikoarxeio.blogspot.gr/2014/08/blog-post_17.html

Την 13 Ιανουαρίου 1944 τμήμα του 30^{ου} Συντάγματος του ΕΛΑΣ στήνει ενέδρα στη θέση «Αεροδρόμιο» βόρεια του χωριού Μεγάλα Λιβάδια της Γουμένισσας και διαλύει γερμανικό τμήμα 70 ανδρών που κινούταν προς τα χωριά του Πάικου. Σκοτώθηκαν 20 και αιχμαλωτίστηκαν 18 Γερμανοί. Από τη συμπλοκή οι αντάρτες αποκόμισαν λάφυρα 1 όλμο, 3 οπλοπολυβόλα, 50 όπλα και άλλα υλικά.⁷⁶

Κατά το χρονικό διάστημα από τις 16 Ιανουαρίου 1944 μέχρι τις 10 Φεβρουαρίου 1944, δυνάμεις του βουλγαρικού στρατού, με την ανοχή της Γερμανικής Στρατιωτικής Διοίκησης της Μακεδονίας, εισβάλλουν στην περιοχή από την κωμόπολη Γευγελή και λεηλατούν τα χωριά Χαμηλό, Πλάγια, Δογάνη, Φανός.⁷⁷

Στις 17 Ιανουαρίου 1944, βουλγαρικός στρατός εισβάλλει στο χωριό Φανός, δολοφονεί 10άδες χωρικούς και πυρπολεί 40 σπίτια. Οι γερμανικές αρχές κατοχής κι η χωροφυλακή δεν έσπευσαν εγκαίρως ώστε να εμποδίσουν την απάνθρωπη βουλγαρική θηριωδία.

Την ίδια μέρα οι Βούλγαροι εισβάλλουν στα Πλάγια όπου πυρπολούν σπίτια, στο Χαμηλό και τη Δογάνη.⁷⁸

⁷⁶ http://istorikoarxeio.blogspot.gr/2014/08/blog-post_17.html

⁷⁷ «Η κατά της Μακεδονίας επιβουλή» Γεωργίου Α. Λεβέντη – 1991 – Νέα Θέσις.

⁷⁸ <http://www.fanos-paiko.blogspot.gr>

Αποσπάσματα της ίδια βουλγαρικής δύναμης, σύμφωνα με πληροφορίες του διαδικτύου⁷⁹, εισβάλλουν στην Περίκλεια Πέλλας και δολοφονούν 7 άτομα, εισβάλλουν στη Λαγκαδιά Πέλλας και δολοφονούν τον Μακεδονομάχο Παπα-Νώε και 17 κατοίκους.

Στις 22 Ιανουαρίου 1944 βουλγαρικός στρατός εισβάλλει στο χωριό Νότια Πέλλας συγκεντρώνει 40 κατοίκους του χωριού και τους δολοφονεί στην τοποθεσία "άσπρα χώματα".⁸⁰

Στις 18 Φεβρουαρίου 1944, σε ενέδρα του 30^{ου} Συντάγματος του ΕΛΑΣ κατά γερμανικού οχήματος έξω από τη Γουμένισσα, σκοτώνονται 4 Γερμανοί αξιωματικοί και οπλίτες και μένουν λάφυρα το όχημα και οπλισμός.⁸¹

Στις 26 Φεβρουαρίου 1944, τμήμα του 13^{ου} Συντάγματος του ΕΛΑΣ εξοντώνει τη γερμανική φρουρά της γέφυρας του Αξιού στο Πολύκαστρο του Κιλκίς και διενεργεί σαμποτάζ στη σιδηροδρομική γραμμή.⁸²

⁷⁹ <https://el-gr.facebook.com/Perikleia/posts/146816618809057>

⁸⁰ <https://el-gr.facebook.com/Perikleia/posts/146816618809057>

⁸¹ <http://www.poea-mak.gr/february.asp>

⁸² <http://www.poea-mak.gr/february.asp>

Στις 16 Μαρτίου 1944, σύμφωνα με πηγές του διαδικτύου⁸³, οι αντάρτες του ΕΛΑΣ επιτίθενται στο χωριό Άγιος Πέτρος Κιλκίς, καίνε σπίτια του χωριού κι εκτελούν περίπου 100 χωρικούς.

Στις 25 Μαΐου 1944 οι γερμανικές αρχές κατοχής εκτελούν στη Γουμένισσα 52 κατοίκους της περιοχής.⁸⁴

Στις 29 Μαΐου 1944 τμήματα του ΕΛΑΣ ανατινάζουν τη σιδηροδρομική γραμμή και χτυπάνε τους Γερμανούς στη θέση Κοτζά Ντερέ μεταξύ Αξιούπολης και Ειδομένης Κιλκίς, με σημαντικές απώλειες.⁸⁵

Τη νύχτα της 3-4 Ιουλίου 1944, αντάρτες του 30^{ου} Συντάγματος του ΕΛ.ΑΣ. επιτέθηκαν κατά γερμανικών δυνάμεων στη Γουμένισσα.⁸⁶

Στις 5 Σεπτεμβρίου 1944 στο χωριό Γοργόπη Γουμένισσας σε μπλόκο των κατοχικών αρχών εκτελούνται 13 κάτοικοι του χωριού.⁸⁷

⁸³ Ιστοσελίδες: http://www.istorikathemata.com/2010/08/blog-post_30.html και <http://kassandra.afs.edu.gr/School/Ergasies/topoi/kilkis/Kilkis%20Pa-pastaurou%20APetros.htm>

⁸⁴ <http://www.goumenissa.eu/blog/?p=33224>

⁸⁵ Στοιχεία από την ιστοσελίδα: <http://www.poea-mak.gr/May.asp>

⁸⁶ http://istoriakatoxis.blogspot.gr/2012/04/blog-post_20.html

⁸⁷ http://istorikoarxeio.blogspot.gr/2014/08/blog-post_17.html

Σε δημοσίευμα της εφημερίδας ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ της 5/10/1944 αναφέρεται: «Κατά πληροφορίες, μεγάλες μάχες διεξάγονται μεταξύ ανταρτών και Γερμανών στα ελληνογιουγκοσλαβικά σύνορα. Οι αντάρτες απειλούν τον σπουδαίο σιδηροδρομικό σταθμό Ειδομένης πλησίον της οποίας σκότωσαν τουλάχιστον 50 Γερμανούς.⁸⁸

Μετά την απελευθέρωση

Μετά την απελευθέρωση άρχισαν τα δεινά του εμφυλίου πολέμου. Κάποιοι χωριανοί, ενταγμένοι στις ανταρτικές ομάδες του ΕΛΑΣ, βγήκαν στο βουνό ενάντια στον κυβερνητικό στρατό, την Εθνική Φρουρά, επιδιώκοντας την επιβολή κομμουνιστικού καθεστώτος, και κάποιοι εντάχθηκαν στην Χωροφυλακή, ως εθελοντές χωροφύλακες άνευ θητείας, προκειμένου ν' αντιμετωπίσουν την ανταρσία. Κατά τη διάρκεια της ανταρσίας, με ευθύνη της Εθνοφυλακής και της Χωροφυλακής, είχαν συσταθεί από άνδρες του χωριού, ένοπλες ομάδες ΜΑΥ (Μονάδες Ασφάλειας Υπαίθρου) οι οποίες περιφρουρούσαν τις νύχτες στο ύψωμα 412 για να αποτρέψουν ανταρτική επίθεση.

⁸⁸ Εφημερίδα Ελευθερία της 5/10/1944

Το 1945 πρωτολειτούργησε το Γυμνάσιο Γουμένισσας, αρχικά ως παράρτημα του Β' Γυμνασίου Αρρένων Θεσσαλονίκης (έως το 1951) και έπειτα (μέχρι το 1961) ως παράρτημα του Μικτού Γυμνασίου Κιλκίς. Το σχολικό έτος 1946 – 1947, λειτούργησε το Γυμνάσιο Γουμένισσας, στο οποίο ακαταπόνητες προσπάθειες κατέβαλε ο πρώτος διευθυντής του, Παναγιώτης Ροδόπουλος.⁸⁹

Στις 3 Ιουλίου 1946 ομάδα 20 περίπου ανταρτών επιτέθηκε στον Σταθμό Χωροφυλακής Ειδομένης. Δόθηκε μάχη επί μιάμιση ώρα με συνέπεια να τραυματιστεί ένας χωροφύλακας και δύο αντάρτες.⁹⁰

Στις 15 Αυγούστου 1946, στο ενδιάμεσο της διαδρομής Ειδομένης - Πλαγίων, στο ύψος της περιοχής του κάμπου, δολοφονήθηκε ο δάσκαλος της Ειδομένης Γεώργιος Σιδηρόπουλος από τον αντάρτη Βασίλειο Μαρτινίδη, (Τσικ-Βασίλη) πρώην μαθητή του, για πολιτικούς λόγους.⁹¹

Στις 15 Νοεμβρίου 1946 δύναμη περίπου 800 ανταρτών εξουδετερώνει τη φρουρά του Σκρά (5 αξιωματικούς και 40 στρατιώτες της Εθνικής Φρουράς).

⁸⁹ <http://gym-goumen.kil.sch.gr/02istoriko/istoriko.htm>

⁹⁰ «Ιστορία Ελληνικής Χωροφυλακής 1936 -1950» του Απόστολου Δασκαλάκη.

⁹¹ Στοιχεία από την ιστοσελίδα:

<http://idomeni.gr/arthra/images/sxoleio/dim%20sxoleio.htm>

Οι αντάρτες εισβάλλουν στο χωριό από την περιοχή της Γιουγκοσλαβίας και μεταξύ άλλων κατοίκων-θυμάτων τους, βασανίζουν με ιδιαίτερη σκληρότητα και τελικά δολοφονούν τη δασκάλα του χωριού Βασιλική Παπαθανασίου.⁹²

Τη νύχτα της 26 Μαΐου 1947, 25μελής έφιππη ομάδα ανταρτών επιτέθηκε στον Σταθμό χωροφυλακής Άσπρου. Δόθηκε μάχη μιας ώρας κατά την οποία σκοτώθηκε ο αστυνομικός σταθμάρχης.⁹³

Τη νύχτα της 19 προς 20 Ιουνίου 1947, 300μελής ομάδα ανταρτών επιτέθηκε κατά της Γουμένισσας και της τοπικής δύναμης της Χωροφυλακής. Από την 5ωρη μάχη έχασε τη ζωή του ένας οπλίτης ΜΑΥ κι ένας αντάρτης.⁹⁴

Τα μεσάνυχτα 13 προς 14 Μαρτίου 1948, 300μελής ομάδα ανταρτών επιτέθηκε στον Σταθμό Χωροφυλακής Αξιουπόλεως. Δόθηκε 4ωρη μάχη στην οποία σκοτώθηκαν ένας χωροφύλακας, ένας οπλίτης ΜΑΥ κι ένας αντάρτης.⁹⁵

⁹² Στοιχεία από την ιστοσελίδα:

http://skeftomasteellhnika.blogspot.com/2010/08/blog-post_2424.html

⁹³ «Ιστορία Ελληνικής Χωροφυλακής 1936 -1950» του Απόστολου Δασκαλάκη.

⁹⁴ «Ιστορία Ελληνικής Χωροφυλακής 1936 -1950» του Απόστολου Δασκαλάκη.

⁹⁵ «Ιστορία Ελληνικής Χωροφυλακής 1936 -1950» του Απόστολου Δασκαλάκη.

Τη νύχτα της 8^{ης} προς 9^η Ιανουαρίου 1949 στο κτίριο του σχολείου Ειδομένης, αντάρτες επιτέθηκαν εναντίον της χωροφυλακής (η δύναμη της οποίας είχε αναπτυχθεί για λόγους ασφαλείας στο κτήριο του σχολείου). Στη διάρκεια της μάχης πυρπολήθηκε και αποτεφρώθηκε το κτίριο μαζί με τα αρχεία του σχολείου.⁹⁶

▮

⁹⁶ Στοιχεία από την ιστοσελίδα:

<http://idomeni.gr/arthra/images/sxoleio/dim%20sxoleio.htm>

«ΠΛΑΓΙΩΤΙΚΑ» - Μικρό λεξιλόγιο

Στην καθημερινότητά τους οι Πλαγιώτες, ιδιαίτερα κατά τις πρώτες γενιές τους, χρησιμοποιούσαν λεξιλόγιο, που οι νεότεροι και πιο αποκομμένοι από το χωριό, το χαρακτηρίζουν «Πλαγιώτικο». Τα «Πλαγιώτικα» δεν ήταν άλλα από τα θρακιώτικα και τα μικρασιάτικα που τα μιλούσαν αιώνες πριν οι πρόγονοι στις αλύτρωτες πατρίδες. Έτσι μεταφέρθηκαν στους σύγχρονους τα «πλαγιώτικα» μέσα στα χρόνια κι ακούγονται ακόμα και μεταξύ νεώτερων, λέξεις όπως: «Αχμάκης» που σημαίνει ανόητος, «Βίτσα» που σημαίνει βέργα, «Γανιάζω» που σημαίνει αγανακτώ, «Κατσιρντίζω» που σημαίνει τα χάνω, «Καλπαζάνης» που σημαίνει τεμπέλης, «Μισκίνης» που σημαίνει βρώμικος, «Μπατάκι» που σημαίνει κατακάθι, «Πίτσκο» που σημαίνει νόθο, μπάσταρδο, «Παρτάλης» που σημαίνει κουρελιάρης, «Σασκίνης» που σημαίνει γελοίος, «Σαψάλης» που σημαίνει όχι σταθερός στο βάδισμα και στα λόγια, «Χουσμετεύω» που σημαίνει υπηρετώ κι άλλες πολλές λέξεις που υπάρχουν αναρτημένες αλφαβητικά, σε μορφή γλωσσάριου στην ιστοσελίδα της Θρακικής Εστίας Βέροιας⁹⁷.

Ένα δείγμα του λεξιλογίου:

Αγνατυρτίζω	Λέγω, συζητώ
Αλατζιάρης	Χρωματισμός διαφόρων χρωμάτων
Άμνια	Θεία

⁹⁷ Ιστοσελίδα <http://thrakiveria.gr/content/view/53/14/>

Αρσίζ κο	Σκληρό, στεγνό, κακοδιάλεχτο
Αχμάκης	Ανόητος
Βίτσα	Βέργα
Βούκα	Μπουκιά
Γανιάζω	Θυμώνω, αγανακτώ
Γάνιασε	Αγανάκτησε
Γιαβάσκος	Σιγανός
Γιατάκι	Θέσις, τόπος ύπνου, στρώμα ή κρεβάτι
Γιοργάνι	Πάπλωμα
Γιουρούκης	Απολίτιστος
Γκεβεζές	Πειραχτήρι
Γκιρίζ	Υπόνομος ή βόθρος
Γκούτζος	Τελευταίος (ή και κοντός)
Καβάκια	Λεύκες
Καβές	Καφές
Καϊνάτ'σα	Φούσκωσα, κουράστηκα, χωρίς αναπνοή
Κάρτικο	Παληό, γηρασμένο
Κατσάκης	Λιποτάκτης, φυγαδεμένος, κρυμένος
Κοσή	Τρέξιμο
Κουνουστίζω	Μιλώ, συζητώ
Καζαντίζω	Κερδίζω
Καζάντισε	Κέρδισε
Καλές (ο)	Πύργος
Καλπαζάνης	Τεμπέλης, αχαΐρευτος
Καπαρντίζω	Φουσκώνω, και υπερηφανεύομαι
Κασαβέτ	Στεναχώρια, βάσανο
Κατηρντίζω	Συμβουλεύω, νουθετώ, λέγω
Κατσίρτσε	Τα έχασε
Κατσίβελος	Γύφτος

Κάργα	Καλιακούδα
Κάρτσες	Κάλτσες
Κάσπη	Πολύ αρμυρό
Καύκαλο	Κέλυφος από όστρακο
Κελέκης	Φαλακρός
Κενώνω	Αδειάζω
Κιβούρι	Φέρετρο
Κιλίμια	Υφαντά πατώματος (χαλιά)
Κιμπάρης	Αξιοπρεπής
Κιμπάρκο	Αξιοπρεπές
Κιόρης	Τυφλός
Κιόρκα (τα)	Τυφλά
Κότσια	Αστράγαλοι
Κουλός	Με κομμένο χέρι
Κουμασ'	Οрниθώνας
Κουμασ'	Λέγεται και σε παράξενο άνθρωπο
Κοτζαμάν'	Μέχρι εκεί απάνω
Κουρσούμι	Βολίδα τουφεκιού – σφαίρα
Κουτουρντίζω	Επαναστατώ
Κουτουρού	Χωρίς υπολογισμό
Μαραφέτ'	Τέχνασμα
Μασιά	Τσιμπίδα για κάρβουνα
Μαστραπάς	Ποτήρι νερού, χάλκινο, τενεκέ, εμαγιέ
Μεσέδες	(οι) Δρένια ξύλα (δρύινα)
Μίξης	Μηξιάρης, σαλιάρης
Μισκίνης	Βρωμερός
Μπαήλντισα	Λιποθύμηση
Μπαϊρ	Ύψωμα
Μπασμάς	Ύφασμα

Μπερντέδες	Υφάσματα παραθύρων (κουρτίνες)
Μπογάζ	Στομάχι (λέγεται και όρεξις)
Μπογάζ	Το ρεύμα μεταξύ δύο θυρών, παραθύρων
Μπούζ	Πάγος, πάγωμα
Μποχτσάς	Μπόγος
Μπρέ	Βρέ
Μπρομιτώ	Σκύβω
Μπόσκος	Ασταθής, άκαιρος, ασόβαρος
Μπόσκα	(πράματα) Χωρίς αξία
Μπουγάς	Αρσενικό βόδι (μοσχάρι) αναπαραγωγής
Μπουνάρ	Πηγή
Μπούχτ'σα	Παραχόρτασα
Νεμπιμπλιά	Στραγάλια
Νήβομαι	Πλύνουμε
Νήφ'κα	Πλύθηκα
Νιάσ'κα	Αρρώστησα, έχω πυρετό
Νιάσ'κα	Ομοίως ενδιαφέρθηκα
Νταγιαντώ	Βαστώ
Νταγιάντ'σα	Βάσταξα
Νταλώνουμαι	Ζαλίζομαι
Ντερές	Ποτάμι
Παρτάλης	Κουρελιάρης
Παρτάλι	Κουρέλι υφάσματος
Πασπατεύω	Ψηλαφώ, χαιδεύω, κάτι να βρώ
Πισμάνεψα	Μετενόησα
Ριμάχ'καν	Κατεστράφησαν
Σαβουρντίζω	Τα πετώ πέρα (τα σαβούρτσα)
Σακαλής	Γενάτος, αξύριστος

Σασίρτσε	Μπερδεύομαι
Σασκίνης	Γελόιος
Σασυρντίζω	Σαστίζω
Σαψάλης	Όχι σταθερός στο βάδισμα και στα λόγια
Σερμπέτ	Σιρόπι
Σερσέμης	Ακατανόητος, ηλίθιος
Σουρουκλεμές	Άνευ αξίας άνθρωπος
Σουρτούκης	Κακοντυμένος (του πέφτουν τα ρούχα)
Τσαρές	Αιτία ή συμμάζεμα (κάνε ντο τσαρέ σου)
Τσάσκα	Φλιτζάνι
Τσιπλάκ'κο	Γυμνό
Τσιρώθκα	Καψαλίστηκα

Αποτελέσματα εκλογικού τμήματος Πλαγίων
(Εθνικές εκλογές: Ιούνιος 2012 έως Σεπτέμβριος 2015)⁹⁸

ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ Ιουνίου 2012

Νέα Δημοκρατία: 85
 ΣΥΡΙΖΑ: 48
 ΠΑΣΟΚ: 45
 Χρυσή Αυγή: 15
 Ανεξάρτητοι Έλληνες: 11
 ΔΗΜ.ΑΡ.: 9
 ΚΚΕ: 3
 Κίνημα Δεν Πληρώνω: 2
 Ένωση Κεντρώων: 2
 ΛΑ.Ο.Σ.: 1
 Δημιουργία Ξανά: 1
 ΑΚΥΡΑ: 1

ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ Ιανουαρίου 2015

ΣΥΡΙΖΑ: 81
 Νέα Δημοκρατία: 69
 ΠΑΣΟΚ: 16

⁹⁸ Για τις εκλογές αυτές παρείχε το Υπουργείο Εσωτερικών αναλυτική πληροφόρηση σε επίπεδο εκλογικού τμήματος. Για τις Εθνικές εκλογές Μαΐου 2012, για τις Δημοτικές και Περιφερειακές εκλογές, για τις Ευρωεκλογές 2014 και για το δημοψήφισμα του 2015 υπήρχε πληροφόρηση αποτελεσμάτων σε επίπεδο Δήμου.

Το Ποτάμι: 16
 Χρυσή Αυγή: 13
 ΚΙ.ΔΗ.ΣΟ.: 6
 Ένωση Κεντρώων: 6
 ΛΑ.Ο.Σ.: 5
 ΚΚΕ: 5
 Ανεξάρτητοι Έλληνες: 4
 Πράσινοι: 3
 Τελεία: 2
 ΑΝΤΑΡΣΥΑ: 1
 Άκυρα: 5
 Λευκά: 1

ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ Σεπτεμβρίου 2015

ΣΥΡΙΖΑ: 69
 Νέα Δημοκρατία: 60
 Δημοκρατική Συμπαράταξη: 17
 Χρυσή Αυγή: 14
 Ανεξάρτητοι Έλληνες: 7
 Ένωση Κεντρώων: 7
 ΚΚΕ: 5
 Το Ποτάμι: 3
 Δημοκρατικοί: 2
 Άκυρα: 2
 Λευκά: 2

Η ΠΑΙΟΝΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ

Μικρή ανθολογία

Στο μεγάλο ρεύμα του Αξιού – (Γεώργιος Βαφόπουλος)

Πόσες φορές στο ρεύμα σου, μεγάλε, ερχόμουν, ποταμέ,
τα παιδικά μου ονείρατα στο φλοίσβο σου να πλέκω.
Άλλη τρανότερη ευτυχία ποτέ δε στάθηκε για με,
στο επίσημό σου πέρασμα μ' έκσταση θεία να στέκω.

Η ελληνική παράδοση νύμφη δε σούδωκε καμιά,
συντρόφισσα λαχταριστή, κι ούτε καν φαύνο φίλο.
Όμως το ρεύμα, όταν ξεσπά στην άγριά σου ακροποταμιά,
ξυπνά μαζί και τον αρχαίο του Κράλη Μάρκου θρύλο.

Από τη συλλογή Τα ρόδα της Μυρτάλης (1931)

Γ. Θ. Βαφόπουλος "Άπαντα τα ποιητικά" Θεσσαλονίκη,
εκδ. παρατηρητής – 1990

Περσικά δώρα (Ντίνος Χριστιανόπουλος)

Λένε πως γύρω στα 600 π.χ. οι Πέρσες
 ανακάλυψαν τα άρβυλα. Με αυτά διείσδυσαν
 σιγά σιγά σ' όλο τον κόσμο αρχίζοντας
 απ' την Ελλάδα, όπως μαθαίνουμε
 απ' τον Αισχύλο και τον Ευριπίδη.
 Μα πιο πολλά σπουδάσαμε
 στο ίδιο το Βαρδάρι.

Αλλά και το Βαρδάρι είναι λέξη περσική.
 Προέρχεται από μια τουρκοπερσική φυλή,
 τους Βαρδαριώτες, που ο βασιλιάς του Βυζαντίου
 Θεόφιλος, το 837, τους νίκησε
 και τους μετέφερε κοντά στον Αξιό,
 λίγο πιο πάνω απ' τη Θεσσαλονίκη.
 Οι νέοι κάτοικοι ονόμασαν τον ποταμό Βαρδάρη,
 κι από αυτόν πήρε το όνομά του
 όχι μόνο ο αέρας που κάνει άνω κάτω τη Μακεδονία
 αλλά κι ίδια η αμαρτωλή πλατεία της Θεσσαλονίκης.

Αρβύλες και Βαρδάρι, λοιπόν,
 τα δύο ανεκτίμητα περσικά δώρα
 προς την ερωτική Θεσσαλονίκη·
 αυτήν που ξέρει να αισθάνεται
 μονάχα ό,τι λατρεύει.

Ντίνος Χριστιανόπουλος «Παράξενο, πού βρίσκει το
 κουράγιο κι ανθίζει» Εκδόσεις Αιγαίον – 2010

Παιονία (Σάκης Αθανασιάδης)

Απ' τη σιωπή με λίγες λέξεις
 Θα σκαρφαλώσω στο λόφο Άνοιξη
 Πίνοντας με το βλέμμα πράσινο
 Ατέλειωτο φως.
 Θα μαζέψω λίγο κόκκινο χώμα
 Το αίμα της ιστορίας
 Και άνεμο.
 Απ' τα μυστικά του Αξιού
 Στην πλάτη ενός κορμού
 Θα φτάσω στη θάλασσα
 Μες στο Αιγαίο να σκορπίζω
 Τις μυρωδιές της πατρίδας μου.

Σάκης Αθανασιάδης – «Ένας ακόμη δρόμος»

Ματωμένος δρόμος (Θοδωρής Βοριάς)

Ο παλιός δρόμος που έβγαζε
από τα Πλάγια στην Αξιούπολη
έμεινε χωματόδρομος κι ερημωμένος.
Κανένας δεν κατηφορίζει
για το αγίασμα της Άγια-Παρασκευής.

Τα δύσκολα χρόνια
δούλεψε τσεκούρι και λεπίδι.
Τα δύσκολα χρόνια
στοιχειώσανε τα κατατόπια.

Ο ένας αδερφός αντάρτης,
ο άλλος στα Τάγματα
κι ανάμεσά τους η κόκκινη στράτα
που κατάπιε ολόκληρο χωριό,
το Δρέβενο.

Ύστερα, από τα Πλάγια στην Αξιούπολη,
βρέθηκε άλλος δρόμος.
Ασφαλτόδρομος.
Να μη φοβάται
να περάσει κι η ιστορία.

Θοδωρής Βοριάς «Χαμένες ψηφίδες»

Βαρδάρης (A. Aric)

Με τα νερά ερωτεύομαι που τρέχουν στα ποτάμια
και τα πικρά τα ντέρτια μου τους εξομολογιέμαι.
Με νανουρίζει το γλυκό και θείο κελάρυσμά τους
και μου περνούν τα βάσανα με τη γοργή ροή τους.

Βαρδάρη, της Μακεδονίας εστάθηκαν η μάνα.
Σ' εσένα η φαντασία μου πετάει σαν πεταλούδα.
Απάνω στα ψηλά βουνά ξεχύνονται οι πηγές σου
και ήρεμα τρέχουν, καθαρά, γαλήνια, τα νερά σου.
Κάτω στον κάμπο τον πλατύ κυλάς θολό ποτάμι
και πλημμυρίζοντας συχνά χωριά και χώρες πνίγεις.
Το ρέμα σέρνει των παιδιών τις κούνιες στην ορμή του
και κάνει να μοιρολογούν εκατοντάδες μάννες.
Μικρά παιδάκια ακούγαμε το ζωντανό το θρύλο,
πως πιάσανε στη Γευγελή κούνιες με τις φασκιάς τους.
Ποτάμι, εσύ ανελέητο, του ολέθρου εσύ, ποτάμι.

Όμως τριγύρω σου ζωή και χαρμονή σκορπίζεις.
Τριάντα τρία στο πνεύμα μου σ' έχω κλεισμένο χρόνια.
Πολλές φορές σ' ατένισα μέσα στα ονειράτά μου.
Κι απ' την ημέρα που μικρός επέρασα κοντά σου,
αχνάρια ετύπωσες βαθιά μες στην αθώα ψυχή μου.
Μια μέρα θα γενείς πηγή ευημερίας για όλους
και θα σκορπάς τριγύρω σου παντού την ευτυχία.
Στα διάφανά σου τα νερά θα λάμπει το φεγγάρι
και θάρχονται χαρούμενοι, παιδιά, γυναίκες κι άντρες.
Ειν' ένας χρόνος που ξανά κοντά σου έχω περάσει.

Μαγεύτηκα. Δε χόρταινα ώρες να σε κοιτάζω.
Απόλαυσα ατενίζοντας τα ορμητικά σου ρείθρα.
Και είχα βυθιστεί βαθιά στη φοβερή σου δίνη.

Μα τώρα πούμαι μοναχός πολύ μακριά από σένα,
γιατί δε με τραβάς ξανά στις όχθες στα νερά σου;

(Απόδοση από το τουρκικό Κώστας Γαβριηλίδης)⁹⁹

⁹⁹ Από το περιοδικό ΜΟΡΦΕΣ τχ.1 – Οκτώβριος 1948

Του Βουνού (Γιάννης Μυτιληναίος)¹⁰⁰

Ω εσύ Πάικο
 όρος ανάποδο
 δίχως φεγγάρια
 δίχως φως
 Ω Πάικον όρος
 με την κορφή σου κάτω
 στα τρεις χιλιάδες πόδια
 βαθιά μέσα στη θάλασσα
 σε μια ζώνη που τη λεν
 αβυσσοπελαγική
 σ' ένα μέρος
 που άνθρωπος δε ζει
 ζουν μόνο κάτι όντα
 παράξενα, γλυκά
 δίχως μάτια
 με διάφανο κεφάλι
 θα ζήσω κι εγώ
 θα μάθω να ζω
 δίχως φεγγάρια
 δίχως φως
 δίχως αέρα
 θα ζήσω νεκρός
 μα μακριά
 απ' των ανθρώπων το κακό

¹⁰⁰ Πηγή: Ιστοσελίδα

<http://www.poein.gr/archives/14258/index.html#more-14258>

Ω ανάποδο Πάικο
μακάριο βουνό
τρεις χιλιάδες πόδια
απ' τ' ανθρώπου το κακό
αν μόνο μπορούσα
τα ρούχα μου θα έскиζα
τα γόνατα θα μάτωνα
στ' αγκάθια των πλαγιών σου.

Γιάννης Μυτιληναίος – Πέντε ποιήματα στην ιστοσελίδα
ΠΟΙΕΙΝ.

Μοναχικός γυρισμός (Χρήστος Τουμανίδης)

Γυρίζοντας μεσάνυχτα στο σπίτι
 είδα την απουσία σου.
 Κρατήθηκα μια στιγμή από πράγματα σκοτεινά.
 Πάτησα το διακόπτη και κοίταξα πάλι.
 και είδα
 το πρόσωπό σου μοιρασμένο
 σε κομμάτια χαρτιού,
 σε ακμές γυάλινες.
 Στο τασάκι με τα πολλά ζουπιγμένα απογεύματα.

Μέσα σε στάχτες είδα το πρόσωπό σου.
 Και το πρόσωπό μου.

Γυρίζοντας μεσάνυχτα
 μάλωσα με τα πιο οικεία μου αντικείμενα.
 Οι φωτογραφίες άδειασαν ξάφνου απ' τα πρόσωπα.
 Έγιναν μικρές τετράγωνες νύχτες.

Που να βρίσκεσαι τώρα;
 Σε ποια πλαγιά ανηφορίζεις μοναχή;
 Ποια δέντρα επωμίστηκαν τις στιγμές σου;

Γυρίζοντας, είδα
 το Πάικον στη μέση της κάμαρας.
 Την Λιθαριά με φεγγάρι και
 τα σκυλιά να γαυγίζουν.

Είδα τα χορταριασμένα παιδικά απογεύματα.
 Την Κυριακή με το κουτσό της ποδάρι,
 να κλωτσάει
 ακόμα και την πιο ανθρώπινη επιθυμία μου,
 "να τρέξω να προλάβω το Καλοκαίρι".

Από ένα παράθυρο κλειστό, αγνάντεψα τις λιακάδες,
 τον Γαλαξία με τους άγνωστους παιδότοπους,
 τα νερά και τη γέφυρα του Αξιού.
 Από ένα παράθυρο χαμηλό
 τόσο που,
 λες κι ακούμπαγε στο χώμα.

Αλλά εσύ
 σε ποια γωνιά αγωνίας τώρα;
 Πάνω σε ποιο πλευρό της νύχτας ονειρεύεσαι;
 Ω! ας ήταν ο ύπνος μια γέφυρα νοητή ανάμεσά μας!
 Ανάμεσα στην Έδεσσα και το Χαϊδάρι.
 Μια κορδέλα ας ήταν, ο μακρύς δρόμος
 έτσι που, μια κίνηση του χεριού να τον τυλίξει
 στοιβάζοντας τα χιλιόμετρα.
 Τα βουνά,
 τις πεδιάδες και
 να σ' έφερνε πάλι κοντά μου!

Έτσι για να μπορώ να μπαίνω όπως πρώτα στο σπίτι.

Χρήστος Τουμανίδης "Η ώρα του λιμανιού", 1987

Πηγές

ΕΝΑΣ ΑΚΟΜΗ ΔΡΟΜΟΣ του Σάκη Αθανασιάδη
 Εφημερίδα ΕΜΠΡΟΣ
 Εφημερίδα ΣΚΡΙΠΤ
 Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΗ
 ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ του Ευστάθιου Πελαγίδη Εκδ.
 Αφοί Κυριακίδη – 1994
 Η ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ
 ΕΛΛΑΔΑΣ του Κωνσταντίνου Τριανταφυλλίδη –
 Θεσσαλονίκη 1993.
 Η ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ
 ΕΟΡΔΑΙΑΣ – Σύγκριση της γεωγραφίας του τόπου
 μεταξύ των δεκαετιών του 1920 και του 2000 - Πτυχιακή
 Εργασία (2011) της Ελένης Γκαλά
 Η ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΕΠΙΒΟΥΛΗ του
 Γεωργίου Α. Λεβέντη – 1991 – Νέα Θέσις
 Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ, του Δημήτριου
 Δημόπουλου - 1996, εκδ. Ελεύθερη Σκέψις
 Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΘΥΕΛΛΑ - Μ. Paillares – 1994 –
 Εκδόσεις Τροχαλία
 ΘΡΑΚΗ του Κωνσταντίνου Α Βακαλόπουλου, Εκδ. Αφοί
 Κυριακίδη – 1993
 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ
 ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ 1833 – 1967 - Κωνσταντίνος Σ.
 Αντωνίου
 ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ 1936 -1950
 του Απόστολου Δασκαλάκη

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΕΥΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ
 ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΑΥΤΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕ ΧΩΡΙΩΝ
 - Θεσσαλονίκη 1954 - Ιωάννης Ξανθός
 ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ, ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ
 ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟ
 ΑΞΙΟΥΠΟΛΗΣ ΚΑΙ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΧΕΡΣΟΥ ΤΟΥ
 ΜΑΥΡΗ ΒΙΒΛΟΣ ΔΙΩΓΜΩΝ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΩΝ ΤΟΥ
 ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ - 1914-1918»
 Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως 1919
 ΝΟΜΟΥ ΚΙΛΚΙΣ - Διδακτορική Διατριβή της Φωτεινής
 Καραλίδου - » Θεσσαλονίκη - 2007
 Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΙΣ ΘΡΑΚΗΝ
 ΓΕΓΟΝΟΤΑ» - 1979 - Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού
 ΟΙ ΒΟΡΕΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1821 - Αν.
 Κεραμόπουλος
 ΟΙ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΦΘΕΝΤΕΣ ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΤΟ 1922
 ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ - Αρχείο Πόντου - Κων/νου Σ.
 Ιορδανίδη.
 ΠΑΡΑΞΕΝΟ, ΠΟΥ ΒΡΙΣΚΕΙ ΤΟ ΚΟΥΡΑΓΙΟ ΚΙ
 ΑΝΘΙΖΕΙ του Ντίνου Χριστιανόπουλου - Εκδόσεις
 Αιγαίον - 2010
 Περιοδικό ΜΟΡΦΕΣ
 Περιοδικό ΤΟΛΜΩΝ
 ΤΕΤΡΑΔΙΑ ΜΝΗΜΗΣ του Κωνσταντίνου Σ. Αρβανι-
 τάκη - ΣΠΥΡΟΣ Κ. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ - 2009 - εκδόσεις
 UNIVERSITY STUDIO PRESS
 ΤΑ ΡΟΔΑ ΤΗΣ ΜΥΡΤΑΛΗΣ (1931) Γ. Θ. Βαφόπουλος
 ΧΑΜΕΝΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ του Θοδωρή Βοριά -2012

<http://www.arnavutkoyrehberi.com>
<http://asiaminor.ehw.gr>
<http://www.axioupoli.gr>
<http://www.eetaa.gr:8080>
<http://www.e-istoria.com>
<http://www.eidisis.gr>
<http://el.wikipedia.org>
<http://estia.hua.gr:8080>
<http://ethnologic.blogspot.com>
<http://www.fanoskilkis.gr>
<http://www.filotas.gr>
[http://geodata.gov.gr¹](http://geodata.gov.gr<sup>1</sup)
<http://gym-goumen.kil.sch.gr>
<http://www.goumenissa.eu>
<http://www.hellinon.net>
<http://idomeni.gr>
<http://imderkon.org>
<http://www.imma.edu.gr>
<http://www.impk.gr>
<http://invenio.lib.auth.gr>
<http://www.istorikathemata.com>
<http://istoriakatoxis.blogspot.gr>
<http://www.kallikratis.eu>
<http://kassandra.afs.edu.gr>
<http://media.ems.gr>
<http://msofos.gr>
<http://www.poiein.gr>
<http://www.poea-mak.gr>
<http://skeftomasteellhnika.blogspot.com>

<http://www.thrakikh-estia.gr>
<http://thrakiveria.gr>
<http://www.tolmon.gr>
<http://yaunatakabara.blogspot.gr>
<http://vlahofonoi.blogspot.gr>
<http://1lyk-ptolem.koz.sch.gr>

Περιεχόμενα

1 ΠΛΑΓΙΑ (Καράσιναν)

- 1 Τοπογραφία
- 3 Διοικητικές μεταβολές της κοινότητας Πλαγίων
- 6 Μετακινήσεις προσφύγων στη Μακεδονία

10 ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΛΥΤΡΩΤΕΣ ΠΑΤΡΙΔΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

- 11 Η ζωή στις Αλύτρωτες Πατρίδες
- 12 Διωγμοί
- 17 Πριν το Καράσιναν στα Καϊλάρια (Πτολεμαΐδα)
- 23 Πατρίδες που δεν ξεχνάνε οι Πλαγιώτες
- 24 Περιοχές Ανατολικής Θράκης
- 25 Το Αρναούτκιοϊ (Arnavutköy)
- 27 Το Μπογάζκιοϊ (Boğazköy)
- 29 Το Αγιασματάκι (Taşoluk)
- 30 Το Ιμβροχώρι (Imrahor)
- 31 Ο Άγιος Γεώργιος (Azatli)
- 31 Ο Πύργος (Kemerburgaz)
- 32 Περιοχές Μικράς Ασίας
- 33 Η Αρτάκη (Erdek)
- 34 Η Πάνορμος (Bandirma)

36 ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΣΤΑ ΠΛΑΓΙΑ

- 36 Κοινωνικές συνθήκες
- 51 Υποδομές
- 53 Ιερός Ναός Αγίας Παρασκευής
- 55 Χρήσιμες πληροφορίες για τα Πλάγια
- 57 Τοπικές εκδηλώσεις

- 57 Χρήσιμα τηλέφωνα Υπηρεσιών
- 59 Στοιχεία απογραφής του έτους 2001 από την Ε.Σ.Υ.Ε. σχετικά με τα Πλάγια

62 ΠΛΑΓΙΩΤΙΚΑ ΗΘΗ ΚΙ ΕΘΙΜΑ

- 62 Πανηγύρι του Ι.Ν. Αγίας Παρασκευής
- 64 Αγίασμα Αγίας Παρασκευής
- 64 Εκδηλώσεις για τη μνήμη των νεκρών
- 65 Πρωτομαγιά
- 65 Οι φωτιές του Αι Γιαννιού στις 23 Ιουνίου
- 66 Αγίασμα του Προφήτη Ηλία στο «412»
- 67 Κυριακάτικη βόλτα
- 68 Μαθητικές παραστάσεις
- 68 Παίζοντας ελληνο-κομίτατζη...

70 ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

71 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΙΟΝΙΑΣ

- 71 Μακεδόνες φύλλο ελληνικό
- 73 Αρχαίοι χρόνοι
- 73 Παίονες
- 80 Ελληνιστική περίοδος
- 82 Βυζάντιο
- 82 Περίοδος της τουρκοκρατίας
- 87 20^{ος} Αιώνας
- 87 Φιλόπτωχος Αδελφότητα της Γευγελής
- 88 Τα γεγονότα του Ίλιντεν και η περιοχή
- 98 1 Μαΐου 1917: Η μάχη του Ραβινέ

- 101 17/30 Μαΐου 1918: Η μάχη του Σκρα
 105 2^{ος} Παγκόσμιος Πόλεμος
 110 Μετά την απελευθέρωση
- 114 «ΠΛΑΓΙΩΤΙΚΑ» - Μικρό λεξιλόγιο
- 119 Αποτελέσματα εκλογικού τμήματος Πλαγίων
- 121 **Η ΠΑΙΟΝΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ**
 121 Στο μεγάλο ρεύμα του Αξίου – (Γεώργιος
 Βαφόπουλος)
 122 Περσικά δώρα (Ντίνος Χριστιανόπουλος)
 123 Παιονία (Σάκης Αθανασιάδης)
 124 Ματωμένος δρόμος (Θοδωρής Βοριάς)
 125 Βαρδάρης (Α. Aric)
 127 Του Βουνού (Γιάννης Μυτιληναίος)
 129 Μοναχικός γυρισμός (Χρήστος Τουμανίδης)
- 131 **ΠΗΓΕΣ**
- 135 **ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ**

